

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
VERSLO IR VIEŠOSIOS VADYBOS KATEDRA

Ieva GRUŠAITĖ

Viešojo valdymo studijų programos studentė

JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E.
DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO
ATVEJIS

Magistro baigiamasis darbas

Šiauliai, 2018

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
VERSLO IR VIEŠOSIOS VADYBOS KATEDRA

Ieva GRUŠAITĖ

**JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E.
DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO
ATVEJIS**

Magistro baigiamasis darbas
Socialiniai mokslai, Viešasis administravimas (612N70006)

Darbo vadovė:

Prof. dr. D. ŠAPARNIENĖ

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu Viešojo administravimo magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Grušaitė, I. (2018). *Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas vietos savivaldoje: Šiaulių miesto atvejis*. Viešojo valdymo studijų programos magistro baigiamasis darbas/ baigiamojo darbo vadovė prof. dr. D. Šaparnienė. Šiaulių universitetas, Verslo ir viešosios vadybos katedra.

SANTRAUKA

Magistro darbo tikslas – ištirti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje ir numatyti galimas plėtros perspektyvas.

Magistro darbo teorinėje dalyje nagrinėjamos e. demokratijos teorijos e. dalyvavimo aspektu. Analizuojamos jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo teorinės prielaidos, e. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistema, raiška ir projektai bei užsienio šalių geroji patirtis, pristatomas e. dalyvavimo indeksas. Teorinėje dalyje taip pat nagrinėjamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimas ir įsitraukimas į e. demokratijos mechanizmus vietos lygmeniu.

Remiantis teorinėje dalyje išskirtais jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo aspektais, parengtos pusiau struktūrizuoto interviu klausimyno gairės ir remiantis jomis atliktas interviu su Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijomis bei savivaldybės atstovais, siekiant identifikuoti kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijoms dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose informacinių komunikacinių priemonių pagalba.

Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų interviu rezultatų analizė atskleidė, kad sėkmę lemiantys veiksniai yra: naujausių informacinių technologijų pritaikymas, komunikacija socialiniuose tinkluose, užsienio jaunimo nevyriausybinių organizacijų gerosios patirties pritaikymas bei trumpi informaciniai filmukai apie įsitraukimą į e. dalyvavimą. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas nėra aktyviai skatinamas, tačiau visos galimybės įsitraukti į e. dalyvavimo mechanizmus yra sukurtos. Atsižvelgiant į teorinės analizės ir empirinių tyrimų rezultatus, konstruojamos išvados ir pateikiamos rekomendacijos.

Pagrindiniai žodžiai: e. dalyvavimas, e. demokratija, jaunimo nevyriausybinių organizacija, vietos savivalda

Grušaitė, I. (2018). Youth Non-Governmental Organizations e. participation in local self-government: *Šiauliai city case*. Master's thesis. Prof. dr. D. Šaparnienė. Šiauliai University, Department of Business and Public Management.

SUMMARY

The aim of the master's thesis is to investigate e-participation of non-governmental youth organizations in Šiauliai city's municipality and to foresee possible perspectives of development.

In the theoretical part of the master's thesis, e-democracy theories have been investigated in the view of e-participation. Theoretical assumptions of e-participation of non-governmental youth organizations, the system, expression and projects of e-participation in decision making and the good practice of foreign countries have been analyzed, e-participation index has been presented. Also, in the theoretical part, the usage of e-participation tools by non-governmental youth organizations and involvement in e-democracy mechanisms at the local level have been studied.

With reference to the e-participation aspects of non-governmental youth organizations outlined in the theoretical part, guidelines of partially structural interview questionnaire have been created and depending on it, interviews with non-governmental youth organizations of Šiauliai city and municipality's representatives have been conducted. The aim was to identify what assumptions are created to non-governmental youth organizations of Šiauliai city to take part in decision making, discussions, forums and petitions using means of information and communication.

The analysis of the interview results of non-governmental youth organizations of Šiauliai city has revealed that the factors which bring success are the following: application of the newest information technologies, communication in social media, employment of the good practice of non-governmental youth organizations in foreign countries and short informative videos about involvement in e-participation. E-participation of non-governmental youth organizations is not being actively encouraged; yet, all the possibilities to get involved in e-participation mechanisms are existent. Considering the results of the theoretical analysis and empirical research, conclusions are drawn and recommendations provided.

Keywords: e-participation, e-democracy, non-governmental youth organization, local self-government.

TURINYS

PAGRINDINĖS SĄVOKOS	7
ĮVADAS.....	9
I. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: TEORINIS DISKURSAS	14
1. 1. E. demokratijos teorijos e. dalyvavimo aspektu: nevyriausybinių organizacijų kontekstas	14
1.1.1. E. demokratija kaip e. dalyvavimo pagrindas	14
1.1.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas.....	17
1.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo mechanizmai ir raiška	24
1.2.1. E. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistema	24
1.2.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankiai ir lygmenys	26
1.2.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų raiška / projektai ir užtikrinimo sąlygos e. dalyvavimo procese.....	29
1.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas vietos savivaldos kontekste	30
1.3.1. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų požiūris ir raiška e. dalyvavimo aspektu vietos savivaldos sprendimų priėmimo.....	30
1.3.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo vietos lygmeniu iniciatyvos	32
1.4. Užsienio šalių geroji patirtis. E. dalyvavimo indeksas.....	33
II. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMO VIETOS SAVIVALDOJE TYRIMO METODIKA.....	36
2.1. Tyrimo strategija ir metodai.....	36
2.2. Tyrimo instrumentų pagrindimas.....	39
2.3. Tyrimo imties charakteristikos.....	41
III. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMO ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖJE TYRIMO REZULTATAI.....	43
3.1. E. dalyvavimo vietos savivaldoje institucinės ir technologinės galimybės.....	43
3.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo vietos savivaldoje patirtis: Šiaulių miesto atvejis	44
3.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo vietos savivaldoje raiška ir plėtros galimybės ..	46
IŠVADOS	64
REKOMENDACIJOS	67
LITERATŪRA	69
PRIEDAI.....	74

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. E demokratijos modelis	16
2 pav. E. dalyvavimo lygmenys	28
3 pav. Tyrimo loginė schema	36

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Jaunimo nevyriausybinų organizacijų samprata.....	17
2 lentelė. E. dalyvavimo sprendimų priėmimo samprata ir piliečiams priskiriamas vaidmuo	19
3 lentelė. E. dalyvavimo būdai.....	25
4 lentelė. Tyrimo problemų laukas	37
5 lentelė. Pusiaus struktūrizuoto interviu klausimyno sandara.....	40
6 lentelė. I kategorija: Jaunimo nevyriausybinų organizacijų veiklos, kuriomis jos užsiima Šiaulių mieste ..	46
7 lentelė. II kategorija: Požiūris į jaunimo NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT).....	48
8 lentelė. III kategorija: Jaunimo NVO e. dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT	54
9 lentelė. IV kategorija: Veiksniai skatinantys jaunimo NVO įsitraukimą į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT	59

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Nevyriausybė – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra pelno ar politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas. Valstybė ar savivaldybė, juridiniai asmenys, kuriuose valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų visuotiniame dalyvių susirinkime, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų nevyriausybinių organizacijų visuotiniame dalyvių susirinkime. (Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2013, Nr. XII - 717).

Jaunas žmogus – asmuo nuo 14 iki 29 metų (Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr: IX-1871).

Jaunimo iniciatyva – jaunimo veikla, skirta jaunimo poreikiams tenkinti. (Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas (*Valstybės žinios*, 2003, Nr: IX-1871)

E. demokratija – naujų informacinių ir ryšių technologijų (IRT) naudojimas siekiant sukurti viešų konsultacijų ir dalyvavimo kanalus (pavyzdžiui, e. parlamento, e. iniciatyvų, e. balsavimo, e. peticijų, e. konsultacijų) (Europos parlamentas, 2017).

E. dalyvavimas – socialinio įsitraukimo forma, jungianti piliečius į grupes, stiprinanti pilietinę visuomenę, suteikianti jaunimo NVO galimybę atstovauti visuomenės interesams, todėl kolektyvinis „visuomenės“ matmuo turi didesnę reikšmę nei paskiras individas (Jakutyte, 2012).

E. valdymas – IRT naudojimas siekiant nustatyti ryšių kanalus, kuriais būtų įtraukti įvairūs suinteresuotieji subjektai, norintys pareikšti savo nuomonę apie politinių sprendimų priėmimo procesą (pavyzdžiui, per elektronines viešas konsultacijas dėl to, ar turėtų būti pakeistas konkretus greičio apribojimas, ar per vietos biudžeto konsultacijas (Europos parlamentas, 2017).

ITK (Informacinės, komunikacinės technologijos) – procesai, kurių metu kompiuteriniais įrenginiais renkama, saugoma, analizuojama, pertvarkoma, siunčiama ir pateikiama vartotojams įvairi informacija, pagrindinį dėmesį skiriant ne duomenų prasmei, o patiems tvarkymo veiksmams bei technologijai (Vidžiūnas, 1999).

Inovacija– tai sėkmingas naujų technologijų, idėjų ir metodų komercinis pritaikymas, pateikiant rinkai naujus arba tobulinant jau sukurtus produktus ir procesus (Bandzevičienė, 2011).

Inovacija – nuolatinis, dinamiškas ir kūrybiškas procesas, kurio metu sukuriamos naujos arba adaptuojamos esamos idėjų, produktų, prekių, paslaugų ar sistemų formos(Juknevičienė, 2015).

Technologinė konvergencija – tai atskirų technologijų susijungimas: ryšių, duomenų perdavimo masinės komunikacijos priemonėmis susijungimas ir skirtingas medijas integruojančių technologijų plėtra (pvz., interneto televizija ir tiesioginės interneto transliacijos – webcasting ir kt).

Peticija – raštiškas pareiškėjo kreipimasis į Seimą, Vyriausybę ar vietos savivaldos valdžios ir valdymo institucijas su reikalavimais ar siūlymais spręsti šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytus klausimus, kai tam reikia priimti naują teisės aktą, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojantį teisės aktą ir kai peticijų komisijos tokį kreipimąsi pripažįsta peticija. (Lietuvos Respublikos peticijų įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. VIII-1313).

ĮVADAS

Temos aktualumas ir reikšmingumas. Šiuolaikinėje visuomenėje kalbama apie pilietinį ir politinį dalyvavimą, kaip vieną iš svarbiausių aktyviosios, pilietinės bei demokratiškosios valstybės garantų. Lietuva yra demokratinė valstybė ir viena iš pagrindinių stiprios, vieningos ir gerai funkcionuojančios valstybės sąlygų – piliečių pasitikėjimas valdžia bei dalyvavimas politikoje. Vis sparčiau diegiamos informacinių technologijų naujovės, dėl kurių stiprėja komunikacija su piliečiais bei sparčiau auga piliečių mobilumo galimybės. Visa tai paliečia ir savivaldą, kuri siekia jaunimo nevyriausybinės organizacijas įtraukti į sprendimų priėmimą, pasitelkiant naujausias technologijas. Jaunimo nevyriausybines organizacijas, savo ruožtu, taip pat stengiasi vis stipriau įsitraukti į sprendimų priėmimą vietos savivaldoje, prisidėti prie vietos savivaldos plėtotės, įvairių vietos savivaldos programų įgyvendinimo. Elektroninis dalyvavimas (toliau e. dalyvavimas) sudaro prielaidas jaunimui aktyviau dalyvauti ir išreikšti poziciją pilietiniame ir politiniame gyvenime. D. Šaparnienė (2013) teigia, kad e. dalyvavimas, kai pasitelkiamos naujausių informacinių komunikacinių technologijų (toliau – IKT) galimybės, yra suvokiamas kaip neatsiejama demokratijos plėtotės dalis. Jaunimo nevyriausybines organizacijas yra ta visuomenės dalis, kuri plačiausiai naudojami IKT galimybėmis, todėl yra potenciali aktyvaus įsitraukimo į elektroninės demokratijos (toliau – e. demokratija) procesus dalyvė.

Europos Sąjungoje e. dalyvavimas yra apibūdinamas kaip didesnis piliečių įsitraukimas į teisėkūros ir sprendimų priėmimo procesus. Taikant IKT priemones, e. dalyvavimas galėtų tapti priemone efektyviau dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose. Lietuvos jaunimo įtraukimas apibrėžia, kad jaunimo nevyriausybines organizacijas tampa vis reikšmingesnėmis viešojo sektoriaus dalyvėmis. Jos gali jaunos žmones pritraukti domėtis politikos sprendimais ir aktyviai dalyvauti bendruomenės veikloje bei spęsti iškilusias problemas. (Civinskas, Tamutienė, Lazauskienė, 2014). Norima piliečiams suteikti daugiau galimybių nevaržomai naudotis IKT, o jaunimui atskleisti, kad prisijungimas prie e. dalyvavimo mechanizmų prisideda prie geresnių sprendimų įgyvendinimo. Elektroninių priemonių dėka sustiprėtų ryšis tarp jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir valdžios institucijų, o lūkesčių pateisinimai ir įgyvendinti sprendimai padidintų jaunų žmonių pasitikėjimą valdžios atstovais. Visa tai skatintų e. diskusijas, kurios padėtų vietos valdžiai sužinoti, kokie yra jaunimo nevyriausybinių organizacijų norai, todėl galėtų priimti atitinkamus sprendimus. A. Macintosh (2007) pabrėžia, kad norint vystyti e. dalyvavimo galimybes, svarbu užtikrinti informacines naujoves, dėl kurių bus stiprinamas e. dalyvavimo vaidmuo. Būtent e. dalyvavimo dėka valdžia gali skatinti ir daryti įtaką piliečių įsitraukimui ir dalyvavimui. Jauniems žmonėms svarbu atskleisti patrauklius ir

jiems priimtinius įsitraukimo į e. dalyvavimą būdus. Taigi, e. dalyvavimo svarba aktuali jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms, norinčioms aktyviai dalyvauti ir įsitraukti į e. sprendimų priėmimo procesus bei keisti valdžios priimamų ir įgyvendinamų sprendimų eigą.

Tyrimo mokslinė problema. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme vienas iš pagrindinių jaunimo politikos įgyvendinimo principų yra dalyvavimas. Tai reiškia, kad su jaunimu susiję klausimai sprendžiami ir derinami su jaunimo nevyriausybinėmis organizacijomis. Šiandieninėje visuomenėje vis plačiau naudojamos technologijos, kurios leidžia pareikšti savo nuomonę, kurti e. forumus, e. peticijas, dalyvauti sprendimuose ir netgi priimti sprendimus, kurie daro įtaką vienai ar kitai veiklai. Šiuo atveju sėkmingas jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas Šiaulių mieste įmanomas, įtraukiant jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovus į veiklą bei išskiriant priemones, kurios svarbios e. dalyvavimo plėtrai bei įgyvendinimo procesams. Vis dėlto jaunimo e. dalyvavimo ir plėtros galimybės yra orientuotos į technologines galimybes, pamirštant inovacijos sklaidos ir priėmimo svarbą. Diskutuojant ir gilinantis į jaunimo nevyriausybinių organizacijų aktyvumą ir e. dalyvavimą, pasigendama viešų diskusijų su jaunimu bei mokslo tyrimų apie savivaldybių pastangas ir veiksmus, kurie skatintų jaunimą domėtis e. dalyvavimo įrankiais bei užtikrintų lengvai prieinamus būdus jaunimo NVO užsiregistruoti bei dalyvauti e. dalyvavimo procesuose. Dėl šios priežasties elektroninėse savivaldybių erdvėse jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovai tampa pasyvūs stebėtojai, kadangi e. dalyvavimo įrankiai tampa nesuprantami ir neaiškūs. Nors savivaldybių elektroniniuose puslapiuose yra naudojami naujausi metodai bei informacinių technologijų naujovės, tačiau yra pasigendama jaunimo įsitraukimo į šiuos procesus mechanizmų. Savivaldybių institucijos tikisi, kad naudojant naujas technologijas jaunimo NVO įsitrauks į e. dalyvavimo procesus. Tokia situacija parodo, kad savivaldoje nepakankamai dėmesio yra skiriama informacijos sklaidai. Nors dažniausiai teigiama, kad jaunimas greičiau nei kiti priima ir perima naujausias technologijas ir jų veikimo būdus, bet kalbant apie savivaldoje veikiančius e. dalyvavimo procesus reikia daugiau sklaidos ir informatyvumo.

Šiais laikais aktyviausiai įvairių sprendimų svarstymas vyksta viešuosiuose elektroninėse erdvėse. Tai jaunimo tarpe skatina atviresnę bei drąsesnę bendravimą bei diskusijas su valdžios atstovais ieškant optimaliausių ir priimtinausių sprendimų visoms pusėms. Būtent socialinių tinklų pagalba gali būti pritraukiama daugiau aktyvių ir jaunų žmonių iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų. (pagal Quan-Haase, Wellman, Witte ir Hampton, 2012). Visa tai skatina socialinį dalyvavimą, kuriant naujus socialinius tinklus ir įdiegiant naujausiais informacines technologijas. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų įvairių veiklų ir iniciatyvų realizavimas, norint įtraukti kuo daugiau jaunų žmonių,

priklauso ne vien nuo diskusijų socialinėse erdvėse, vykdomų veiklų ar naujų technologijų atsiradimo, todėl magistro darbo tyrimo problema gali būti apibrėžiama šiais klausimais:

- Kaip apibūdinama e. dalyvavimo sąvoka e. demokratijos teorijų kontekste?
- Kokios jaunimo NVO e. dalyvavimo galimybės ir raiška Šiaulių miesto savivaldybėje?
- Kokios vietos savivaldos priemonės ir mechanizmai skatintų aukštesnį jaunimo NVO e. dalyvavimo lygį sprendimų priėmimo procesuose?

Tyrimo objektas – jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas.

Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje ir numatyti galimas plėtros perspektyvas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Identifikuoti e. dalyvavimo sąvoką e. demokratijos teorijų kontekste.
2. Išnagrinėti jaunimo NVO e. dalyvavimo sprendimų priėmimą reglamentuojančius dokumentus
3. Išanalizuoti Šiaulių miesto jaunimo NVO e. dalyvavimo vietos savivaldoje institucines ir technologines galimybes, atskleidžiant dažniausiai naudojamas e. dalyvavimo priemones ir mechanizmus.
4. Nustatyti Šiaulių miesto jaunimo NVO e. dalyvavimo vietos savivaldoje patirtis ir numatyti galimas plėtros perspektyvas.

Tyrimo metodai

Magistro baigiamojo darbo dalyje siekiant ištirti tyrimą kaip pažinimo objektą bei išanalizuoti tiriamąją problemą naudoti įvairūs metodai. Siekiant ištirti nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose bei įsitraukimo būdus ir mechanizmus, kuriais didinamas nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas, naudota lietuvių ir užsienio autorių literatūra, atlikta teisės aktų analizė, nagrinėti savivaldybių dokumentai, strateginiai planai, projektų dokumentai.

Tyrimui buvo pasirinkti metodai, kurie suteikia galimybę ištirti Šiaulių miesto jaunimo NVO e. dalyvavimo vietos savivaldoje veiklas, priemones bei mechanizmus, išnagrinėti stiprybes, probleminius aspektus ir galimas plėtros perspektyvas.

• mokslinės literatūros analizė. Siekiant atskleisti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo vaidmenį vietos savivaldoje analizuota Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra.

• dokumentų analizės metodas naudotas norint išanalizuoti jaunimo nevyriausybinių organizacijų reglamentuojančių e. dalyvavimo dokumentų svarbą. Analizuojami Šiaulių miesto savivaldybės vidaus dokumentai, savivaldybės internetinis puslapis, teisiniai dokumentai, užtikrinantys e. dalyvavimo svarbą. Taip pat peržiūrėta prisijungimo prie e. valdžios vartų sistema bei e. dalyvavimo

būdai, kuriais siekiama užtikrinti e. demokratijos mechanizmų prieinamumą ir paprastumą atskleidžiant problemines sritis.

- pusiau struktūrizuotas interviu naudotas siekiant atskleisti jaunimo nevyriausybinių organizacijų požiūrį į e. dalyvavimą vietos lygmeniu bei išanalizuoti priemones ir mechanizmus, kuriuos jaunimo nevyriausybines organizacijos naudoja, vykdydamos e. dalyvavimą vietos savivaldoje.

- kokybinis turinio (content) analizės metodas naudotas norint išanalizuoti informantų atsakymų turinį, išanalizuoti pusiau struktūruoto interviu metu gautus duomenis bei išskirti pastebimas informantų atsakymų tendencijas. Kategorijos išskirtos, taikant induktyvių ir deduktyvių metodų derinimą, kuomet atskiros sąvokos jungiamos į bendras kategorijas. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė buvo atliekama remiantis turinio (content) metodu, kategorizuojant tyrimo metu gautus duomenis. Taikant content analizės metodą pusiau struktūruoto interviu duomenys: transkribuoti, kategorizuoti, subkategorizuoti.

Mokslinis iširtumas ir naujumas. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų vaidmuo, skatinant jaunimo dalyvavimą, plačiai analizuojamas Lietuvos ir užsienio mokslininkų darbuose. M. Salomon (Non government strategy, 2003) atskleidė, kad speciali nevyriausybinių organizacijų strategija, pritaikyta žmonių problemų sprendimo būdams nagrinėti, gali būti pritraukimo būdas, skatinant jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklą, o e. dalyvavimas teikia naudą ne tik greitai komunikacijai, tačiau ir spartesniam komunikavimui tarp jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovų bei savivaldybės. Elektroninį dalyvavimą, elektroninę valdžią, elektroninę demokratiją, kaip tyrimų objektą, nagrinėjo įvairūs mokslininkai publikacijose, studijose, monografijose. Daug dėmesio skiriama valdžios ir piliečių elektroninės sąveikos analizei (Butkevičienė, Rutkauskienė, 2008; West, 2004; Petrauskas, R; Malinauskienė ir kt, 2009; Šttilis, Petrauskas, 2006; Cartwright, Atkinson, 2009). Taip pat keliamą e. dalyvavimo plėtros problemų klausimą kelia Šaparnienė, 2013; Peristeras et al, 2009. Akcentuojama informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimo svarba viešajame sektoriuje (Raginytė, Paskevicius, 2009; Petrauskas, Malinauskienė ir kt, 2009; Milė, Junevičius, 2013). Aptariamos visuomenės bendravimo internetu su valdžios institucijomis kryptys ir problematika (Limba, 2007). E. dalyvavimo ir pasitikėjimo vietos valdžia sąryšį aptaria Kim, (2012).

Praktinis tyrimo reikšmingumas susijęs su naujumu. Darbu siekiama išsiaiškinti būdus ir priemones, kuriuos jaunimo nevyriausybines organizacijos naudoja, norėdamos prisijungti prie e. dalyvavimo mechanizmų vietos lygmeniu. Magistro darbe išsamiai analizuojamas e. dalyvavimo mechanizmų reikšmingumas ir naudojamų įrankių paprastumas ir suprantamumas jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms. Taip pat analizuojama e. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistema

ir raiškos kryptys. Remiantis gautais tyrimo rezultatais parengiamos rekomendacijos, kaip būtų galima didinti jaunimo NVO e. dalyvavimą bei įsitraukimą į sprendimų priėmimą. Tyrimo rezultatų sklaidą byloja darbo autorės dalyvavimas tarptautinėse studentų ir mokslininkų konferencijose.

Darbo struktūra ir apimtis: Darbas susideda iš įvado, trijų dalių (teorinio pagrindimo, metodologinio pagrindimo bei tyrimo rezultatų analizės), santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, išvadų, rekomendacijų, literatūros sąrašo, paveikslų bei lentelių sąrašo ir priedų.

I. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: TEORINIS DISKURSAS

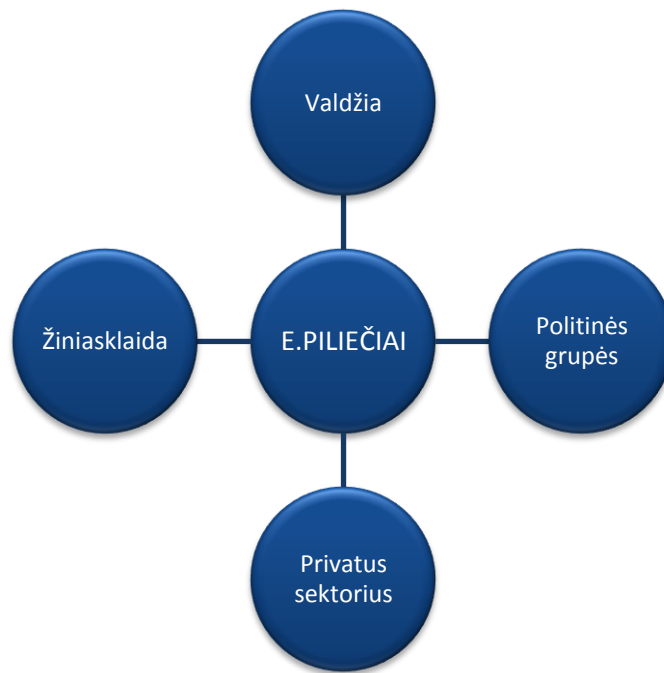
1. 1. E. demokratijos teorijos e. dalyvavimo aspektu: nevyriausybinių organizacijų kontekstas

1.1.1. E. demokratija kaip e. dalyvavimo pagrindas

Elektroninės demokratijos sąvoka pirmiausia yra neatsiejama nuo demokratijos sąvokos, kurią išgirdus iš karto siejamasi su teisėmis visiems piliečiams dalyvauti valdymo procesuose bei reikšti savo nuomonę. Elektroninės demokratijos sprendimai – tai įvairūs įrankiai, padedantys miesto gyventojams dalyvauti savivaldoje ir įsitraukti į politinių sprendimų priėmimo procesus: vieši konsultacijų forumai, e. peticijos, e. apklaustos, e. skundų ir pranešimų apie pažeidimus teikimas. Jaunimo NVO įsitraukimas į e. demokratijos procesus yra labai svarbus, kadangi vis sparčiau tobulėjančiame informacinių technologijų pasaulyje būtina užtikrinti jaunimo NVO organizacijų domėjimąsi jaunimo politika bei įsitraukimą ir dalyvavimą elektroninės demokratijos sprendimų priėmimų procesuose. XX ir XXI amžiuose tarp vykdomų reformų pagrindinis dėmesys buvo skirtas naujai viešajai vadybai. Dalyvavimo demokratijos požiūris buvo suformuotas XX a. antroje pusėje. Svarbiausias demokratijos dalyvavimo apibūdinimas yra aktyvūs ir įtraukti piliečiai (Baločkaitė, R. ir kt., 2008). Be aktyvių ir besidominčių piliečių, nebus užtikrinamas geras valdymas, nes tik bendradarbiaujant gerėja informacijos sklaida, aiškėja problemų išsprendimo būdai, stiprėja skaidrumo užtikrinimas. Pasak Augustinaičio (2003), naujosios viešosios vadybos modelis yra paremtas naujosiomis valdymo technologijomis arba prisijungimo e. valdymu. D. Šaparnienės straipsnyje „Nuo e. valdžios iki e. valdymo: atvirumas partnerystė ir demokratija“ (2013) pabrėžiama, kad internetinės technologijos stipriai prisideda prie demokratijos procesų bei skatina piliečius pasinaudoti informacinių technologijų naujovėmis greitai ir lengvai gaunant norimą informaciją. Internetiniai forumai, interaktyvūs pareiškimai, mobilios paslaugos gali turėti stiprų poveikį valdžios sprendimas bei sąveikai su visuomene. Be to, vis sparčiau augančiame ir tobulėjančiame technologijų pasaulyje greičiau ir paprasčiau yra tam tikrus sprendimus priimti elektroninėje erdvėje. Be to, daugelis dokumentų jau yra skaitmenizuoti. Priimant sprendimus elektroniniu būdu viskas gali vykti daug greičiau. Anot e. demokratijos eksperto Steven L. Clift (2008): „e. demokratija yra viena esminių sąlygų, padedančių piliečiams aktyviai dalyvauti kasdieniame visuomenės gyvenime ir valstybės valdyme“. Jolantos Stasiukonienės (2008) požiūriu, labai svarbus yra e. demokratijos pritaikymas plėtojant demokratijos sklaidą ir praktiką, nes tik įtraukiant gyventojus ir bendruomenių narius į e. dalyvavimo ir sprendimų

priėmimo vyksmą, visais valdžios lygiais kuriems jie tarnauja, bus pasiektas norimas tikslas. Tai parodo, jog norint, kad piliečiai aktyviai dalyvautų reikia juos sudominti, informuoti ir įtraukti į sprendimų priėmimą. Jaunimui tai galioja taip pat – tik sudominus bei išaiškinus e. dalyvavimo galimybes bei įsitraukimo svarbą, galima išlaikyti susidomėjimą. Naujausių informacinių technologijų pritaikymas vienas iš būdų stipriau sudominti jaunimo NVO įsitraukti į e. dalyvavimo procesus. Pasak Kristinos Jakutytės (Nevyriausybinų organizacijų veiklų įgyvendinimas e. dalyvavimo aspektu, 2012), jaunas žmogus dalyvaudamas sprendimų priėmimo procesuose gali ne tik įsigilinti į problemų reikšmingumą, tačiau ir daryti įtaką šiame procese dalyvaujančių asmenų skyrimui bei kontroliuoti ir stebėti viso proceso eigą. Tai atskleidžia, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos tam tikriems sprendimams, projektams arba tiesiog pasiūlymams turi didelę įtaką, todėl gali pakeisti darbų eigą arba net patį sprendimą. Be to, kiekviena jaunimo NVO į savo veiklą pritraukus ir kuo daugiau žmonių, savivaldybėje gali būti greičiau išgirsta. Svarbiausia, nebijoti bendradarbiauti kartu su savivaldybės atstovais užmezgant dialogą. Sąmoningas jaunimo NVO veikimas ir sklaida bendraujant su savivaldybe yra sėkmingas postūmis įsitraukti į e. demokratijos procesus.

Pagal S. L. Clift (2003) „E. democracy Conceptual Model” e. demokratija – tai informacinių ir ryšių technologijų ir strategijų naudojimas demokratinuose sektoriuose: vietos bendruomenių, valstybių, regionų, tautų ir pasaulio mastu veikiančių politinių procesų metu. Demokratiniai sektoriai apima šiuos demokratinius veikėjus: vyriausybę, išrinktus pareigūnus, žiniasklaidą, pagrindinius internetinius portalus, politines partijas, interesų grupes, pilietines visuomenės organizacijas, tarptautinės vyriausybės organizacijas, piliečius, rinkėjus. Kiekvienas sektorius dažniausiai žiūri į naujus internetinius įvykius skirtingai. Jie dažnai nežino arba tiesiog nesidomi kitų sektorių veikla internete. Asmenys, kurie dirba arba naudojami informacinėmis ir ryšių technologijomis siekdami tobulinti demokratinę praktiką, yra daug daugiau įsigilinę į informacinių technologijų procesus bei galimybes, todėl aiškiau supranta e. demokratijos iššūkius. Štai kodėl svarbu, kad e. demokratijos praktika būtų dokumentuojama ir dalinamasi. Pasak Kristinos Jakutytės (Nevyriausybinų organizacijų veiklų įgyvendinimas e. dalyvavimo aspektu, 2012), norint pasiekti didesnę piliečių įsisauginimą, nevyriausybinės organizacijos, išnaudodamos viešąją erdvę, privalo viešinti e. dalyvavimo projektus ir sėkmingai naudotis e. demokratijos ištekliais. Iš paveikslo (žr. 1 pav.) matome, kad S. L. Clift pateikia supaprastintą e. demokratijos modelį, kurį sudaro tik keturi sektoriai: žiniasklaida, valdžia, politinės grupės, privatus sektorius. Tačiau, kad visa tai vyktų, labai svarbu informacinės technologijos ir komunikacija. Be šių sudedamųjų dalių šie keturi sektoriai neveiks.

1 pav. E demokratijos modelis

Šaltinis: sudaryta pagal S.L.Clift „E.democracy Conceptual Model“ (2010)

Informacinių technologijų plėtra daro įtaka veiksmingesniam, greitesniam ir produktyvesniam e. demokratijos sektorių veikimui. Šiuolaikinės informacijos technologijos ir plėtra atveria galimybę interaktyviai erdvei, kuri yra neribojama. Politinės grupės bendrauja ne tik per el. paštus, tačiau taip pat ir diskutuoja socialinėse erdvėse. Kuriami įvairūs forumai, apklausos. Iš žiniasklaidos visą reikiamą informaciją galima gauti informacinių technologijų pagalba. Visa tai keičia žmonių įpročius, finansines operacijas, informacijos paiešką, bendravimą su draugais, komunikavimo būdus. IBM Elektroninės valdžios instituto (Institute for Electronic Government, IBM) direktorės Jenet Caldows savo straipsnio „E-Democracy: Putting Down Global Roots“, 2004) duomenimis pagrindinė e. demokratijos veikla yra informuotas ir išviešintas pilietiškumo skatinimas. Svarbiausia kiekvienam žmogui tobulinti savo informacinių gebėjimų ir komunikacijos įgūdžius, o žiniasklaidai viešinti visus naujovių išradimus. Mokėjimas ir žinojimas kaip naudotis e. demokratijos procesais gali palengvinti ir gerinti e. demokratijos procesus.

Taigi, galima teigi, kad e. demokratija jaunimo NVO erdvėje yra priemonė, kuri informacinių technologijų bei komunikacijos pagalba padeda įsitraukti į e. dalyvavimo procesus ir aktyviai reikšti savo nuomonę bei domėtis naujausiomis aktualijomis. Svarbu užtikrinti bendradarbiavimą bei informavimo sklaidą tarp valdžios ir piliečių. Įsitraukiant į e. dalyvavimo mechanizmus galima pasiekti

norimų rezultatų, priimti sprendimus, kurie yra svarbūs ar net keisti politikų nuomonę įsitraukiant į diskusijas e. forumuose. E. dalyvavimas ir domėjimasis priimamais sprendimais taip pat užtikrins skaidrumą bei gerą valdymą e. demokratijos procesuose.

1.1.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas

Lietuvos NVO plėtros koncepcijoje (2010) nevyriausybinių organizacijų veiklą Lietuvoje galima apibrėžti kaip savarankišką, nuo valdžios ir verslo nepriklausomą, pelno ir valdžios rinkimuose nesiekiančią, savanoriškumo pagrindu įsteigtą organizaciją, kuri skatina jaunimo užimtumą. Be to, jaunas žmogus dalyvaudamas nevyriausybinių organizacijų veikloje, dalyvauja jaunimo užimtumo veikloje, kurioje tobulėja kaip asmenybė bei įgyja naujų žinių, padėsiančių ateityje ieškantis darbo (Neverauskienė, 2008). Straipsnyje „Savanorystė – įtraukianti veikla ir ugdanti patirtis” (2015) akcentuojama, kad jaunimo užimtumo sąvoka labai stipriai siejasi su savanorystės sąvoka, nes savanoriaudamas jaunas žmogus ne tik savanoriškai atlieka vieną ar kitą veiklą bei išmoksta komandinio darbo, tačiau ir užsiima mėgstama veikla bei ugdomi kaip asmenybė. (žr. 1. lent.). Savanoriaudamas žmogus dažniausiai priklauso nevyriausybinei organizacijai, o įsitraukimas į nevyriausybinių organizacijų veiklą, skatina jaunimo užimtumą bei dalyvavimą strateginių sprendimų priėmimo organizuojant jaunimo veiklas ir uždavinius tolimesnei veiklai.

1 lentelė

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų samprata

Šaltinis	Nevyriausybinių jaunimo organizacija
Europos Komisijos dokumentas „Naujas impulsas Europos jaunimui“ (2001).	Naudingi jaunimo užimtumo būdai nevyriausybinesse organizacijose, kurie skatina įsitraukti ir dalyvauti sprendimų priėmimo bei kurti strategijas dėl norimų veiklų įgyvendinimo.
Lietuvos NVO plėtros koncepcija (2010).	Savanoriškumo pagrindu įsteigtas viešas juridinis asmuo, kuris organizuodamas įvairias veiklas jauniems žmonėms, skatina įsitraukti į NVO organizacijas bei užtikrina jaunimo užimtumą bei įsitraukimą į sprendimų priėmimą.
Neverauskienė: „Jaunimo konkurencijos darbo rinkoje galimybės”, 2008.	Dalyvaudamas nevyriausybinių organizacijų veikloje jauni žmonės tobulėja įvairiapusėms. Tai skatina jaunimo užimtumą, o ateityje gautų žinių gavimas paskatins greitesnį darbo susiradimą.
„Savanorystė – įtraukianti veikla ir ugdanti patirtis” (2015)	Jaunimo užimtumo sąvoka stipriai siejasi su savanoryste, nes savanoriaudamas jaunimas ne tik išmoksta įvairių darbų, tačiau laisvalaikiu būna užimti bei gali užsiimti ir atrasti mėgstamą veiklą.

Šaltinis: sudarytas darbo autorės, remiantis nurodytais šaltiniais.

Taigi, jaunimo nevyriausybinesse organizacijose jaunas žmogus gali ne tik įsitraukti į veiklų organizavimą, tačiau ir susidomėti e. dalyvavimu priimant sprendimus, nes organizacijų yra daug, o

sprendimą, dėl norimo pasiekti rezultato, reikia patvirtinti. Tai ugdo jaunus žmones, pirmiausia, mąstyti apie norimus tikslus bei jų įgyvendinimą ir strategijos kūrimą. Visą tai skatina domėtis naujovėmis ir atsižvelgti į galimas grėsmės, kurios gali iškilti strategijos įgyvendinimo eigoje. E. dalyvavimas gali duoti didelę naudą komunikuojant su kitomis jaunimo nevyriausybinėmis organizacijomis bei savivaldybių atstovais (Kristina Jakutytė, 2012). Pilietinės visuomenės instituto (2015) tyrimo „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas“ ataskaitoje pabrėžta, jog mokėjimas naudotis e. dalyvavimo sistema leidžia kurti diskusijas, pateikti klausimus, patarimus, rašyti skundus ir peticijas, tačiau jaunimo NVO retai naudojami ir vis pabrėžia, kad jiems trūksta žinių bei įgūdžių. Tokia situacija rodo, kad tarp savivaldybių ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų trūksta bendradarbiavimo bei diskusijų, kurios leistų išanalizuoti ir daryti išvadas, tenkinančias jaunų piliečių poreikius bei išspręstų iškilusias problemas. Vis labiau aiškėjant, jog valdžia negali viena susidoroti su visomis problemomis, išskirtos formos, kuriomis vyktų efektyvus bendradarbiavimas su jaunimo nevyriausybinių organizacijomis bei priiminėjami strategiškai apgalvoti sprendimai, tenkinantys abi puses. Dažniausiai pasitaikančios formos (Savickas, 2000):

- *Nevyriausybinių organizacijų interesų atstovavimas*: tai galimybė nevyriausybinių organizacijų atstovams sutartiniais pagrindais dalyvauti savivaldybės politinių struktūrų ir vykdomųjų institucijų veiklose, kuriuose yra rengiami miesto strateginiai planai, diskutuojama dėl ateities, taigi jaunimo nuomonė taip pat turi būti išreikšta;
- *Finansinė parama*: tai nevyriausybinių organizacijų vykdomų projektų finansinis rėmimas savivaldybės lėšomis ir finansavimo principų, taisyklių bei tvarkos patvirtinimas, kuris numato jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklą įgyvendinimą per strateginius tikslus, kuriuos yra nusimatę;
- *Nefinansinė parama*: tai įvairiausios kitos materialinės ir nematerialinės bendradarbiavimo formos.

Prie nevyriausybinių organizacijų interesų atstovavimo priskiriamos bendros darbo grupės su savivaldybės atstovais vietos bendruomenės problemoms spręsti, taip pat finansavimo iš savivaldybės biudžeto prioritetų nustatymo grupės (Mažylis, Vazgelevičius, 2004). Savivaldybėms gana sunku nustatyti vietos gyventojų poreikius, tačiau jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovams įsitraukiant į įvairių valdžios darinių veiklą bei strateginių problemų ir tikslų nustatymą, ši problema žymiai sumažėja.

E. dalyvavimo sprendimų priėmimo samprata ir piliečiams priskiriamas vaidmuo

Autorius	Apibrėžimas	Jaunimui priskiriamas vaidmuo
Sanford, Rosie, 2007, p. 10	E. dalyvavimas – tai sąveika tarp visuomenės ir politikų, bei visuomenės ir valdžios institucijų, tarpininkaujant IRT.	Partneriai
White, 2007, p. 110	E. dalyvavimas apibrėžiamas kaip IRT naudojimas, siekiant skatinti dalyvauti diskurse tarp piliečių ir tarp piliečių ir valdžios institucijų viešosios politikos klausimais.	Dalyviai
Creighton, 2005, p. 7	E. dalyvavimas apibrėžiamas kaip procesas, kurio metu į sprendimų priėmimą įtraukiami visuomenės vertybės, interesai ir poreikiai.	Dalyviai / klientai
Macintosh, 2004, p. 2	E. dalyvavimas – tai IRT naudojimas, siekiant plėsti ir gilinti politinį dalyvavimą, sudarant sąlygas piliečiams bendrauti vienas su kitu ir su valdžios institucijomis.	partneriai
Albrecht . 2008, p. 4	E. dalyvavimas apibrėžiamas kaip fizinių ar juridinių asmenų, grupių dalyvavimas sprendimų priėmimo procese, naudojant IRT.	Dalyviai
K. Jakutytė (2012)	E. dalyvavimas – socialinio įsitraukimo forma, jungianti piliečius į grupes, stiprinanti pilietinę visuomenę, suteikianti jaunimo NVO galimybę atstovauti visuomenės interesams, todėl kolektyvinis „visuomenės“ matmuo turi didesnę reikšmę nei paskiras individas.	Dalyviai
Rimantas Petrauskas (2009)	Jaunimo dalyvavimas viešajame valdyje, yra esminė sąlyga norint plėtoti demokratiją.	Dalyvis
Europos komisija	E. dalyvavimas – didesnis piliečių įsitraukimas į teisėkūros ir sprendimų priėmimo procesus. Skaidresnis, atskaitingesnis ir geresnis demokratinis valdymas, taikant naujas skaitmenines technologijas.	Dalyvis
A. Machintosh (2007)	E. dalyvavimas – tai valdžios pastangos plėtoti politinį dalyvavimą, įgalinant piliečius sąveikauti tarpusavyje bei su jų išrinktais atstovais ir valdžia naudojant informacines,	Dalyvis

	komunikacines technologijas.	
--	------------------------------	--

Skirtingi autoriai e. dalyvavimo subjektus įvardina nevienodai, kadangi e. dalyvavimas neatsiejamas nuo piliečių dalyvavimo sprendimų priėmimo procese, svarbu išanalizuoti, jiems priskiriamų vaidmenų skirtumus. E. dalyvavimą, kaip asmenų ir grupių dalyvavimą apibrėžia Albrecht ir kt. (2008). Macintosh (2004) ir Sanford, Rosie (2007) teigia, jog e. dalyvavimas yra bendravimo sąveikos forma, kuri teikia abipusį poveikį, todėl piliečiams galima priskirti partnerių vaidmenį. Creighton, (2005) teigimu į e. sprendimų priėmimą įtraukiamos visuomenės vertybės, interesai ir poreikiai. Tai rodo, jog valdžios institucijos turi atsižvelgti į visuomenės poreikius ir juos tenkinti, todėl į piliečius žiūrima kaip į dalyvius ar klientus. Iš pateiktų apibrėžčių matyti, jog dažniausiai piliečiams priskiriamas partnerio arba dalyvio vaidmuo. Būtent todėl, piliečiai turi įsitraukti į e. dalyvavimą sprendimų priėmime išreiškiant savo nuomonę ir iniciatyvas. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų turėtų organizuoti diskusijas, kuriuose jaunimas galėtų išreikšti savo nuomonę ir pateikti pagrindines tobulintinas strategines kryptis, kurias mato įgyvendinimo eigoje. Apibrėžus bendrą organizacijos tikslą bei tobulintiną kryptį, galima sukurti e. forumus, teikti e. peticijas, organizuoti e. apklausas. Analizuojant e. dalyvavimo apibrėžimus, piliečiams yra ne tik priskiriami vaidmenys, tačiau ir e. dalyvavimo bendri bruožai. Creighton, (2005) e. dalyvavimą apibrėžia kaip procesą, kurio metu užtikrinamas visuomenės vertybių, interesų ir poreikių atstovavimas. Tuo tarpu Sanford Rosie (2007) e. dalyvavimą įvardina kaip skirtingų interesų grupių sąveiką. Platesnį požiūrį pateikia Macintosh (2004), kurio nuomone, e. dalyvavimui priskiriamos savybės plėsti ir gilinti demokratijos procesą, pasitelkiant informacinių ryšių technologijas. White, (2007) teigia, jog vienas iš e. dalyvavimo privalumų yra tai, kad piliečiai gali daryti įtaką sprendimų priėmimui, tačiau tai įgalina diskusiją, kuria gali būti nepatenkinta valdžia. Pasak Kristinos Jakutytės (2012) jaunimo NVO e. dalyvavimas turi daug didesnę matomumą bei reikšmę negu pavienių individų pasisakymai. Jaunimo NVO vienijanti didelį būrį jaunuolių savo organizacijos viduje jau būna išdiskutavusi vieną ar kitą sprendimą, kuris turėjo daug nuomonių ir diskusijų, tačiau teikiant sprendimą savivaldybei nuspręstas bendras tikslas, kurio yra laikomasi. Jaunimo NVO sprendimas yra vienas, tačiau vienijantis daug jaunų žmonių, kitaip negu pavienių individų. Dėl šios priežasties jaunimo NVO organizacijos girdisi garsiau, o jų išreikšti pastebėjimai atsižvelgiami stipriau.

Lietuvos Respublikoje įstatymai kol kas nėra pritaikyti elektroniniam dalyvavimui, nes jauni žmonės ne tik, kad nesidomi, tačiau ir nežino apie elektroninio dalyvavimo galimybes. Pabrėžiant elektroninio dalyvavimo svarbą Lietuvai bei visai Europai, Europos Komisija parengė komunikatą „Europa 2020“, kuris grindžiamas įvairiomis pavyzdinėmis iniciatyvomis. Viena iš jų – svarbi elektroninio dalyvavimo diegimo sistema Lietuvoje: „Europos skaitmeninė darbotvarkė“. Šioje iniciatyvoje reglamentuojama, kad Europa iškelė tikslą, kuriuo užtikrintų, jog skaitmeninės rinkos teikiamais privalumais galėtų naudotis visi namų ūkiai. Savo ruožtu bus skatinamos investicijos į spartaus interneto paslaugas ir jo infrastruktūrą, kurių dėka būtų galimai paskatintas spartesnis elektroninis dalyvavimas Lietuvoje. Žinoma, apie e. dalyvavimo reikšmę ir svarbą žmonės turi būti informuoti, o sudarius palankias sąlygas dalyvauti elektroniniu būdu tikimybė įsitraukti gana didelė. Na, o tėvų pavyzdžiu seks vaikai, kurie pradės domėtis politika bei įsitrauks į sprendimų priėmimą per e. dalyvavimą. Nors daugumoje straipsnių akcentuojama, kad jaunimas yra tie žmonės, kurie aktyviausiai naudojami informacinėmis, komunikacinėmis technologijomis bei greičiausiai įsisavina naujausias technologijas, strategija „Europa 2030“ pabrėžia, kad jauni žmonės viena iš opiausių grupių, susijusių su dalyvavimo ir e. dalyvavimo lygmeniu vietos savivaldoje. Vienas iš elektroninio dalyvavimo privalumo būdų – balsavimas internetu bei diskusijų kėlimas, kuris galimai, padidintų rinkėjų aktyvumą. Atitinkamai Europos sąjungos valstybės narės nacionaliniu lygmeniu privalės atlikti privalomas procedūras, norėdamos įgyvendinti šią iniciatyvą. Strategijoje numatyta, kad valstybės narės privalės skatinti šiuolaikiškas bei patogias interneto paslaugas, kurios būtų patrauklios ir lengvai prieinamos įvairaus amžiaus grupių žmonėms. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ yra vienas iš svarbiausių ir pagrindinių dokumentų, kuriame nustatoma Lietuvos valstybės prioritetinės gairės bei vizija. Šiame planavimo dokumente kuriami įvairūs valstybės planai bei iniciatyvos.

Žvelgiant iš jaunimo e. dalyvavimo perspektyvos, esminiuose strategijos pokyčių iniciatyvose, numatyta pasitelkti naujausias technologines priemones, kurios užtikrintų viešųjų paslaugų saugumą, tęstinumą ir teikimą elektroninėje erdvėje. Manoma, kad pasitelkiant pačias naujausias technologijas, jaunimas aktyviau į tai įsitrauktų. Taip pat ruošiantis pradėti diegti bei skatinti piliečių, ypač jaunimo, e. dalyvavimą, svarbu paminėti, kad atitinkamo lygmens institucijų dėmesys ir resursai būtų skiriami jo diegimui ir infrastruktūrai. Nacionalinės pažangos programoje numatytas svarbių visuomenei paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę, kuri galimai padidintų rinkėjų aktyvumą. Pasiiekti šiam uždaviniui ir užtikrinti jo interaktyvumą bei saugumą numatyta investuoti į elektroninę paslaugų plėtrą, kuri būtina, turint omenyje, kad būtų pradėti elektroninio dalyvavimo diegimo bei viešinimo procesai. Programoje minima asmens tapatybės nustatymo kryptis, kuri tiesiogiai susijusi su elektroninio balsavimo diegimu

Lietuvoje, kuomet daug diskutuojama balsavimo metu, rinkėjų identifikacijos klausimas. Atkreipus dėmesį į šią kryptį ir suformavus tinkamą, kitų šalių remta patirtimi krypties sprendimo strategiją, būtų atliktas reikšmingas žingsnis, kuris paskatintų didesnę jaunų žmonių dalyvavimą sutaupant laiką bei įsitraukiant į e. dalyvavimo mechanizmus.

Šiandien jau galime pasidžiaugti mūsų stipriomis savivaldybėmis, efektyvia vietos savivaldos sistema. Tačiau suprantama, kad vietos piliečių dalyvavimas yra tarsi vietinės valdžios veiklos varomoji jėga, todėl šiam procesui tobulinti turi būti nuolat skiriamas didelis dėmesys. Europos Tarybos, kurios vienas iš pagrindinių tikslų yra vietos demokratijos plėtojimas ir stiprinimas, priimti teisės aktai taip pat turi didelę įtaką e. dalyvavimo stiprinimui Lietuvoje. Europos Komisijos Baltojoje knygoje „Naujas postūmis Europos jaunimui“ (2001, p. 33-35) pabrėžiama, jog siekiant realaus jaunimo (jaunimo NVO) dalyvavimo priimant ir įgyvendinant sprendimus, susijusius su jaunimo politika, e. dalyvavimu, reikalingos tam tikros sąlygos: teisinė bazė ir pakankamas informavimas. Reikėtų paminėti Europos vietos savivaldos chartiją, kurioje pabrėžiama, kad piliečių teisės principas dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus yra vienas iš demokratijos principų, kuris nusako, kad ši teisė tiesiogiai gali būti įgyvendinama būtent per vietos valdžios institucijas bei visą eilę Europos Tarybos ministrų rekomendacijų. Pavyzdžiui, rekomendacija „Dėl piliečių dalyvavimo vietos viešame gyvenime“ kviečia šalis nares nustatyti pagrindinius vietinio demokratinio dalyvavimo politikos principus, priemones ir e. dalyvavimo būdus, skatinančius ir stiprinančius jaunų piliečių dalyvavimą vietos viešajame gyvenime, rinkimuose, tiesioginiame dalyvavime priimant sprendimus, e. diskusijose. Taip pat pateikiami siūlymai, kaip skatinti specifinių piliečių grupių dalyvavimą. Kadangi jaunimas viena iš mažiausiai įsitraukusių grupių apskritai į dalyvavimą, skatinama juo įtraukti ir sudominti per e. dalyvavimo sritį, pabrėžiant e. dalyvavimo svarbą bei privalumus .

Aptariant jaunimo dalyvavimą užtikrinančią teisinę bazę Lietuvoje, reikėtų akcentuoti, jog pagal Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymo (Žin., 2003, Nr. 119-5406; 2005, Nr. 144-5238, aktuali redakcija) 3 straipsnį dalyvavimas yra vienas iš jaunimo politikos įgyvendinimo principų. Kaip teigiama įstatyme, dalyvavimu apibrėžiamas jaunimui aktualių klausimų sprendimas, naudojant komunikacines technologijas bei diskutuojant su pačiu jaunimu. Vietos savivaldos įstatymo (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113-4290, aktuali redakcija) 4 straipsnio 9 principas taip pat reglamentuoja tiesioginį piliečių dalyvavimą, tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Šiuo atveju visos savivaldybės turi sudaryti palankias sąlygas gyventojams įsitraukti naudojant e. dalyvavimo mechanizmus: e. skundą, e. peticiją, e. forumus ir kt. Todėl svarbu, jog užtikrintos sąlygos pritrauktų piliečius, ypač jaunimą, domėtis priimamais sprendimais bei įsitraukti į įgyvendinimo procesus.

Pastarasis principas konkrečiai nemini jaunimo ar jaunimo NVO e. dalyvavimo svarbos, tačiau jis yra reikšmingas jaunimui ar jaunimo NVO nariams, nes aiškiai pabrėžia teisę įsitraukti į sprendimų priėmimą vietos lygmeniu. Reikėtų akcentuoti ir tai, kad socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. A1 -4 patvirtintuose „Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų tipiniuose nuostatuose“ vienas iš jaunimo reikalų tarybos tikslų yra: užtikrinti jaunų žmonių e. dalyvavimą, sprendžiant savivaldybės jaunimo politikos klausimus. Vietos lygmeniu savivaldybės formuodamos ir įgyvendindamos jaunimo politiką vadovaujasi ne tik nacionaliniu lygmeniu priimtais teisės aktais, bet ir savivaldybės tarybos sprendimais, kitais savivaldybės administracijos priimtais dokumentais, kuriuose numatyti jaunimo (NVO) dalyvavimo jaunimo politikoje klausimai. Tai reiškia, kad savivaldybės diegia kuo patrauklesnius būdus įtraukti jaunimą per dalyvavimą ar e. dalyvavimą dalyvauti organizuojamuose renginiuose. Kita jaunimo (jaunimo NVO) dalyvavimui būtina sąlyga, kaip jau buvo minėta, yra atitinkamos informacijos poreikis. Jaunimo politikos pagrindų įstatyme (Žin., 2003, Nr. 119-5406; 2005, Nr. 144-5238, aktuali redakcija) informavimas įvardijamas kaip vienas iš pagrindinių principų įgyvendinti jaunimo politikai. Paminėtini šie tarptautiniai teisės aktai, reglamentuojantys piliečių e. dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose:

- Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija
- Jungtinių Tautų visuotinė žmogaus teisių deklaracija
- Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija
- Europos vietos savivaldos chartija

Kai kurie poįstatyminiai teisės aktai (Vyriausybės nutarimai, ministrų įsakymai, savivaldybių tarybų sprendimai) taip pat nustato piliečių dalyvavimo galimybes, šio dalyvavimo procedūrą. Apibrėžiami yra šie: vietos gyventojų apklausų tvarka, patvirtinta Vyriausybės, piliečių ir kitų asmenų aptarnavimo viešojo administravimo ir kitose institucijose pavyzdinė tvarka, patvirtinta Vyriausybės, savivaldybių tarybų veiklos reglamentai ir kiti teisės aktai. Remiantis jaunimo reikalų departamento prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atlikto jaunimo politikos kokybės vertinimo 53-ose Lietuvos savivaldybėse lyginamosios analizės rezultatais, (2012, p.66) galima išskirti tokias efektyviausias jaunimo informavimo priemones: tiesioginis informavimas žodžiu ir el. paštu iš jaunimo reikalų koordinatoriaus, socialiniai tinklapiai, televizijos ir radijo laidos (ypač kuriamos pačių jaunų žmonių), pranešimai jaunimui skirtose interneto svetainėse, specialūs leidiniai jaunimui (ypač leidžiami paties

jaunimo), pranešimai periodinėje spaudoje ir informaciniai renginiai. Kiek mažiau efektyviomis priemonėmis laikomi informaciniai plakatai, skelbimai, skrajutės. Reikėtų pabrėžti ir tai, kad naudojamų priemonių įvairovė ir panaudojimo intensyvumas skiriasi kiekviename Lietuvos regione. Šiuos skirtumus lemia savivaldybių specifika, pirmiausia jos dydis – didesnėse savivaldybėse ieškoma priemonių, kurios pritrauktų didesnę auditoriją, o mažesnėse – pasikliaujama neformaliais kanalais. Taip pat skiriasi ir įdedamų jaunimo reikalų koordinatorių, įvairių informavimo centrų, bendruomenių organizacijų pastangų kiekis informuoti jaunimą savivaldybėse. Kai kuriose savivaldybėse skiriama daug dėmesio informavimo veiklai, o kai kuriose atliekama tik būtiniausia informavimo veikla.

Taigi, jaunimo e. dalyvavimą galima apibrėžti, kaip skirtingų interesų grupių, tai yra piliečių, valdžios institucijų ir politikų sąveiką strateginių sprendimų priėmimo, naudojantis informacinėmis technologijomis. Valdžios institucijos skatindamos jaunimo e. dalyvavimą, tuo pačiu vysto demokratijos procesą bei demokratišką strateginių sprendimų priėmimą, atsižvelgiant į visų piliečių poreikius. Jaunimo NVO dalyvaudamos e. demokratijos procesuose gali daryti įtaką sprendimų priėmimui bei įgyvendinimui, įtraukiant vis daugiau jaunų žmonių dėmesį bei įsitraukti į sprendimų priėmimą, naudojant e. dalyvavimo mechanizmus. Organizuojant e. forumus / diskusijas / pasisakymus tarp jaunimo NVO sulaukiama daugiau dėmesio ir veiksmų, nes visa tai yra vieša.

1.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo mechanizmai ir raiška

1.2.1. E. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistema

Kaip nurodo informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Vyriausybės atstovai e. dalyvavimu siekiama, jog piliečiai dalyvautų sprendimų procese, o sprendimų priėmimas taptų lengviau suprantamas ir prieinamas naudojantis komunikacijos priemonėmis bei informacinių ryšių technologijomis. Asociacija „European Association for Local Democracy“ (2014) nurodo, kad pagrindinės sudedamosios dalys e. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistemoje yra: palaikyti ir remti nevyriausybines organizacijas, skatinti jaunimo iniciatyvas, mainus bei įtraukimą į sprendimų priėmimą, viešųjų priemonių naudojimą, informacijos sklaidą ir įgalinimą, bendradarbiavimą ir konsultavimą. Visą tai rodo, kad sistemoje visi dalykai siejasi, nes be informavimo apie naujų technologijų sklaidą, nebus dalyvavimo ir įsitraukimo, be įsitraukimo ir dalyvavimo nesivystys bendradarbiavimas ir sprendimų priėmimų aiškumas ir apibrėžtumai. Straipsnyje „A Framework of ICT Exploitation for E-Participation Initiatives“ (2015) pabrėžiama, kad labai svarbu žinoti kaip pritraukti bei padidinti e. dalyvavimą ir kokius būdus naudoti norint jį užtikrinti. Kaip matome 3

lentelėje (žr. 3 lent.) pagrindiniai būdai, kuriuos pabrėžia straipsnio „A Framework of ICT Exploitation for E-Participation Initiatives“ autoriai yra informacijos dalinimasis, mokymasis bei pagalba dalyvaujant sprendimų priėmimo, sistemos analizavimai ir tyrimai. Kiekvienam būdai yra priskirta įgyvendinimo technika ir įrankiai, kuriuos reikia naudoti norint užtikrinti rezultatą. Iš lentelės galima pastebėti, jog labai svarbu nuomonių išsakymai, dalinimasis patirtimi, tobulėjimas, prisitaikymas prie pokyčių bei informacijos analizavimas. Visa šių komponentų sistema padeda tikslingai vystyti e. dalyvavimo procesams vietos lygmenyje.

3 lentelė

E. dalyvavimo būdai:

	BŪDAI			
	DALINIMASIS INFORMACIJA.	MOKYMASIS BEI PAGALBA DALYVAUJANT.	SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS.	SISTEMOS ANALIZAVIMAS IR TYRIMAS.
ĮGYVENDINIMO TECHNIKA	Viešas diskutavimas, nuomonių pareiškimas, svarstymas.	Piliečių konsultacijų komitetai, forumai.	Grupės nuomonių analizė, sprendimų priėmimas.	Apklausų atlikimas ir sugebėjimas reaguoti į pokyčius.
GALIMI ĮRANKIAI FUNKCIJOMS ATLIKTI	Interneto portalai, diskusijų forumai, pokalbiai internetu.	Internetiniai pokalbiai, diskusijų forumai su prisijungimo funkcija, telekonferencija, vaizdo konferencija, el. paštas.	Grupės pasisakymai forumuose, balsavimas, struktūrizuota apklausa	Internetinis tyrimas, klausimynas, komentarų išklausa, duomenų analizė.

Pagal Wimmer („Ontology for an e-participation virtual resource centre”, 2007) e. dalyvavimas turi sistemą, pagal kurią buvo išskirstytos sritys:

- Informacinė nuostata: struktūrai atstovauti ir valdyti informaciją dalyvavimo kontekstuose
- Bendruomenės kūrimas: padėti žmonėms susikurti bendruomenes bei skatinti informacinių technologijų domėjimąsi bei tobulėjimą.
- Konsultacijos: konsultuoti apie informacinių ryšių ir technologijų naujoves, e. dalyvavimo klausimas, kad norintieji galėtų pateikti klausimus, pasiūlymus.

- Akcijos: piketai, streikai, peticijos per e. demokratijos būdus.
- Rinkimai: e. reklama, e. pasisakymai ir e. balsavimas rinkimuose.
- Aptarimai: diskusijos mažuose ir didesnėse grupėse, nuomonių išsakymai, problemų svarstymai, analizavimai ir sprendimai.
- Diskusijos: skirtos tobulinti bei analizuoti informacinių ryšių ir technologijų sistemą, kuri padeda įsitraukti ir dalyvauti e. demokratijos procesuose.
- Tarpininkavimas: informacinių ryšių ir technologijų sistema sprendžia ginčus elektroninėje erdvėje, susijusius su spartesniu bei efektyvesniu e. dalyvavimu.
- Planavimas: tolimesnių žingsnių, kurie padėtų efektyviau dalyvausi e. demokratijos procesuose planavimas.
- Apklausa: viešoji nuomonė, analizė, tyrimai.
- Balsavimas: viešas balsavimas, nuomonės išsakymas.

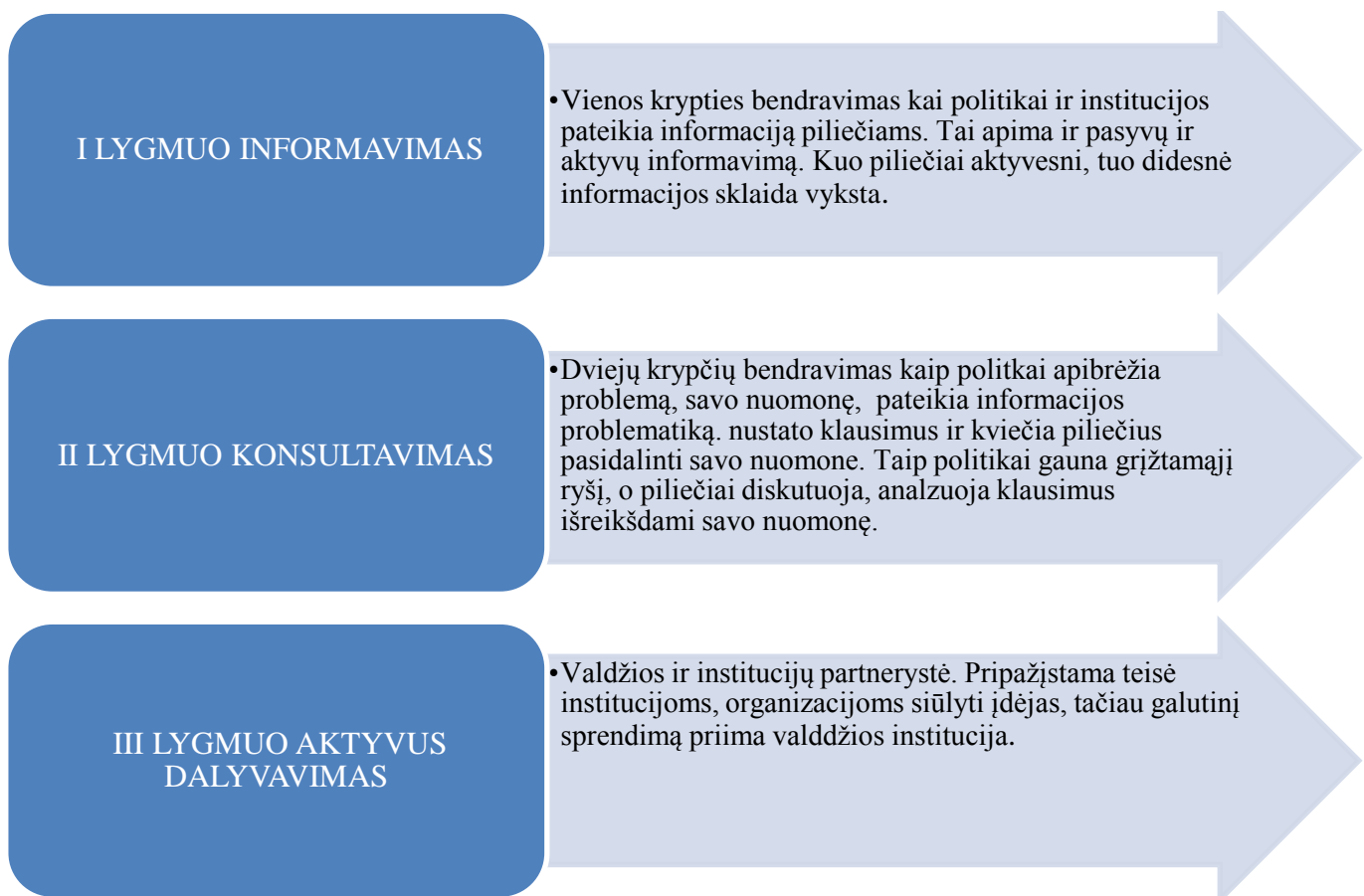
Taigi, e. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistema susideda iš įvairiausių būdų, kurie vienaip ar kitaip yra susiję tarpusavyje. Todėl reikia žiūrėti ne į atskirus mechanizmus ar jų įgyvendinimo technikas, tačiau į visą e. dalyvavimo sistemos visumą, kuri padeda užtikrinti spartesnį, produktyvesnį bei patrauklesnį dalyvavimą e. demokratijos procesuose.

1.2.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankiai ir lygmenys

E. dalyvavimas yra grindžiamas informacinių technologijų pagalba bei neatsietinas nuo naujovių diegimo. Kiekviena jaunimo nevyriausybinių organizacijų norėdama, kad jos balsas būtų išgirstas, naudosis e. dalyvavimo įrankiais, kad pasiektų norimų rezultatų. Kadangi informacinių technologijų plėtra ir naujovių diegimas vystosi vis sparčiau, be galo svarbu užtikrinti informacijos sklaidą, kuri padėtų jaunimo NVO suprasti naujai įdiegtus e. dalyvavimo įrankių mechanizmus ir įsitraukti į jų naudojimą. 2015 m. balandžio mėnesį jaunųjų profesionalų programos „Kurk Lietuvai“ (2015) įvertino Lietuvos savivaldybių e. demokratijos paslaugas ir atskleidė, kad geriausią įvertinimą gavo Šiaulių miesto savivaldybė. Jaunųjų profesionalų programos specialistai pabrėžė, kad Šiauliuose įdiegti visi populiariausi e. demokratijos sprendimai – konsultacijų forumai, e. peticijos, e. apklausos ir kt. Jie aiškiai išskirti vizualiai ir struktūriškai. Savivaldybės interneto svetainėje prisijungę ir patvirtinę savo

tapatybę šiauliečiai gali e. būdu kreiptis dėl konsultacijų, teikti peticijas ar skundus, dalyvauti apklausose. Atliktas tyrimas atskleidžia, kad Šiauliuose e. demokratijos paslaugas ekspertai įvertino 10,4 balo iš 20 galimų. Tokia situacija rodo, kad šalies vidurkis yra žemas, nes miestas surinkęs daugiausiai balų, vis tik surinko pusę visų galimų. Pasak Kristinos Jakutytės (2012) pagrindiniai jaunimo NVO naudojami ir informacinių technologijų įgalinti įrankiai yra šie: internetiniai forumai, socialiniai tinklai, el. paštas, apklausos, balsavimai, peticijos. Tačiau autorė pabrėžia, kad e. dalyvavimą labiau galima vadinti politiniu iššūkiu, o ne technologiniu, nes vis sparčiau tobulėjančiame pasaulyje jaunimas naudojami naujų technologijų išradimais, tačiau retai kada žino jų pritaikymo svarbą. E. dalyvavimo parengtų e. įrankių naudojimas turi įtakos politikų viešai nuomonei arba net sprendimų priėmimo procesams spręsti. Tai yra grindžiama tuo, kad vartotojai, kurie naudoja e. dalyvavimo įrankius nežino ir nesupranta, kaip tai gali paveikti klausimų sprendimą ir viešąją daugumos nuomonę. Pavieniai asmenys arba organizacijos gali užsiregistruoti ir reikšti savo nuomonę e. forumuose. Dėl šios priežasties būtina demokratiiniame procese suderinti vykstančius pokyčius ir e. dalyvavimo veiksmų seką bei įrankių naudojimą. Tai palengvins dialogą tarp valdžios ir veikiančių jaunimo NVO organizacijų ir sustiprins sprendimų priėmimo vertę bei svarbą kiekvienam piliečiui, suprantant, kad įsitraukiant į nevyriausybinės organizacijas gali būti greičiau išgirstas, o norimas pakeitimas įvertintas ir priimtas greičiau.

Šiomis dienomis politikai stengiasi kuo aktyviau bendrauti su jaunimo nevyriausybėmis organizacijomis, norėdami išgirsti jų nuomonę vienu ar kitu klausimu. Vyriausybė, savivaldybės ir politikai kuria socialinius tinklapius, kuriuose skelbia pranešimus susijusius su įvairių strategijų įgyvendinimu, klausia jaunimo nuomonės vienu ar kitu klausimu. Tokiu būdu politikai kuria savo įvaizdžius, parodydami, kad jiems svarbu jaunimo nuomonė, su kuria jie linkę diskutuoti priimant optimaliausią sprendimą abiem pusėms. Delakorda, S., Delakorda, M straipsnyje „Does e-participation change anything for watchdogs?“ (2010) pabrėžiama, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos vienas iš pagrindinių funkcijų ir pareigybų nurodo analizavimą ir detalizavimą savo organizacijos problemų. Išdiskutavus pateiktus klausimus, pateikti juos piliečiams, įvardijant sprendimo būdus ir priemones, kurias taikant situaciją taps geresnė. Tokia situacija rodo, kad jaunimo NVO yra suteikta didelė atsakomybė rinktis, dalyvauti ir spręsti problemas, susijusias su jaunimu.

2 pav. E. dalyvavimo lygmenys

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

OECD (2003) pristatė trijų lygmenų e. dalyvavimo lygmenis (žr. 2 pav.), iš kurio matyti, jog e. dalyvavimui yra priskiriamas trys lygmenys: informavimas, konsultavimas, aktyvus dalyvavimas. Kiekviename lygmenyje nurodyta, kokiame lygyje vyksta bendravimas, diskusija ir sprendimų priėmimas. Išskirta kaip elgiasi valdžia ir piliečiai ar organizacijos kiekviename lygmenyje.

Taigi, jaunimo NVO naudoja įvairius e. dalyvavimo įrankius, kad galėtų įsitraukti į priimamus sprendimus bei pateikti savo pasiūlymus ir rekomendacijas. E. dalyvavimo lygmenyse išskirti lygmenys leidžia aiškiau pažvelgti į etapus, kuriuose jaunimo NVO gauna informaciją, ja dalinasi, diskutuoja bei konsultuojasi ir aktyviai įsitraukia dalyvauti sprendimų priėmime.

1.2.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų raiška / projektai ir užtikrinimo sąlygos e. dalyvavimo procese

E. dalyvavimas neatsiejamas nuo tęstinumo tobulinant ir išsaugant senąsias idėjas bei generuojant ir priimant naujas. Kadangi e. dalyvavimo pagalba yra gerinama komunikavimo kokybė, geriausi e. dalyvavimo projektai yra tie, kurie nuosekliai veikia bei yra lengvai prieinami visuomenei. Pagal K. Jakutybę (2012) jaunimo NVO projektai dažniausiai nesiekia materialinės naudos ir nėra orientuoti į rinką, tačiau finansiniai išteklių yra būtini. Stengdamos įrodyti vieno ar kito sprendimo svarbą jaunimo NVO piketuoja, diskutuoja e. forumuose, teikia e. peticijas arba skundus. Visa tai reikalauja ir žmogiškųjų, ir finansinių išteklių. Autorės teigimu, sėkmingas organizacijų e. dalyvavimas priklauso nuo e. dalyvavimo realizacijos, politikų įtakos, mobilizacijos galios bei viešojo palaikymo. Organizacija „Langas į ateitį“ 2015 metais įgyvendino projektą skirtą jaunimo e. dalyvavimo stiprinimui „Europiečių elektroninio dalyvavimo stiprinimas (e-UROPA)“. Šiuo projektu buvo siekiama, kad jaunimas žinotų savo galimybes prisidėti formuojant jaunimo politiką, išsakant savo nuomonę internetu. Tyrimu buvo atskleista, kad Lietuvos ir Europos Sąjungos valdžia pasiekama vos keliais spragtelėjimais. Be to, jaunimas, dalyvavęs projekte, turėjo galimybę diskutuoti apie e. dalyvavimo galimybes su jaunimu iš kitų Europos Sąjungos šalių ir susiformuoti nuomonę ne tik Lietuvos mastu, tačiau ir visos Europos. Projekto rezultatai parodė, kad daugelis jaunimo, dalyvavusio šiame projekte, buvo įsitraukę į bent vienos nevyriausybinių organizacijos veiklą, todėl žinojo e. dalyvavimo svarbą. Ištirta, kad jaunimas nėra stipriai įsitraukęs į e. dalyvavimo mechanizmus, tačiau po projekto sužinojo daug daugiau naujovių. Projekto metu paaiškėjo, kad jaunimas nėra susipažinęs ir gavęs informacijos apie e. dalyvavimo galimybes, todėl vykdyti užsiėmimai (peržiūros ir komentavimas Vyriausybės iniciatyvų temomis ir atsakymai į juos arba apklausų inicijavimas, viešų konsultacijų ir jų rezultatų komentavimas) davė naudingos informacijos, kuria jaunimo atstovai galės pasidalinti savo organizacijose. Tikimasi, jog įgytos žinios paspartins jaunimo NVO aktyviau įsitraukti į e. demokratijos procesus. Delakorda, S., Delakorda, M. straipsnyje nurodoma, jog efektyviausias būdas sutelkti jaunimo NVO e. dalyvavimui yra projektų pagalba viešai iškelti socialines ir politines problemas susijusias su jaunimo problemų įgyvendinimu. Jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms svarbu mokėti tinkamai naudotis e. dalyvavimo ištekliais, kurie padėtų viešinti savo sukurtą e. dalyvavimo projektą. Lietuvoje kai kurios viešosios įstaigos, pavyzdžiui, pilietinės visuomenės institutas arba demokratinės politikos institutas, teikia susijusią informaciją apie e. seminarus, e. konferencijas, e. diskusijas. Tai pat internetiniuose portaluose galima rasti įvairių iniciatyvų

pavyzdžių, kurie yra skelbiami viešai. Vienas iš tokių pavyzdžių yra informacija apie seimo narių darbą. Internetiniame Seimo tinklalapyje galima matyti visų Seimo narių bei atskirų frakcijų balsavimus, dalyvavimų posėdžiuose lankomumą. Tai pat galima pasižiūrėti kiekvieno Seimo nario duomenis bei juos lyginti su kitais. Dar vienas projektas: „Parašyk jiems“, kuriame kiekvienas žmogus gali užduoti klausimą, norėdamas surasti žmogų, kuris yra valdžioje. Ieškoti galima pagal pavardę, adresą arba instituciją. Suradus instituciją ar norimą atstovą, pateikiamos jo veiklos sritys, kad ieškantysis greičiau ir paprasčiau susiorientuotų. Šis projektas skatina piliečius aktyviau domėtis politikų veikla, teikti savo pasiūlymus ir rekomendacijas. Tokiu būdu bus juntamas mažesnis atotrūkis tarp rinkėjų ir jų atstovų. Panašų projektą sugalvojo Vilniaus universiteto tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas bei „Transparency International“. Lietuvos skyriaus projektas „Racionalaus balsavimo sistema“, kurio internetiniame puslapyje galima rasti informaciją apie partijų veiklas, programas. Tai skatina piliečius aktyviau domėtis politinėmis pažiūromis. Be to, puslapyje yra sukurtas testas, kurį atlikus, gauname atsakymą, kuri politinė partija yra arčiausiai atsakiusiojo pažiūrų. Europos Parlamento ir Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų stebėsenos platforma: „Žinau ką renku“ skatina aktyvius 16-29 metų jaunos žmonės domėtis politika bei veikti viešajame gyvenime. Ši platforma atsirado nuo jaunimo nevyriausybinės organizacijos „Mokamasis Europos Parlamentas“. Svetainėje galima matyti kandidatus, užduoti jiems klausimus. Visa tai labai aktyviai veikia, nes organizuoja patys jaunuoliai, kuriems tai įdomu, o vėliau paskatindami prisijungti ir draugus. Visos šios naujovės skatina didesnę jaunimo NVO įsitraukimą ir dalyvavimą.

Taigi, tokia situacija rodo, jog vykdomi projektai jaunimui yra naudingi bei skatina domėjimąsi e. dalyvavimo perspektyvomis. Užtikrintas e. dalyvavimas procesuose negalės pasireikšti, jeigu jauni žmonės nebus informuoti bei nežinos kaip įsitraukti į e. dalyvavimo procesus. Dėl šios priežasties tokie informaciniai projektai su praktinėmis užduotimis yra neatsiejamas veiksnys skatinant stabilumą e. dalyvavimo procesuose.

1.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas vietos savivaldos kontekste

1.3.1. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų požiūris ir raiška e. dalyvavimo aspektu vietos savivaldos sprendimų priėmimo

E. dalyvavimas apima piliečių pritraukimą dalyvauti sprendimų priėmimo procese, nuomonės išsakymą bei dalinimąsi informacija. Kiek stipriai atskiros organizacijos nori įsitraukti į e.

dalyvavimo procesus priklauso nuo įvairių veiksnių: informacijos sklaidos, susidomėjimo lygio, informacinių technologijų išmanymo bei mokėjimo pritaikyti įgytas žinias, priklausymo ar nepriklausymo nevyriausybinei organizacijai. Nemokėjimas naudotis sistema gali užkirsti kelią domėtis ir dalyvauti sprendimų priėmimo, todėl išitraukimas į e. dalyvavimo mechanizmus gali tapti nepriimtinas bei kritiškas. Remigijus Riekašius (2011) teigia, kad interneto atsiradimas tapo tarpininkas tarp piliečių ir valdančiųjų. Kitaip tariant, tai dar viena komunikacijos forma, kuri padidino dalyvavimo įrankių būdus ir pagreitino informacijos sklaidą. Autorius, kaip vieną iš priimtinausių e. dalyvavimo priemonių, paminėjo el. laiškų rašymą ir pačią populiariausią – komentarus internetinėse svetainėse, bandant manipuluoti arba daryti įtaką norimų priimti sprendimų įgyvendinimui. Šios naujos e. dalyvavimo formos yra greitesnės, tačiau pastebima, kad ne visi noriai jas taiko. Lauro Bielinio (2001) požiūriu e. dalyvavimo įrankiai bei būdai, ne tik skatina tobulėti ir gilintis į naujų informacinių technologijų išradimus ir jų pritaikymo būdus, tačiau tai sukuria naujas problemas, kadangi nėra aišku kas valdys naujas informacinių technologijų sistemas, koks bus piliečių požiūris į pasikeitimus ir kaip naujai įdiegti mechanizmai veiks e. demokratinėje sistemoje.

Rūta Petrauskienė ir Gintaras Žilinskas straipsnyje „Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui: interneto skverbties ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje“ (2013) pabrėžė, kad internete, ypač socialiniuose tinkluose, jaunimas labai aktyviai išreiškia savo nuomonę. Jų pavyzdžiu kartais net seka vyresnio amžiaus žmonės. Tai parodo, kad jaunimui reikia priimtinių ir įdomių e. dalyvavimo įrankių, kuriais jie galėtų naudotis išreiškiant savo nuomonę, klausimais susijusiais su jaunimo politika. Prieš įkėlimą į viešąją erdvę e. dalyvavimo mechanizmai privalo būti išbandyti bei ištirti, kad būtų išsiaiškinta, kaip stipriai tai gali paveikti visuomenę. Inga Vinogradnaitė savo straipsnyje „Virtualios viešosios erdvės Lietuvoje: kaip internetas politizuoja socialinius tinklus“ (2009) teigia, kad jaunimo NVO mintimis apie sprendimus, susijusius su jaunimo politika linkusios dalintis ne e. forumuose ar e. demokratinėje sistemoje, tačiau socialiniuose tinkluose, nes ten viskas atrodo paprasčiau, suprantamiau ir priimtinau. Be to, pabrėžiama, kad atmosfera socialiniuose tinkluose yra sukuriama laisvesnė. Autorė pabrėžia, kad jaunimas iki 29 metų retai kada susitikimų metu kalbasi apie politikos aktualijas. Jiems geriausia vieta diskutuoti ir išsakyti savo nuomonę yra viešosios erdvės. Jaunimas žino, kad internetas dabar yra kasdienybė, todėl manoma, kad daug daugiau dėmesio sulauktų neįprastos temos apie jaunimo politiką, jaunųjų politikų pasidalinimai arba neeilinės patirtys, kurios pritrauktų jaunimo NVO ne tik

domėtis jaunimo politikos aktualijomis, tačiau ir užduoti rūpimus klausimus, dalintis savo patirtimi bei diskutuoti elektroniniu būdu. Taigi, jaunimą, įsitraukusį į NVO veiklas, svarbu sudominti, pritraukti ir suteikti erdvę reikšti savo nuomonę bei eksperimentuoti. Jeigu socialiniai tinklai jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms yra priimtinesnis būdas, reikia dalyvauti bei diskutuoti socialinėse erdvėse arba ieškoti patrauklesnio ir priimtinesnio pritraukimo būdo, kuriuo galima tai pakeisti. Be galo svarbu žymių jaunųjų politikų požiūris, nuomonės bei pasisakymai viešojoje erdvėje, nes tai gali daryti didelę įtaką jaunimui. Politikos domėjimosi pradžia ir įsitraukimas į e. dalyvavimo procesus gali būti politiko mintis socialiniame puslapyje, nuo kurios jaunas žmogus įsitraukia bei dalyvauja diskusijose. Vienas ar kitas politikas gali net tapti pavyzdžiu, kuriuo jaunas žmogus pradės sekti.

1.3.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo vietos lygmeniu iniciatyvos

Visos Lietuvos savivaldybės turi elektroninį puslapį, kuriame yra skelbiamos e. paslaugos, todėl kiekvienas žmogus gali prisijungęs įsitraukti į e. demokratijos procesus reiškiant savo nuomonę, diskutuojant bei dalinantis aktualia informacija. Tačiau pastebima, kad piliečiai, ypač jaunimas, šiomis paslaugomis nesinaudoja. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie susisiekimo ministerijos tyrimo ataskaitoje (2014) teigiama, kad įvairių viešojo sektoriaus institucijų svetainėse per metus lankėsi 40 procentų 16- 74 metų amžiaus Lietuvos gyventojų, iš kurių 17 procentų buvo jaunimas iki 30 metų. Tokia situacija rodo, jog jaunimas nepakankamai išreiškia savo poziciją dėl vienu ar kitu sprendimų, kurie yra priiminėjami savivaldybėse. Pasiekus domėjimąsi planuojamais bei įgyvendinamais sprendimais, įsitrauktų daugiau jaunų žmonių: vyktų aktyvios diskusijos, patarimai, o iš pagrindinių tikslų formuojamos strateginės kryptys, kurios padėtų jauniems žmonėms aktyviau dalyvauti savivaldos gyvenime, sprendimų priėmime bei miesto, kuriame patys gyvena, strateginių tikslų planavime ir įgyvendinime. Tada jaunimo NVO jaustųsi išgirstos ir suprastos, o savivaldybių atstovai gautų patikimesnę ir išsamesnę informaciją apie norimas vykdyti iniciatyvas, veiklų kryptis ir priemones joms įgyvendinti. Tarp savivaldybių atstovų ir jaunimo NVO vyktų glaudesnis bendradarbiavimas, o pasitikėjimo rodiklis stipriai padidėtų. Rūta Petrauskienės ir Gintaro Žilinsko straipsnyje „Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui: interneto skverbties ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje“ (2013) rašoma, kad norint geriau panaudoti teikiamas informacinių technologijų galimybes ir sudominti bei pritraukti jaunimą dalyvauti sprendimų priėmime, pirmiausia reikia skatinti plėtoti interneto prieigą, bei aktyvinti savivaldybių puslapius, per kuriuos jaunimas gali prisijungti. Taip pat pabrėžiama, kad labai svarbu nusistatyti planą, kuriuo bus siekiama e. dalyvavimo

didinimas. Straipsnio autorių nuomone, būtina rengti seminarus, susitikimus visiems bendruomenės žmonėms, kuriuose būtų informuojama apie e. dalyvavimo privalumus. Tokiu atveju jaunimo NVO lengviau įsitrauks į e. dalyvavimą, interneto pagalba greičiau išspręstų iškilusias problemas. Pabrėžiama, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų įvairiomis iniciatyvomis susiduria per socialinius tinklus, todėl viena iš priemonių jaunimą informuoti apie e. dalyvavimą yra socialiniai puslapiai.

Jurgita Šiugždinienė 2017 metais Kaune dalyvavo diskusijoje „Kasdienė demokratija: kodėl Lietuvos visuomenė sunkiai įsitraukia į politinius procesus?“ (2017), kurioje teigė, kad jaunimo NVO organizacijoms reikia suprasti ir žinoti, kodėl reikia įsitraukti į e. dalyvavimo mechanizmus ir kaip tai gali prisidėti prie jų veiklos įgyvendinimo. Diskusijos dalyvė pabrėžia, kad pati aktyviai domisi jaunimo politika nuo 19 metų, tačiau noras aktyviai įsitraukti atsirado ir buvo matomas iš aplinkinių pavyzdžių bei jaunų politikų veiklos. Norint įtraukti jaunimą į e. dalyvavimo procesus, reikia užtikrinti vyresnių žmonių įtraukimą, nes, dalyvės požiūriu, kol kas matosi sovietinis palikimas, kuris pabrėžia neigiamą požiūrį į politikus. Dėl šios priežasties piliečiai nenoriai įsitraukia į e. dalyvavimą ir galvoja, kad bet kokiame atveju jų balsas ir išsakytos mintys nebus išgirstos. Tai matydamas jaunimas pavyzdį ima iš jų. Tokiu atveju reikia organizuoti daugiau e. forumų, e. konferencijų, kuriose kiekvienas prisijungęs žmogus galėtų išgirsti politikų požiūrį klausimais, aktualiais jų miesto / miestelio tematika, paklausti rūpimų klausimų ir diskutuoti temomis, kurios jiems yra aktualios. Tokiu atveju sustiprėtų pasitikėjimas politikais ir padidėtų noras aktyviai įsitraukti į e. dalyvavimo procesus dėl miesto, kuriame gyvenama, gerovės.

Taigi, valdymo procesai inovacijų e. dalyvavimo diegime yra neatsiejami nuo visuomenės poreikių tenkinimo bei jų sudominimo e. dalyvavimo sistema. Jaunimui labai svarbu modernus, įdomus bei priimtinas pateikimas, kuris aktyvintų jaunų žmonių dalyvavimą įsitraukiant į sprendimų planavimą, organizavimą ir įgyvendinimą.

1.4. Užsienio šalių geroji patirtis. E. dalyvavimo indeksas

Kiekvienos šalies valdžia turi skirtingas taisykles, priima skirtingus sprendimus bei diegia tokias inovacijas, kurios jų šalyje yra labiausiai reikalingos bei priimtinos. Tai yra viena iš priežasčių, turinti įtakos žmonių išsivystymo lygiui, inovacijų plėtojimui bei užtikrinimui. Naujų informacinių technologijų e. dalyvavimo sistemoje įgyvendinimą skirtingos užsienio šalys supranta ir priima kitaip, todėl jaunimo NVO požiūriai taip pat skiriasi. Naują nevyriausybinių organizacijų veiklos metodą – e. dalyvavimą neseniai įgyvendino kelios Slovėnijos nevyriausybinių organizacijų, pristatydamos

visuomenei šiuos tiesioginius projektus: Slovėnijos pilietinės visuomenės e. dalyvavimo internetinė prieiga, piliečių forumas, nevyriausybinų organizacijų e. dalyvavimo internetinis puslapis, veikiantis Slovėnijos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai metu, piliečių forumas, veikiantis 2009 m. Europos Sąjungos rinkimų metu, atvira jaunimo nevyriausybinų organizacijų e. dalyvavimo sistema, nevyriausybinų organizacijų įsitraukimo kuriant savanoriško darbo įstatymą e. dalyvavimo sistemoje. Šių projektų tikslas – stiprinti pilietinį dialogą pasitelkiant viešosios erdvės lauką dalyvaujamosios demokratijos sklaidai. Vidaus reikalų ministerijos puslapyje pabrėžiama, kad Danijoje yra labai populiarūs savivaldybių tarybos narių organizuojami vieši susitikimai jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms. Susitikimo metu aptariamos miesto problemos bei iškeliamos prioritetinės kryptys. Lietuvoje taip pat daugiau dėmesio susilaukia ne tokios inovatyvios dalyvavimo formos. Kaip teigia E. ūilinskienė (2008), populiariausios formos Lietuvos savivaldybėse yra dalyvavimas diskusijose prieš rinkimus, balsavimas rinkimuose, prašymų arba skundų teikimas bei dalyvavimas jaunimo nevyriausybinų organizacijų veikloje. Aktyvus politinis dalyvavimas demokratiname valdymo procese suteikia piliečiams galimybę daryti poveikį rinkimų procesui ir kontroliuoti politikų veiklą. Kai kuriose šalyse yra nuostata, kad kiekvienas jaunas žmogus privalo įsitraukti į savanorišką veiklą, nes tai ugdo jaunus žmones kaip asmenybes, tobulina jų socialinius įgūdžius, bei skatina domėtis sprendimais, kuriuos priima valdžia. Dėl šios priežasties manoma, kad jaunimo NVO plotmė yra geriausia vieta jauniems žmonėms įsitraukti ir domėtis jaunimo politikos priimamais sprendimais bei jų veiklomis. Tuo pačiu bus skatinami informacinių technologijų gebėjimai bei analizuojami e. dalyvavimo būdai.

Manoma, kad Lietuvos jaunimas dažnai nesidomi e. dalyvavimo procesais, nes nėra laiko bei motyvacijos, kaip kitose šalyse. Pavyzdžiui, 2004 metais Danijos Vyriausybė Parlamente buvo pareikšta, kad yra labai svarbu ir reikalinga parengti įstatymą, kuriame yra būtina pripažinti ir vertinti kompetencijas, kurias žmogus įgijo neformalioje veikloje. Pavyzdžiui: savanorystė, praktika bei stažuotės. Austrijoje, neformaliai įgytoms žinioms bei patirčiai pripažinti 2006 metais buvo sukurtos savanorio kortelės, kuriuose darbdaviai gali patikrinti ar žmogus yra aktyvus. Laimos Neverauskienės straipsnyje (Nevyriausybinų organizacijų įtaka jaunimo integracijai į darbo rinką, 2008) yra pabrėžta, kad kiekviena šalis skirtingai supranta nevyriausybinų organizacijų svarbą jauno žmogaus asmenybei bei poveikį tolimesnėje ateityje. Amerika taip pat daug dėmesio skiria ne vien tik formaliajai, bet ir neformaliajai veiklai. Saulaitis (Savanorystė, dora ir bendruomenė, 2005) pabrėžia, kad Amerikos universitetuose stojančiųjų studentų komisijose, net nesvarsto stojančiojo prašymo į universitetą sutarties, jei joje nėra nurodytos savanorystės patirties. Be to, Amerikoje savanorystės patirtis yra

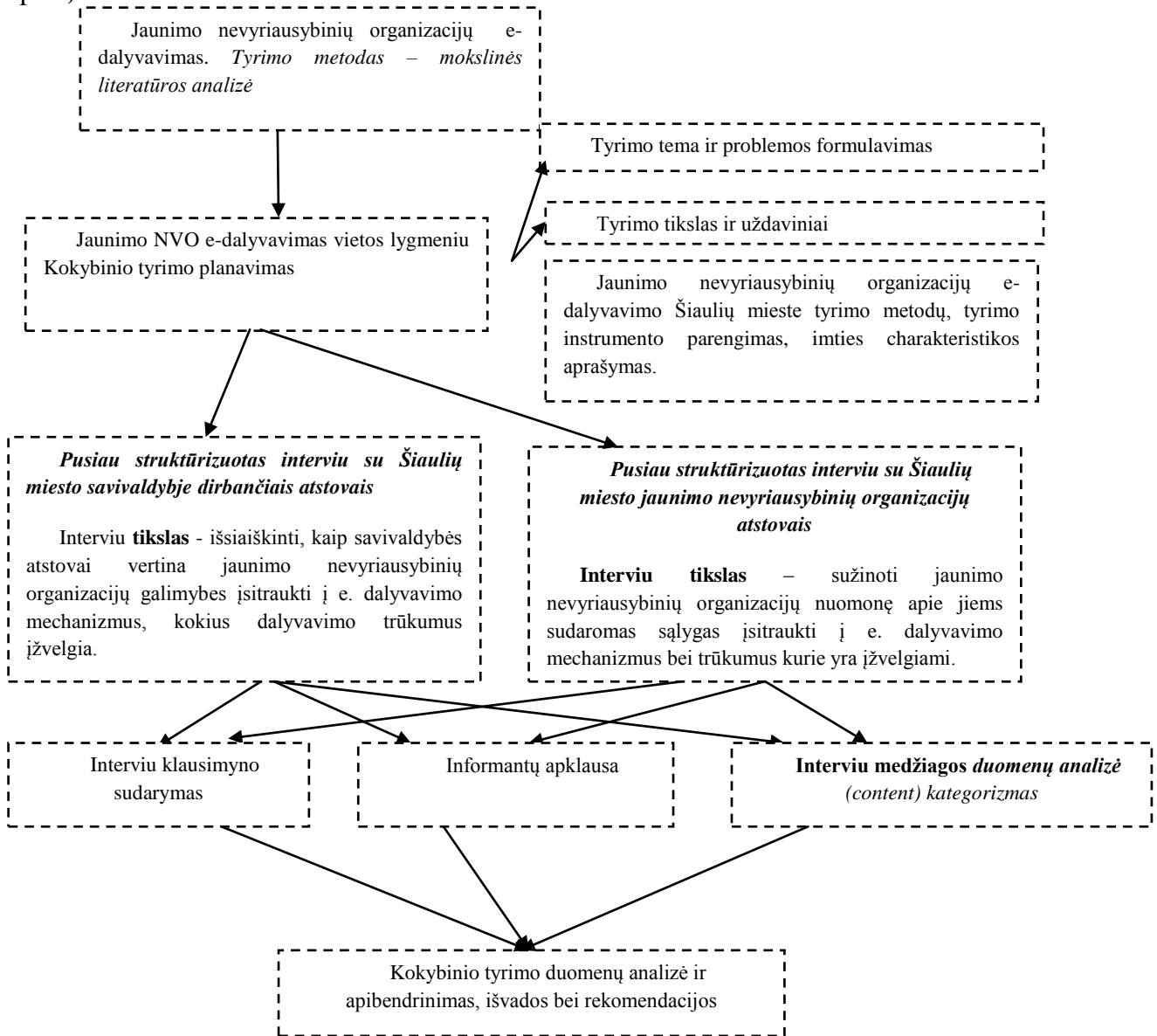
įskaitoma, kaip darbo patirtis bei visiems savanoriams yra suteikiama teisė gauti valstybės pensiją. Tokiu būdu valdžia nuo mažų dienų skatina jaunimą savanoriauti visuomenės labui. Įgijęs savanorystės patirties, o su ja įvairių įgūdžių bei žinių, jaunuolis gali nesunkiai susirasti darbą, nes savanorystės patirtis įskaitoma kaip darbo patirtis. Toks valdžios požiūris motyvuoja jaunimą stengtis įsitraukti į jaunimo NVO veiklas, kurios skatina aktyvų dalyvavimą e. demokratijos procesuose, nes aiškiai nustatyta bei apibrėžta, kad aktyvus įsitraukimas gali lemti sėkmę norimo universiteto pasirinkime, o vėliau netgi ieškant darbo.

Jungtinių Tautų e. valdžios tyrimas atliekamas nuo 2003-ųjų, kompleksiskai vertinant šalių išsivystymą trijose srityse: e. paslaugų pasiekiamumas, e. ryšių infrastruktūra ir žmogiškasis kapitalas. 2017 metais buvo pateikta Jungtinių Tautų ataskaita „E-GOVERNMENT SURVEY 2016: E-GOVERNMENT IN SUPPORT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT“, kurioje nurodyta, kad Lietuva pagal elektroninės valdžios išplėtojimo indeksą 2016 metais užėmė 23 vietą pasaulyje iš 193 pasaulio valstybių. Nuo praėjusio vertinimo, atlikto 2014 m., Lietuvos pozicija pasauliniame reitinge pakilo 6 pozicijomis į viršų. Taip pat pabrėžta, kad Lietuvos elektroninės valdžios išplėtojimo indeksas yra 0,7747, ir Lietuva priskiriama labai aukšto e. valdžios išplėtojimo indekso valstybių grupei, kurių indeksas – virš 0,75 balo. Geriausiai Europos Sąjungos mastu e. valdžia išplėtota Jungtinėje Karalystėje, Suomijoje, Švedijoje, Olandijoje, Danijoje ir Prancūzijoje. Tarp Baltijos valstybių pirmauja Estija (0,8344 balo), kuri užima 13 vietą, Lietuva – 23, o Latvija užima 45 vietą (0,6810 balo). Šalys taip pat buvo reitinguotos pagal e. dalyvavimo indeksą, kuris matuoja, kaip įdiegti e. dalyvavimo mechanizmai palengvina valdžios informacijos teikimą piliečiams, konsultavimąsi su suinteresuotais asmenimis, jų įsitraukimą į sprendimų priėmimo procesą. Lietuva pagal šį indeksą užėmė 17 vietą tarp 193 pasaulio valstybių, o 2014 m. pasaulyje užėmė 33 vietą. Tai rodo, kad situacija e. dalyvavimo procesuose Lietuvoje gerėja. Pasaulio mastu pagal šį indeksą 2016 m. pirmavo Jungtinė Karalystė, Japonija, Australija, Pietų Korėja, Olandija ir Naujoji Zelandija.

II. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMO VIETOS SAVIVALDOJE TYRIMO METODIKA

2.1. Tyrimo strategija ir metodai

Siekiant ištirti jaunimo nevyriausybinių organizacijų vaidmenį, skatinantį jaunimo e. dalyvavimą Šiaulių mieste, buvo atliekami šeši tyrimo etapai, kurie pateikiami tyrimo loginėje schemoje (žr. 3 pav.).

3 pav. Tyrimo loginė schema

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Kokybinio tyrimo strategija pasirinkta, siekiant gauti įvairiapusę ir išsamią informaciją apie jaunimo nevyriausybinių organizacijų vaidmenį, įsitraukiant prie e. dalyvavimo mechanizmų. Anot R. Tidikio (2003), interviu metodas tai yra vienas efektyviausių kokybinio tyrimo metodų. Pasak Sigitos Girdzijauskienės (2006), kokybiniame tyrime dalyvaujantys ir tyrėjui duomenų suteikiantys žmonės dažniausiai vadinami informantais. Tyrėjas ieško būdų, kaip priversti individus atskleisti jų pačių sukonstruotą socialinę realybę, todėl kokybiniam tyrimui yra būdinga tyrėjo vaidmuo, jo kritinis mąstymas, analizė, paaiškinimas. Kokybinė prieiga pasižymi dar ir tokiais ribotumais, kurie yra ne kas kita, kaip kokybinės prieigos privalumai: reprezentatyvumas, validumas, objektyvumas. Tiesioginis kryptingas interviu su informantu užtikrina didesnę patikimumą negu anketinis metodas ar kiti apklausos būdai. Tai yra labai geras priartėjimo prie žmonių suvokimo, reikšmių, situacijų apibrėžimo ir realybės konstravimo (aiškinimo) būdas. Taip pat tai viena įtaigiausių žmonių tarpusavio supratimo priemonių. Norint suprasti, kaip kiti asmenys aiškina tikrovę, turėtume jų paklausti taip, kad jie galėtų papasakoti savo terminais (žodžiais), o ne tomis tiksliomis kategorijomis, kurias pateikiame mes, leisti respondentams atsiskleisti taip, kad atsiskleistų jų reikšmių esmė (Tidikis, 2003, p. 465). Kardelio (2002) teigimu, kokybinių tyrimų metodai pasižymi lankstumu, kadangi yra orientuoti į interpretaciją, sutelkia dėmesį į situacijos ir elgesio ryšį, darantį didžiausią įtaką patirties formavimui (Kardelis, 2016).

Siekiant aiškiau pamatyti ir suprasti tyrimo problematiką, tyrimo tikslo pasiekimui svarbius elementus ir naudojamus metodus, darbe pateikiamas tyrimo problemų laukas (žr. 4. lent.). Remiantis pateiktu tyrimo probleminiu lauku, visapusiškai matomas tyrimui svarbių dedamųjų kryptingumas ir jų svarba.

4 lentelė

Tyrimo problemų laukas

Probleminis klausimas	Problemų laukas	Tyrimo metodai ir instrumentai
1. Koks jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo lygmuo demokratijos stiprinimo aspektu?	1.1. Kaip suprantama jaunimo e. dalyvavimo sąvoka? 1.2. Koks yra jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo lygmuo? 1.3. Kaip e. demokratijos teorijos apibrėžia e. dalyvavimo pagrindą? 1.4. Kokie dokumentai apibrėžia jaunimo NVO e. dalyvavimą?	<u>mokslinės literatūros analizė:</u> siekiama konceptualizuoti e. dalyvavimą e. demokratijos kontekste.

<p>2. Kokios jaunimo NVO e. dalyvavimo vietos savivaldoje galimybės?</p>	<p>2.1. Kokia yra e. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistema? 2.2. Koks yra e. dalyvavimo lygmenys? 2.3. Kokie e. dalyvavime instrumentai naudojami jaunimo nevyriausybinių organizacijų veikloje? 2.4. Kokie projektai / raiška užtikrina įsitraukimą į e. dalyvavimo sprendimų priėmimo procesus?</p>	<p><u>mokslinės literatūros analizė:</u> siekiama konceptualizuoti e. dalyvavimą e. demokratijos kontekste.</p> <p><u>pusiau struktūrizuotas interviu:</u> atskleisti aktyvių jaunimo NVO požiūrį į e. dalyvavimą sprendimų priėmimo.</p>
<p>3. Kokia jaunimo NVO e. dalyvavimo patirtis vietos savivaldos kontekste ?</p>	<p>3.1. Kokios yra e. dalyvavimo iniciatyvos vietos lygmeniu? 3.2. Koks jaunimo NVO požiūris įsitraukiant į e. dalyvavimą vietos savivaldos sprendimų priėmimo? 3.3. E. dalyvavimo indeksas 3.4. Užsienio jaunimo NVO geroji patirtis, vykdant e. dalyvavimo projektus.</p>	<p><u>mokslinės literatūros analizė:</u> siekiama konceptualizuoti e. dalyvavimą e. demokratijos kontekste.</p> <p><u>pusiau struktūrizuotas interviu:</u> atskleisti aktyvių NVO požiūrį į e. dalyvavimą sprendimų priėmimo.</p> <p><u>kokybinis turinio (content) analizės metodas:</u> šis metodas naudotas siekiant išanalizuoti interviu metu gautus duomenis, išskiriant prasminius vienetus - kategorijas ir subkategorijas.</p>

Kokybiniam tyrimui atskleisti pasirinktas **pusiau struktūrizuotas interviu metodas**, kuriuo norima atskleisti, kaip atrinkti informantai vertina įtaką ir reikšmę jaunam žmogui, kuris įsitraukia į jaunimo dalyvavimo procesus per jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyvas. Kokiomis formomis vyksta bendradarbiavimas tarp jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir Šiaulių miesto savivaldybės atstovų, skatinant jaunas žmones prisijungti prie e. dalyvavimo. Taip pat pusiau struktūrizuotas interviu metodas pasirinktas, siekiant griežtai neformalizuoti pašnekėsio ir sudaryti laisvesnę atmosferą tarp klausimų pateikėjo ir informanto. Tokiu būdu norima sužinoti, ką tiriamasis stipriausiai akcentuoja, į ką labiausiai gilinasi. Šiuo metodu apklausiami informantai, turinčius didžiausią kompetenciją ir patikimiausią bei pakankamai išsamią informaciją apie tiriamą problemą, galima gauti maksimalią ir detalią informaciją apie tiriamą objektą. Taigi, interviu metodas šiuo atveju pasirinktas kaip efektyviausias būdas pasiekti norimų tyrimo rezultatų.

Kokybinis turinio (content) analizės metodas. Pusiau struktūruotas interviu, analizuotas pagal kokybinės turinio (content) analizės metodą, kategorizuojant interviu metu gautą informaciją. Kategorijos išskirtos taikant induktyvių ir deduktyvių metodų derinimą, kuomet atskiros sąvokos jungiamos į bendras kategorijas. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė buvo atliekama remiantis turinio (content) metodu, kategorizuojant tyrimo metu gautus duomenis. Taikant content analizės metodą pusiau struktūruoto interviu duomenys:

- *Transkribuoti*
- *Kategorizuoti (kategorijos, subkategorijos)*

Tyrimo organizavimas. Interviu su informantais atliekamas 2017 metų spalio 1 - lapkričio 3 dienomis. Apklausti 8 nevyriausybinių organizacijų vadovai ir 5 atstovai iš Šiaulių miesto savivaldybės. Kiekvienas informantas apklausiamas individualiai, susitarus iš anksto, jiems patogiu laiku. Prieš pradėdant vykdyti interviu yra pristatomi: tyrimo tikslas, tyrimo rezultatų viešinimo galimybės, pabrėžiama informantų nuomonės svarba. Baigus interviu, padėkojama už atsakymus ir užtikrinamas grįžtamasis ryšys, jei informantas to pageidauja. Pusiau struktūrizuoto interviu metu informantų atsakymai fiksuojami diktofonu, iš anksto apie tai įspėjus. Informacija užrašoma kompiuterio pagalba, klausiant diktofone išsaugoto įrašo.

Tyrimo rezultatų patikimumas. Pasak R. Tidikio (2003, p. 9), socialiniuose tyrimuose nėra vieno universalus metodo, o kiekvienas metodas turi savo privalumų ir trūkumų. Todėl norint gauti patikimą informaciją, reikia naudoti įvairius metodus tam pačiam reiškiniui tirti ir gautiems rezultatams nagrinėti. Todėl, siekiant gauti patikimus tyrimo rezultatus, buvo naudojami du vienas kitą papildantys metodai: dokumentų analizė, pusiau struktūrizuotas interviu. Taip pat tyrimo rezultatų patikimumas buvo užtikrinamas interviu, klausimus pateikiant tiek nevyriausybinių organizacijų atstovams, tiek Šiaulių miesto savivaldybės atstovams, klausimyną sudarant remiantis tam tikromis teorinėmis prielaidomis.

Tyrimo etika. Prieš atliekant kokybinį tyrimą, kiekvienam iš tiriamųjų paaiškinami atliekamo tyrimo tikslas ir esmė, jų nuomonės svarba gaunamas sutikimas dalyvauti tyrime ir įrašyti interviu diktofone. Viso tyrimo metu yra užtikrinamas tyrimo dalyvių ir iš jų ir apie juos gautos informacijos konfidencialumas.

2.2. Tyrimo instrumentų pagrindimas

Tyrimui atlikti buvo parengtas originalus tyrimo instrumentas, apibrėžiantis interviu tyrimo gaires, kuriame apie 24 klausimai, suskirstyti į atskiras kategorijas. Kadangi buvo pasirinktas pusiau struktūruotas interviu metodas, klausimų pateikėjui tai davė didesnę laisvę neapsiriboti tik interviu sudarytais klausimais, matant poreikį, paklausti papildomų klausimų, susijusių su tiriamą problema. Tokiu būdu buvo siekiama griežtai neformalizuoti pašnekesio tarp informanto ir apklausų pateikėjo. Taigi, pusiau struktūrizuotas interviu metodas pasirinktas kaip efektyviausias būdas pasiekti norimų tyrimo rezultatų, sudarant laisvesnę atmosferą, griežtai neformalizuojant pašnekesio bei norint sužinoti, į ką kiekvienas informantas kreipia didžiausią dėmesį, ką labiausiai akcentuoja, kur stipriausiai gilinasi.

Tai padėjo išsiaiškinti, kaip kiekvienas informantas supranta ir vertina įtaką ir reikšmę jaunam žmogui, kuris prisijungia prie jaunimo NVO įsitraukti į e. dalyvavimo procesus bei reikšti savo nuomonę.

5 lentelė

Pusiau struktūrizuoto interviu klausimyno sandara

Tema	Tikslai	Klausimų gairės
Organizacijos tikslas ir veiklos kryptis / profilis	Siekama išsiaiškinti jaunimo NVO veiklos kryptis ir tikslus.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą? 2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai? 3. Kokia yra jūsų organizacijos misija? 4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?
Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT).	Siekama iširti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.	<ol style="list-style-type: none"> 5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el.paštą, skambutį, susitikimą gyvai). 6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus? 7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.) 8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį? 9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?
Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.	Siekama išsiaiškinti jaunimo NVO aktyvumą įsitraukiant į e. dalyvavimo procesus.	<ol style="list-style-type: none"> 10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste? 11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus? 12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudoti? (e. konsultavimas, e. apklausa, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.) 13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų? 14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos? 15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga? 16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais? 17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi? 18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinių organizacijų skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių? 19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais? 20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

		21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybines organizacijas daugiau dėmesio priimamais politikos sprendimais?
Strateginiai tikslai	Ištirti jaunimo NVO organizacijų tikslus, kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.	22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę? 23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą. 24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos krypčių, kurios paskatintų jaunimo didesnį įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

2.3. Tyrimo imties charakteristikos

Tyrimo imtis. Remiantis M. Patton (Bitinas, Rupšienė ir kt., 2008) išskirtais tikslinės imties sudarymo būdais, šio tyrimo imtis sudaryta kriterinės atrankos būdu, kadangi imties vienetai iš generalinės visumos buvo atrinkti pagal tam tikrus tyrėjos iš anksto nustatytus kriterijus. Kriterinės atrankos būdo privalumas yra tas, jog jis pasižymi veiksmingumu, kadangi surenkami gana kokybiški duomenys.

Tyrimui atlikti pasirinktos 8 aktyviausios Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybines organizacijos. Interviu taip pat buvo atliktas su Šiaulių miesto jaunimo reikalų koordinatore, Europos Parlamento patarėja, Šiaulių miesto savivaldybės mero pavaduotoju / savivaldybės peticijų komisijos pirmininku, aptarnavimo ir e. paslaugų poskyrio vedėja, bendrųjų reikalų skyriaus vedėju. Jaunimo organizacijos buvo atrinktos, remiantis nevyriausybinių organizacijų teisės instituto atliktu tyrimu „nevyriausybinių organizacijų teisinės bazės Lietuvoje problematika“ (2008) ir jo pagrindu pateiktose rekomendacijose, išskiriant „tikrąsias“ nevyriausybines organizacijas ir tas, kurios „tikrosioms“ nepriskiriamos. Atsižvelgiant į tai, kad „tikrosiomis“ nevyriausybėmis organizacijomis nėra laikomos religinės organizacijos, profesinės sąjungos ar susivienijimai, į verslą orientuotos specifinės nevyriausybines organizacijos (pvz., prekybos, pramonės ir amatų rūmai), į valstybės valdymą ar gynybą orientuotos nevyriausybines organizacijos (pvz., politinės partijos, politinės partijos organizacijos, panašiai reikėtų vertinti ir Šiaulių sąjungą – sukarintą savanoriškos krašto apsaugos organizaciją) ir į šeimos stiprinimą orientuotos nevyriausybines organizacijos („nevyriausybinių organizacijų koncepcija Lietuvoje“, 2008, p. 23-24) buvo atrinkti tik „tikrosiomis“ nevyriausybėmis organizacijomis laikomų organizacijų atstovai. Kadangi Šiaulių mieste veikia jaunimo nevyriausybinių organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“, kuriai priklauso 15 jaunimo nevyriausybinių organizacijų Šiaulių mieste, kurios aktyviausiai

veikia. Jos dar yra skirstomos į tikrąsias ir stebėtojas. Tikrųjų šiuo metu yra penkiolika, tačiau ne visos yra aktyvios, o stebėtojos kol kas yra šešios.

III.JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMO ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖJE TYRIMO REZULTATAI

3.1. E. dalyvavimo vietos savivaldoje institucinės ir technologinės galimybės

Jaunųjų profesionalų programos (JPP) „Kurk Lietuvai“ (2015) ekspertų pateikiama informacija, Šiaulių miesto savivaldybė Lietuvoje viena iš aktyviausių pritaikant e. dalyvavimo priemones įdiegiant naujus mechanizmus procesų tobulinimui ir populiarumui. Šiaulių miesto savivaldybės galimybės įgyvendinti e. demokratijos projekto raišką atsiskleidžia tokiose tarybos patvirtintose projektuose kaip „ELEKTRONINĖS DEMOKRATIJOS STIPRINIMAS ŠIAULIŲ MIESTE IR REGIONE“ (Sprendimo Nr. T-223 2009-06-25). Šiaulių miesto savivaldybė 2014 m. vasario 24 dieną baigė įgyvendinti šį projektą. Šiuo projektu buvo siekiama įgyvendinti Šiaulių miesto ir regiono elektroninės demokratijos sistemą, stiprinant savivaldybių veiklos skaidrumą, efektyvumą ir visuomenės bendruomeniškumą. Projekto metu buvo siekta įgyvendinti rengiamų ir priimamų teisės aktų įsigaliojimą. Vienas iš sėkmingiausių e. demokratijos įvestų mechanizmų yra e. posėdžių transliacija, kur sudarytos visos sąlygos transliuoti posėdžius gyvai. Gyventojai turi galimybę stebėti tarybos posėdžius, stipriau susipažinti su nagrinėjamais bei priimamais sprendimais. Norint tobulėti bei kokybiškai užtikrinti e. dalyvavimo paslaugų efektyvumą, reikia sužinoti vartotojų požiūrį. Dėl šios priežasties Šiaulių miesto savivaldybė 2017 metų lapkričio 27 d. duomenimis vykdo apklausą internetinėje erdvėje, kuria siekia sužinoti, kaip Šiaulių miesto savivaldybės elektroninės demokratijos paslaugos yra naudojamos ir vertinamos jų vartotojų. Buvusi Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Giedrė Mendoza Herrera dienraščiui Šiauliai Plus, (Nr-623) teigė, jog e. demokratija turi didelę naudą pilietiškumo ugdymui, tačiau kol kas tai mažai kas supranta. Politikės nuomone, tai yra labai geras bendravimo būdas su žmonėmis diskutuojant bei dalinantis informacija, tačiau svarbu pabrėžti, kad jeigu e. demokratijos mechanizmais dauguma nemokės naudotis, tai gali būti manipuluojama kažkieno naudai. Gyventojams e. demokratijos projektas naudingas tuo, kad jie gauna galimybę neišeidami iš namų ar darbo dalyvauti apklausose ir diskusijose, reikšti nuomonę, skųstis. Nors projektas buvo įgyvendintas, tačiau gyventojai nemato jokios naudos iš to, nes nemoka ne prisijungti, nei naudotis pačia sistema. Tokia situacija atskleidžia, kad projekto įgyvendinimo metu nebuvo numatyta e. dalyvavimo įrankių užtikrinimo, paprastumo ir prieinamumo. Be to, projektu buvo siekiama įtraukti jaunos žmones, įdiegiant naujausias informacines technologijas. Tačiau projekto lūkesčiai nepasitvirtino, nes jaunimas ir toliau pasyviai išitraukia ir nesidomi e. dalyvavimo nauda ir išitraukimo galimybėmis. Įgyvendinus projektą įdiegtos septynių savivaldybių

darbo procesų viešinimo paslaugos, elektroninės svetainės buvo atnaujintos pagal galiojančius teisės aktus, kuriuos viešojoje erdvėje galima pamatyti. Įdiegtos e. paslaugos, kurių pagalba žmonės gali greičiau komunikuoti su savivaldybės atstovais. Atnaujintos tarybos posėdžių transliavimo sistemos. Savivaldybės bendrųjų reikalų skyriaus, aptarnavimo ir e. paslaugų poskyris, užtikrina naudojimosi e. paslaugomis kokybę, reguliariai tikrinant sistemos apkrovą. Miesto gyventojams teikiamos internetinės apklausos apie e. paslaugų priimtinumą ir paprastumą. Diegiamos ir pritaikomos informacinių technologijų naujovės, padedančios greičiau ir paprasčiau naudotis e. dalyvavimo įrankiais.

3.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo vietos savivaldoje patirtis: Šiaulių miesto atvejis

Nuo tada, kaip buvo atnaujintos tarybos posėdžių transliavimo sistemos, kiekvienas tarybos posėdis buvo transliuojamas. Pastebėta, kad jaunimas taip pat aktyviai įsitraukia į tarybos posėdžių transliacijų stebėjimą. 2015 m. balandžio mėnesio jaunųjų profesionalų programos „Kurk Lietuvai“ (2015) duomenimis tarp visų Lietuvos savivaldybių, Šiaulių miesto savivaldybė priimtinausiai ir geriausiai užtikrina e. dalyvavimą. Buvo pastebėta, kad įdiegti visi populiariausi e. demokratijos mechanizmai: e. peticijos, e. apklausos, e. skundai. Jaunimas dažniausiai pasisakė klausimais susijusiais su užimtumu arba erdvių nebuvimu, tačiau pastebėta, kad jaunimo tarpe populiariesnis būdas diskutuoti ne per Šiaulių miesto savivaldybės e. dalyvavimo mechanizmus, tačiau socialiniuose puslapiuose arba su jaunimo reikalų koordinate.

Darbo autorės atlikto interviu metu paaiškėjo, kad Šiaulių mieste jaunimas ne tik nenori įsitraukti į e. dalyvavimo procesus, tačiau išvis nepareiškia didelio noro aktyviai įsitraukti į nagrinėjamus ir priimamus sprendimus Šiaulių mieste. Vedėja pabrėžė, jog 2017 metais nebuvo pateiktos nei vienos e. peticijos: „Tai jeigu mes turime vieną e. peticiją per metus, tai yra labai gerai. Būna metai, kad nei vienos neturėjom. Ko gero šiemet nei vienos neturėjom“. Tai parodo, kad ne tik jaunimas, tačiau ir visi miesto gyventojai nėra aktyviai įsitraukę į e. dalyvavimo procesus bei jų stiprinimą ir viešinimą. 2016 m. buvo Šiaulių miesto savivaldybės peticijų komisija gavo 79 šiauliečių pasirašytą e. peticiją, kurioje prašoma užtikrinti į Medelyno progimnaziją Medelyno gatve vykstančių mokinių saugumą. Visa tai organizavo visuomeninė organizacija. Pirmasis peticijų komisijos posėdis įvyko 2017 m. sausio 11 d. Sprendimas buvo priimtas, kad reikia išasfaltuoti gatves, apkirpti krūmynus, apšviesti gatves bei išlyginti duobes. Pastebima, kad Šiaulių miesto savivaldybės internetinis puslapis socialiniame tinkle “Facebook” yra sulaukiama vis didesnio jaunų žmonių susidomėjimo bei įsitraukimo, diskutuojant su Šiaulių miesto politikais, tarybos nariais nagrinėjant bei analizuojant aktualius klausimus. Tai parodo,

kad jaunimą sudominti ir pritraukti įmanoma, tačiau reikia parinkti patrauklius ir inovatyvius pritraukimo būdus. Šiaulių miesto savivaldybės dokumentuose apibrėžimo apie jaunimo įsitraukimą į e. dalyvavimą nėra, tačiau prisijungimas ir įsitraukimas į e. dalyvavimo mechanizmus yra lygiavertis kaip ir visiems miesto gyventojams.

Nuo 2015 m. Šiaulių miesto savivaldybėje buvo pateiktos ir nagrinėtos keturios e. petacijos. Pirmoji e. petacija dėl mokesčio už ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą Šiaulių miesto nevalstybinėse (privačiose) švietimo įstaigose, vykdančiose ugdymo programas, kompensavimo pagal Šiaulių miesto savivaldybės tarybos petacijų komisijos protokolo Nr. VT-28 duomenis pateikta 2015 m. liepos 15 d. Patvirtinta petacijų komisija buvo susirinkusi spręsti klausimą, tačiau pareiškėjos pateikė prašymą atsiimti e. petaciją. Antroji e. petacija pagal Šiaulių miesto savivaldybės tarybos petacijų komisijos protokolo Nr. VT-30 buvo pateikta 2015 m. rugpjūčio 11 d. Ši e. petacija buvo dėl pėsčiųjų tako aplink Talkšos ir Ginkūnų ežerus. Pastebėta, kad pareiškėjų pateikta e. petacija neatitiko visų petacijų pateikimui keliamų reikalavimų, todėl pareiškėjams pagal petacijų įstatymo 4 ir 9 straipsnių nuostatomis per 10 darbo dienų petacijų komisijai turėjo pateikti trūkstama informaciją, kad komisija galėtų svarstyti šį sprendimą. Kadangi pateikėjai papildė ir pateikė reikalingą informaciją petacijų komisijai, Šiaulių miesto savivaldybės tarybos petacijų komisijos 2015 m. rugpjūčio 27 d. protokolo Nr. VT-30 nutarimu nuspręsta nagrinėti e. petaciją „Pėsčiųjų tako aplink Talkšos ir Ginkūnų ežerus“ 2018 m. rugsėjo 8 d. Apie nagrinėjimą bus informuota visuomenė, pareiškėjai, petacijų komisija, Šiaulių rajono savivaldybės atstovai. 2015 m. rugsėjo 25 d. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos petacijų komisijai buvo pateikta dar vieną e. petacija „Dėl papildomo autobuso maršruto asmenims dirbantiems ir gyvenantiems Sodo g.“. Kadangi 2015 m. rugpjūčio 28 d. protokolo Nr. VT-33 duomenimis pareiškėjų pateikta petacija neatitiko visų petacijų pateikimui keliamų reikalavimų, Šiaulių miesto savivaldybės tarybos petacijų komisija sprendimą turėjo priimti 2015 m. spalio 22 d., tačiau savivaldybės viešai skelbiamuose petacijų komisijos protokoluose sprendimo priėmimo dėl minėtos petacijos nėra. Asociacijos „Laisvieji piliečiai“ nariai Šiaulių miesto savivaldybės tarybos petacijų komisijai pateikė dar vieną e. petaciją 2017 m. sausio 18 dieną. Tai buvo e. petacija „Dėl mokinių saugumo vykstant į mokyklą Medelyno g.“. 2017 m. vasario 6d. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos petacijų komisijos protokolo Nr. VT-7 sprendimu buvo nuspręsta administracijai teikti rekomendaciją rengti aprašą su nurodytais kriterijais dėl šaligatvių prioritetų sąrašo sudarymo, o kol to nėra, priimti laikiną sprendimą dėl Medelyno gatvės problemų sprendimo. Tarybos posėdžių transliavimas ir pasiūlymų teikimas, kol kas nėra populiarus jaunimo nevyriausybinių organizacijų tarpe. Viena iš priežasčių gali būti tokia, kad Šiaulių miesto savivaldybės posėdžiai vyksta dieną, o jaunimo

nevyriausybinių organizacijų atstovai tuo metu būna pamokose / paskaitose. Pasibaigus posėdžiui, pasiūlymų nesimato, todėl jaunimo nevyriausybiniams organizacijų manymų pasiūlymus geriausia teikti jaunimo reikalų koordinatoriui.

Taigi, pastebėta, kad e. peticijų pateikiama labai mažai. Ypač stokojama jaunimo dalyvavimo rengiant peticijas. Iš 4 pateiktų peticijų nuo 2015 metų, tik vieną peticiją sudarė asociacija „Laisvieji piliečiai“. Interviu dalyvių nuomone, žmonės nežino reikalavimų, kaip teisingai pateikti peticiją, nes dauguma pateiktų peticijų iš pirmo karto neatitiko visų peticijų pateikimu keliamų reikalavimų, todėl turėjo pateikti papildomos informacijos peticijų komisijai.

3.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo vietos savivaldoje raiška ir plėtros galimybės

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimas nėra labai aktyvus. Pastebėtina, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos vykdo įvairias priemones bei veiklas, skatinančias jaunimo užimtumą bei dalyvavimą, todėl didesnis dėmesys skiriamas susitikimams gyvai. Kadangi veiklos labai skirtingos, jauni žmonės gali pasirinkti kokias būdais dalyvauti bei įsitraukti į sprendimų priėmimą. Pavyzdžiui, diskusijos socialiniuose tinkluose, e. forumai, internetinės apklausos ar e. konsultavimai.

6 lentelė

I kategorija: Jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklos, kuriomis jos užsiima Šiaulių mieste

Subkategorija	Informantų teiginiai
Pilietiškumo ugdymas	<p>„<...>Tikslas yra būti tuo pirmaujančiu, dalyvaujančiu žmonių, žmonių jaunų piliečių tinklų pasaulyje ir Lietuvoje vėlgi, galbūt mes Šiauliuose vat tas irgi skatinti, būti pilietiškai aktyvius žmones“ (N4).</p> <p>„Ale taip pat įvairius renginius, skatinant pilietiškumą, įsitraukimai į visokias iniciatyvas bei ugdome, karjeros ugdymui auklėjimas“ (N5).</p> <p>„Mūsų organizacijos veikla ir tikslas yra skatinti pilietinę visuomenę“ (N6).</p> <p>„<...>ugdyti jauna pilnavertišką pilietišką asmenybę, kuri gebėtų prisitaikyti prie sparčiai kintančios aplinkos“ (N8).</p>
Laisvalaikio užimtumo organizavimas	<p>„Na mūsų organizacija yra savanoriško tipo. Kiekvienas narys gali save realizuoti įvairiuose savanoriškose veiklose – užmirštus senolius slaugos namuose, rūpinamės neįgalium jaunuimais, socializacijos centrų bei socialinės globos namų gyventojais, padedame dvasiškai augti socialiai sunkių šeimų vaikams ir jautrioms visuomenės grupėms“ (N3).</p> <p>„Tai yra projektai į kuriuos mes atsivežame užsieniečius savanorius ir dirbame su globos namais, su stovyklom, su mokyklom kur atvažiuoja savanoriai užsieniečiai nuo 6 iki 8 savaičių dirbti su</p>

	<p>vaikais, vesti pamokas, užsiėmimus, ugdyti lyderyste jaunuose žmonėse. <...>“ (N2).</p> <p>„Siūlo. Yra nemažai pasiūlymų iš jaunimo nevyriausybių organizacijų. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų savo pasiūlymus kaip taisyklė teikia jaunimo reikalų tarybai ir mes juos svarstome ir žinome jaunimo problemas, o nevyriausybinių organizacijų aplamai turi nevyriausybinių organizacijų tarybą prie savivaldybės ir teikia pasiūlymus tai tarybai“ (S1).</p>
Jaunimo neformalus ugdymas	<p>„<...> Na ir dar šalutinė tokia sakykim ar antra mūsų asociacijos veikla tai yra ieškoti galimybių organizacijoms rasti naujoms, burti jaunimą į neformalias grupes, padėti neformalioms grupėms teikti projektus, juos padėti įgyvendinti. Na, žodžiu, kad Šiaulių mieste jaunimo organizacijos, ne tik būtų, bet ir veiktų ir veiktų gerai“ (N2).</p> <p>„Manau galimybės, tai jos yra sudarytos ir įsitraukti nėra sudėtinga. Gal daugiau problemų yra su pačių jaunimo atstovų ir jų reiškia pačių organizacijų noru ir poreikiais kažkokiais“ (S7).</p>

Teorinėje dalyje atskleista, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų tampa vis reikšmingesnėmis viešojo sektoriaus dalyvėmis, kurios skatina jaunų žmonių užimtumą. Iš informantų atsakymų matyti, kad pagrindinės veiklų kryptis, kurias vykdo jaunimo nevyriausybinių organizacijų, yra renginiai, skatinantys pilietiškumo ugdymą bei įvairios iniciatyvos mieste. Remiantis teorinės dalies informacija pabrėžiama, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų sąvoka yra neatsiejama nuo jauno žmogaus, kuris priklauso jaunimo nevyriausybinei organizacijai, nes būdamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų narys jis automatiškai tampa savanoriu. Gautų informantų atsakymuose atsispindi, kad jaunimas noriai įsitraukia į pilietiškas veiklas: „Ale taip pat įvairius renginius, skatinant pilietišumą, įsitraukimai į visokias iniciatyvas bei ugdome, karjeros ugdymui auklėjimas“ (N5). Informantai atskleidė, kad jaunimas aktyviai įsitraukia į savanoriškas veiklas, kuriuose turi galimybę padėti žmonėms bei realizuoti save: „Na mūsų organizacija yra savanoriško tipo. Kiekvienas narys gali save realizuoti įvairiuose savanoriškose veiklose – užmirštus senolius slaugos namuose, rūpinamės neįgalium jaunu, socializacijos centrų bei socialinės globos namų gyventojais, padedame dvasiškai augti socialiai sunkių šeimų vaikams ir jautrioms visuomenės grupėms“ (N3). Dalyvaudami tokiuose veiklose jauni žmonės įgyja naudingos patirties bei žinių. Be to, įvairių renginių organizavimas jauniems žmonėms gali padėti atrasti mėgstamus pomėgius, kurie ateityje gali tapti jų darbu. Savivaldybės atstovu nuomone visos sąlygos įsitraukti į e. dalyvavimą yra sudarytos, tačiau pasigendama jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovų susidomėjimo ir noro įsitraukti: „Manau galimybės, tai jos yra sudarytos ir įsitraukti nėra sudėtinga. Gal daugiau problemų yra su pačių jaunimo atstovų ir jų reiškia pačių organizacijų noru ir poreikiais kažkokiais“ (S7).

Informantai pabrėžė, jog svarbu, kad visos jaunimo nevyriausybines organizacijos veiktų aktyviai bei bendradarbiautų tarpusavyje, todėl visas jaunimo nevyriausybines organizacijas vienija jaunimo nevyriausybinių organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“, kurios tikslas yra vienyti visas Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybines organizacijas, kurios priklauso šiai asociacijai, bei skatinti jas aktyviau dalyvauti, bendradarbiauti ir rašyti projektus: „<...>Na ir dar šalutinė tokia sakykim ar antra mūsų asociacijos veikla tai yra ieškoti galimybių organizacijoms rasti naujoms, burti jaunimą į neformalias grupes, padėti neformalioms grupėms teikti projektus, juos padėti įgyvendinti. Na, žodžiu, kad Šiaulių mieste jaunimo organizacijos, ne tik būtų, bet ir veiktų ir veiktų gerai“ (N2). Savivaldybės atstovų teigimu, nevyriausybines organizacijos gana aktyviai teikia pasiūlymus, dėl jaunimo veiklų įgyvendinimo, kurios gali sustiprinti jaunimo įsitraukimą į nevyriausybinių organizacijų veiklas, o tuo pačiu ir e. dalyvavimą: „Siūlo. Yra nemažai pasiūlymų iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų. Jaunimo nevyriausybines organizacijos savo pasiūlymus, kaip taisyklė, teikia jaunimo reikalų tarybai ir mes juos svarstome ir žinome jaunimo problemas, o nevyriausybines organizacijos apskritai turi nevyriausybinių organizacijų tarybą prie savivaldybės ir teikia pasiūlymus tai tarybai“ (S1).

Taigi, jaunimo nevyriausybines organizacijos turi labai daug ir įvairių veiklų, kurias vykdo, tačiau pagrindinės dominuojančios sritys yra ugdyti jaunimo pilietiškumą bei skleisti savanorystės idėją. Svarbu nepamiršti vis skatinti jaunimą įsitraukti į organizacijų veiklas, kuriuose jie gali ne tik atrasti mėgstamą užsiėmimą, bendraminčių ratą ar tiesiog gerai praleisti laiką, tačiau ir domėtis naujovėmis įsitraukiant į e. dalyvavimo procesus, kuriant geresnę ateitį visam Šiaulių miesto jaunimui mieste teikiant pasiūlymus bei diskutuojant su savivaldos atstovais.

7 lentelė

II kategorija: Požiūris į jaunimo NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT).

Subkategorija	Informantų teiginiai
E. priemonių naudojimas	<p>„Tai teko el. pašta, siūsdavo pasiūlymus. Susitikimas gyvai būtų gerai kaip mes nesame, nežinome kaip viskas veikia, neturime jokio pasiruošimo ir net nežinome sąvokų. Pats geriausias būdas būtų susitikimas gyvai. Geriau susitikti gyvai, negu per elektroninę erdvę“ (N1).</p> <p>„<...>Na, feisbukas dabar labai populiarus. Tai tokios turėtų būti pagrindines bendravimo galimybės“ (N2).</p> <p>„El. paštu rašinėjantis nematai nei žmogaus veido, nei mimikų, ne gali suprasti ką jis galvoja. Na, o susitikus kitaip: ir padiskutuoti, ir paaiškinti galima“ (N3).</p> <p>„Naudojame dažniausiai įvairias priemones, tai gali būti elektroniniai laišakai, skambučiai, susitikimai. Jo tai būtų ,man atrodo, pagrindinės mūsų priemonės“ (N5).</p> <p>„<...>tikriausiai pati palankiausia būtų susitikimas gyvai“ (N7).</p> <p>„Tačiau reikia pripažinti esant didelėms pakankamai galimybėms, deja, pats e. dalyvavimas ar pats tų priemonių naudojimas jis yra, na net gi sakyčiau žemiau kritikos ribos, nes iš tikro sakykim taip gyventojai, jaunimas jau po truputį jau įsitraukia“ (S2).</p>
E. dalyvavimo mechanizmų	<p>„Reikia prisijungti per e. valdžios vartus, o ten reikia prisijungti per banką, vadinasi reikia turėti savo banko kortelės numerį. Pas mus organizacijoje daug nepilnamečių, todėl ne visi tai turi.</p>

<p>nepatrauklumas</p>	<p>Vienas mūsų narys norėdamas prisijunkti, neturėjo banko kortelės, todėl prisijunkti negalėjo“ (N3).</p> <p>„Norėčiau pasakyti, kad tikrai dar neiškilo jokių problemų. Atsakymo ir vis dar būnam patenkinti tuom“ (N5).</p> <p>„Į visus laiškus atrašo, tai su problemomis nesusiduriame“ (N6).</p> <p>„Labai ilgas tikriausiai komunikavimo tarpas, kai tu parašai laišką ,pavyzdžiui, ir tau tiesiog reikia laukti atsakymo, tai kartais netgi savaites ir tiesiog neišsikenti ir eini tada į vietą. Retkarčiais taip, nes būna patys paprasčiausi techniniai nesklaidumai, tai tikriausiai tas būna didžiausias minusas, o šiaip didelių sunkumų nėra tekę“ (N7).</p>
<p>Informacijos apie e. dalyvavimą stoka</p>	<p>„Ne, neteko“ (N1).</p> <p>„Neteko. Viską aiškinomės kaip reikėjo organizacijos narių bendrom jėgom. Žinoma būtų naudinga jei būtų kaip naudotis ir per kur eiti, per kur visko ieškoti. Manvyčiau kiekvienai organizacijai tokia informacija praverstų“ (N3).</p> <p>„Ne, neteko jokios informacijos gauti apie tai“ (N5).</p> <p>„Žinokite. Ne“ (N7).</p> <p>„Tikrai nieko nemačiau, nieko negirdėjau. Man iš vis va šita sąvoka, kaip elektroninis dalyvavimas iš vis nauja<...>“ (N8).</p> <p>„Kadangi informacijos gauname daug, gal ir teko, bet ne visi laiškai būna perskaityti, nes per didelis informacijos srautas“ (N2).</p> <p>„O Šiauliuose kol kas yra gan sudėtinga ir nepatraukli naudoti sistema. Kol kas nėra labai nepatraukli ir, manau, kad nevyriausybines organizacijos tiek tos, kurios yra jau ne vieną kartą naudojusios, pasikonsultavusios, tai jos jau maždaug žino kaip naudoti e-procesus“ (S4).</p>
<p>E. dalyvavimo naujovių prieinamumas</p>	<p>„Žinoma. Turime savo feisbuko puslapį, kuriame talpiname ne tik naujienas, bet ir kitą aktualią informaciją. Pavyzdžiui: esame Šiaulių vietos veiklos grupės vieni iš kūrėjų ir nuolat dalinamės aktualia informacija dėl projektų teikimų ar dėl galimybės dalyvauti konkursuose. Savivaldybė tai puikiai pastebi ir vertina kaip gerą indėlį į miesto klestėjimą sakykim“ (N2).</p> <p>„Manau, kad taip. Nes reikiant trumpo atsakymo ar patarimo tikrai galima greitai ir lengvai jį gauti“ (N3).</p> <p>„Socialiniai tinklai na ,manau, kad taip jeigu pasiekia informacija ir socialiniuose tinkluose, bet kažkaip gal mes labiau ieškom patys informacijos dažniau<...>“ (N4).</p> <p>„Jeigu turėsime naują technologiją kaip feisbukas, tai absoliučiai taip“ (N5).</p> <p>„Be abejonės mes koja koja žengiam su visu pasauliu ir visi procesai ko gero persikelia į IT technologijas. Keliasi kaip matome ir e. receptas ir tas jaunimo dalyvavimas tampa e. dalyvavimu. Tik tai ko gero tai reikėtų ugdyti“ (S3).</p> <p>„Aš manau, kad apskritai informacinės technologijos skatina jaunimą kažkaip reikšti nuomonę, dalyvauti, bet šiai minutei manau, kad Šiaulių miesto savivaldybės puslapyje e. dalyvavimas nėra tinkamai paskleistas ir nėra taip pavišintas jaunimui, kad jie galėtų tuos įrankius naudoti savo veiklai“ (S4).</p> <p>„Ech.. Atvirai pasakysiu, nežinau kas tas yra naujovės, nes čia pas mus visą laiką yra naujovės. Pastoviai yra galimybė, nežinau jau kiek metų, yra suteikta galimybė įsitraukti į įvairius procesus ir rašyti e-peticijas, kreiptis elektroniniu būdu“ (S1).</p>
<p>Savivaldybės internetinis puslapis</p>	<p>„Vertinu neblogai. Jis keičiasi, informacija aktuali dedama. Tai yra naujienų portalas, supraskim tai, ar ne, kad kiekvienas įvykis būtų atspindimas. Norėtusi daugiau gal vaizdinės medžiagos. Pavyzdžiui, kad ir jaunimo reikalų taryba, tokia skiltis yra jaunimo, bet jaunimo reikalų tarybos naujienos, veiklos, projektų ataskaitos labai retai yra atnaujinamos, įdedamos. Jaunimo reikalų tarybos nariai yra tik parašyti. Galima vietoj jų nuotraukas, kad, galbūt jaunimas mieste galėtų pakalbinti, pasakyt savo problemą, nebijotų pakalbinti“ (N2).</p> <p>„Man jis labai painus ir klaidus atrodo. Retai kada greitai randu informacija apie norimą klausimą. Reikia pasiblaškyti. Todėl dažniausiai rašau el. paštu kam nors ir nurodytu atstovų“ (N3).</p> <p>„Jeigu kalbant apie, kai reikia susirasti informaciją, tai yra pakankamai sudėtinga, ypač kalbant apie NVO. Tai jie yra užslėpti ir galu gale, kai reikia susirasti projektas iki kada galima rašyti ar panašiai, būna kažkaip jie paslėpti, tai kažkaip va taip.<...>“ (N4).</p> <p>„Oj labai blogai. Labai nepatogus, labai nesuprantamas, senas ir visoks kitoks“ (N6).</p> <p>„Kalbant apie mūsų, apie mūsų savivaldybės tinklalapį yra pakankamai sudėtinga, nėra taip</p>

	<p>paprasta visų pirma yra pakankamai sudėtinga struktūriškai. Kalbant apie sakykim kitų organizacijų interneto svetainės, tokias valstybinių organizacijų, tokias kaip registru centras, kur turi eiti su elektroniniu parašu, tai ten iš viso yra sudėtinga, netgi iš vis įeiti su tuo elektroniniu parašu negali prisijungti. Tai čia jau tikrai yra problema“ (S1).</p> <p>„Trūksta, aš manau, kad trūksta šiek tiek vieno mygtuko sistemos. Per daug giliai visa informacija, per daug turi būti padaryta jaunimui paspaudimo, kad jis atrastų. Ir ties trečiu paspaudimu jis prarandą viltį ir galbūt arba visai atsisako minties kažką daryti, arba nežinau eina skambinti tikriausia kažkam. Tai manau, kad yra, reikia trumpinti paspaudimų skaičių jaunimui“ (S4).</p>
<p>Įsitraukimas į e. dalyvavimo kanalus</p>	<p>„Aišku e. komentarai ,tai kiek per pažįstamus teko sužinoti, per kitus kanalus“ (N1).</p> <p>„Tai jeigu mes turėtumėme omenyje, kad jaunimo organizacijos dalinamosios savo informacija feisbuko kanalais pasiekia jaunimą.<...>“ (N2).</p> <p>„Elektroninį dalyvavimą tai mes čia irgi suprantam, kad... Nu tas, tarybos narių transliacija tai nežinau kiek tai yra efektyvu, nebent tai yra įrašoma ir gali pasižiūrėti vėliau“ (N4).</p> <p>„Na jei jeigu Šiaulių miesto savivaldybės internetinis tinklalapis būtų informatyvesni, naujoviškesnis ir šiuolaikiškesnis aš manau mes patys dalyvautumėm ir įsitrauktumėme daug labiau. Dabar kai neaišku ko ieškoti ir kur ką rasti, labai sunku įsitraukti į bet kokią veiklą, nes neaišku kas vyksta ir kokia yra Šiaulių savivaldybės darbotvarkė iš principo. Aaaa, jo. Ir labai keista, aš nežinau. Turbūt nesu matęs, bet feisbuke Šiaulių savivaldybės puslapis arba greičiausiai kad yra bet niekas netvarko ir niekas nieko nedaro. Tai labai keista, kad Šiaulių savivaldybė turi tik vieną atstovą spaudai ir tą patį toki, nu ne kažką švelniai tariant“ (N6).</p> <p>„Labai toks jau sudėtingas tas bendradarbiavimas elektroniniu paštu, ypač kai reikalai turi čia ir dabar susitvarkyti. O kai tu tiesiog paskambini ar ne, skambučiu, ir susiderini viską ta prasme, tie reikalai greičiau pajuda. Iš kitos pusės vėl ta elektroninė ta erdvė, kartais įneša tokių aiškumų, kai įvyksta kažkokios diskusinės situacijos. Pavyzdžiui, ar ne tu gali nesusikalbėti žodžiu, gali ten galbūt vienas kito nesuprasti, ten būna, kad ten ginčai aš to nesakiau, aš to nepažadėjau, tai va yra kažkokie laiškai ar ne, kur tu gali elektroninėje erdvėje pasižiūrėti, kartais tos problemos ir įsisprendžia. Manychiau, kad tas bendravimas elektroninėje erdvėje yra toks labiau gal toks dalykiškas, ta prasme“ (N8).</p> <p>„Tai vėlgi jeigu matome mes tam tikras diskusijas ar tame pačiame feisbuke tai kartais aktualiai visuomenei klausimais, miestui klausimai, mes galime pastebėti, kad jaunimas pakankamai nebijo reikšti savo nuomonės ir kritiškos nuomonės ir visą kitą. Tai tokiu atveju tas įsitraukimas visai ir netgi nėra blogas“ (S2).</p>

Iš informantų atsakymų matyti, jog organizacijos nėra labai linkusiose naudotis e. priemonėmis, tačiau jeigu naudojasi pagrindinės ir populiariausia yra el. paštas: „Naudojame dažniausiai įvairias priemones, tai gali būti elektroniniai laiškai, skambučiai, susitikimai. Jo tai būtų, man atrodo, pagrindinės mūsų priemonės“ (N5). Savivaldybės atstovų teigimu e. dalyvavimo sistema jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms nėra labai patraukli, todėl ja mažai kas naudojasi, o informacijos stygius jaunimo nevyriausybines organizacijas išgąsdina: „O Šiauliuose kol kas yra gan sudėtinga ir nepatraukli naudoti sistema. Kol kas nėra labai patraukli ir „manau, kad nevyriausybines organizacijos tik tos, kurios yra jau ne vieną kartą naudojusios, pasikonsultavusios, tai jos jau maždaug žino kaip naudoti e. procesus“ (S4). Jeigu yra nauja, tai aš manau tikrai nenaudoja.

Teorinėje dalyje atskleista, jog e. dalyvavimo įrankiai ir būdai skatina jaunus žmones tobulėti ir gilintis į sprendimų priėmimą, tačiau pabrėžtina, kad jų pritaikymo būdai gali sukurti naujas problemas ir būti nepatrauklūs jaunimui. Tyrimas atskleidė, kad jaunimo NVO požiūriu Šiaulių

mieste vyrauja e. dalyvavimo mechanizmų nepatrauklumas ir informacijos stoka: „Reikia prisijungti per e. valdžios vartus, o ten reikia prisijungti per banką, vadinasi reikia turėti savo banko kortelės numerį. Pas mus organizacijoje daug nepilnamečių, todėl ne visi tai turi. Vienas mūsų narys norėdamas prisijungti, neturėjo banko kortelės, todėl prisijungti negalėjo“ (N3), „Labai ilgas tikriausiai komunikavimo tarpas, kai tu parašai laišką „pavyzdžiui, ir tau tiesiog reikia laukti atsakymo, tai kartais netgi savaites ir tiesiog neišsikenti ir eini tada į vietą. Retkarčiais taip, nes būna patys paprasčiausi techniniai nesklandumai. Tai tikriausiai tas būna didžiausias minusas, o šiaip didelių sunkumų nėra tekę“ (N7), „Neteko. Viską aiškinomės kaip reikėjo organizacijos narių bendrom jėgom. Žinoma būtų naudinga jei būtų kaip naudotis ir per kur eiti, per kur visko ieškoti. Manychiau, kiekvienai organizacijai tokia informacija praverstų“ (N3), „Tikrai nieko nemačiau, nieko negirdėjau. Man išvis va šita sąvoka, kaip elektroninis dalyvavimas iš vis nauja<...>“ (N8). Savivaldybės atstovai pabrėžia, kad norėdami pritraukti jaunimą, stengiasi kurti ir tobulinti sistemą, pasitelkiant naujausias informacines technologijas, tačiau spragų bei tobulintinų vietų atsiranda: „Tačiau reikia pripažinti esant didelėms pakankamai galimybėms, deja, pats e. dalyvavimas ar patys priemonių naudojimas jis yra, na, netgi sakyčiau žemiau kritikos ribos, nes iš tikro sakykim taip. Gyventojai, jaunimas jau po truputį jau įsitraukia“ (S2), „Aš manau, kad apskritai informacinės technologijos skatina jaunimą kažkaip reikšti nuomonę, dalyvauti, bet šiai minutei manau, kad Šiaulių miesto savivaldybės puslapiu e. dalyvavimas nėra tinkamai paskleistas ir nėra taip paviešintas jaunimui, kad jie galėtų tuos įrankius naudoti savo veiklai“ (S4), „Ech.. Atvirai pasakysiu, nežinau kas tas yra naujovės, nes čia pas mus visą laiką yra naujovės. Pastoviai yra galimybė, nebežinau jau kiek metų, yra suteikta galimybė įsitraukti į įvairius procesus ir rašyti e. peticijas, kreiptis elektroniniu būdu.“ (S1). Tokia situacija rodo, kad jaunimo NVO negauna pakankamai informacijos apie e. dalyvavimo svarbą ir naudojimo ypatumus arba prisijungiant išskyla tam tikrų nesklandumų, kurių neišeina ištaisyti. Savivaldybė tai supranta, todėl stengiasi atrasti kuo patrauklesnių ir prieinamesnių būdų jaunimui prisijungti prie e. dalyvavimo mechanizmų. Tikriausiai dėl šios priežasties dauguma informantų iš jaunimo nevyriausybinėse organizacijose pabrėžia, kad geriausias būdas komunikuoti su savivaldybės atstovais yra gyvai, nuėjus tiesiai į savivaldybę: „El. paštu. Rašinėjantis nematai nei žmogaus veido, nei mimikų, ne gali suprasti ką jis galvoja. Na, o susitikus kitaip: ir padiskutuoti, ir paaiškinti galima“ (N3), „<...>tikriausiai pati palankiausia būtų susitikimas gyvai“ (N7).

Remigijus Riekašius (2011) teigia, kad interneto atsiradimas tapo tarpininkas tarp piliečių ir valdančiųjų. Kitaip tariant, tai dar viena komunikacijos forma, kuri padidino dalyvavimo įrankių

būdus ir pagreitino informacijos sklaidą. Autorius paminėjo kaip vieną iš priimtinausių e. dalyvavimo priemonių el. laiškų rašymą ir patį populiariausią – komentarus internetinėse svetainėse, bandant manipuluoti arba daryti įtaką norimų priimti sprendimų įgyvendinimui. Šios naujos e. dalyvavimo formos yra greitesnės, tačiau pastebima, kad ne visi noriai jas taiko. Jaunimo nevyriausybinės organizacijos šiuo atveju taip pat pabrėžia, kad socialiniai tinklai yra viena iš greičiausių, patraukliausių ir prieinamiausių priemonių informuoti ir įtraukti jaunus žmones į e. dalyvavimą: „<...>Na, feisbukas dabar labai populiarus. Tai tokios turėtų būti pagrindines bendravimo galimybės“ (N2), „Socialiniai tinklai na ,manau, kad taip jeigu pasiekia informacija ir socialiniuose tinkluose, bet kažkaip gal mes labiau ieškom patys informacijos dažniau<...>“ (N4). Ir būtent kalbant apie naujovių prieinamumą ir patrauklumą jaunimo nevyriausybinių organizacijų nuomonė socialiniai tinklai vienareikšmiškai atitinka kaip vieną iš pačių populiariausių bei patraukliausių jaunimui e. dalyvavimo priemonių naudojimą: „Jeigu turėsime naują technologiją kaip feisbukas, tai absoliučiai taip“ (N5), „Žinoma. Turime savo feisbuko puslapį, kuriame talpiname ne tik naujienas, bet ir kitą aktualią informaciją. Pavyzdžiui: esame Šiaulių vietos veiklos grupės vieni iš kūrėjų ir nuolat dalinamės aktualia informacija dėl projektų teikimų arba dėl galimybių dalyvauti konkursuose. Savivaldybė tai puikiai pastebi ir vertina kaip gerą indėlį į miesto klestėjimą sakykim“ (N2). Savivaldybės atstovai taip pat patvirtina, kad socialiniai tinklai šiomis dienomis yra viena iš populiariausių, greičiausių ir prieinamiausių e. dalyvavimo priemonių. Prisijungus galima ne tik bendrauti su draugais, tačiau ir diskutuoti su Šiaulių miesto politikais aktualiomis temomis: „Tai vėlgi jeigu matome mes tam tikras diskusijas ar tame pačiame feisbuke tai kartais aktualiai visuomenei klausimais, miestui klausimai, mes galime pastebėti, kad jaunimas pakankamai nebijo reikšti savo nuomonės ir kritiškos nuomonės ir visą kitą. Tai tokiu atveju tas įsitraukimas visai ir netgi nėra blogas“ (S2).

Remiantis teorinėje dalyje atskleistais aspektais pastebima, kad labai svarbus yra e. demokratijos pritaikymas plėtojant demokratijos sklaidą ir praktiką, nes tik įtraukiant gyventojus ir bendruomenių narius į e. dalyvavimo ir sprendimų priėmimo vyksmą, visais valdžios lygiais kuriems jie tarnauja, bus pasiektas norimas tikslas. Tai parodo, jog norint, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos aktyviai dalyvautų reikia jas sudominti, informuoti ir įtraukti į sprendimų priėmimą naudojant pačius populiariausius būdus jaunimo tarpe. Dėl šios priežasties bendravimas socialinių puslapių pagalba turėtų būti aktyvinamas bei skatinamas miesto politikų. Šiaulių miesto savivaldybė turi internetinį tinklą, kuriame yra visos priegigos prie e. dalyvavimo mechanizmų, tačiau tyrimas atskleidė, kad jaunimo NVO jį vertina nepalankiai, o jame esanti informacija yra sunkiai atrandama

bei klaidi. „Jeigu kalbant apie, kai reikia susirasti informaciją, tai yra pakankamai sudėtinga, ypač kalbant apie NVO. Tai jie yra užslėpti ir galu gale, kai reikia susirasti projektas iki kada galima rašyti ar panašiai, būna kažkaip jie paslėpti, tai kažkaip va taip.<...>“ (N4), „Na jeigu Šiaulių miesto savivaldybės internetinis tinklalapis būtų informatyvesni, naujoviškesnis ir šiuolaikiškesnis aš manau, kad mes patys dalyvautumėm ir įsitrauktumėm daug labiau. Dabar kai neaišku ko ieškoti ir kur ką rasti labai sunku įsitraukti į bet kokią veiklą, nes neaišku kas vyksta ir kokia yra Šiaulių savivaldybės darbotvarkė iš principo. Ir labai keista, aš nežinau. Turbūt nesu matęs, bet feisbuke Šiaulių savivaldybės puslapis arba greičiausiai, kad yra bet niekas netvarko ir niekas nieko nedaro. Tai labai keista, kad Šiaulių savivaldybė turi tik vieną atstovą spaudai ir tą patį tokį, nu ne kažką švelniai tariant“ (N6). Dauguma savivaldybės atstovų taip pat pabrėžia, kad surasti norimą informaciją yra pakankamai sudėtinga: „Kalbant apie mūsų, apie mūsų savivaldybės tinklalapį yra pakankamai sudėtinga, nėra taip paprasta visų pirma yra pakankamai sudėtinga struktūriškai. Kalbant apie sakykim kitų organizacijų interneto svetaines, tokias valstybinių organizacijų, tokias kaip registrų centras, kur turi eiti su elektroniniu parašu, tai ten iš viso yra sudėtinga, netgi išvis įeiti su tuo elektroniniu parašu negali prisijungti. Tai čia jau tikrai yra problema“ (S1), „Trūksta, aš manau, kad trūksta šiek tiek vieno mygtuko sistemos. Per daug giliai visa informacija, per daug turi būti padaryta jaunimui paspaudimų, kad jis atrastų. Ir ties trečiu paspaudimu jis prarandą viltį ir galbūt arba visai atsisako minties kažką daryti arba nežinau, eina skambinti tikriausia kažkam. Tai manau, kad yra, reikia trumpinti paspaudimų skaičiui jaunimui“ (S4). Informantai pabrėžia, kad Šiaulių miesto savivaldybė taip pat turi puslapį socialiniame tinkle “Facebook”, tačiau jis nėra atnaujinamas bei tvarkomas. Kelių informantų nuomonė Šiaulių miesto savivaldybės puslapis pakankamai neblogas, tačiau reiktų aiškesnių nuorodų bei daugiau vaizdinės informacijos: „Vertinu neblogai. Jis keičiasi, informacija aktuali dedama. Tai yra naujienų portalas, supraskim tai, ar ne, kad kiekvienas įvykis būtų atspindimas. Norėtusi daugiau gal vaizdinės medžiagos. Pavyzdžiui, kad ir jaunimo reikalų taryba, tokia skiltis yra jaunimo, bet jaunimo reikalų tarybos naujienos, veiklos, projektų ataskaitos labai retai yra atnaujinamos, įdedamos. Jaunimo reikalų tarybos nariai yra tik parašyti. Galima vietoj jų nuotraukas, kad, galbūt jaunimas mieste galėtų pakalbinti, pasakyt savo problemą, nebijotų pakalbinti“ (N2).

Taigi pastebima, kad e. dalyvavimo priemonių naudojimas yra užtikrinamas, tačiau kol kas neatrandama būdų kuriais būtų galima pritraukti jaunimo nevyriausybinės organizacijas į e. dalyvavimo procesus bei sprendimų priėmimą.

III kategorija: Jaunimo NVO e. dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

Subkategorija	Informantų teiginiai
E. dalyvavimo situacija	<p>„Mes per daug neįsitraukiam“ (N1). „Neigiamai. Nejaučiu, kad jaunimo organizacijos labai aktyviai į tai įsitrauktų. Gal nebent dabar buvo labai populiari stebėti posėdžių transliacijas per internetą“ (N3). „Įsitraukimas bet kuriuo atveju turbūt yra per mažas, tačiau Šiaulių jaunimo nevyriausybines organizacijos priklauso apskritajam stalui, o apskritasis stalas savo ruožtu deleguoja žmones į jaunimo reikalų tarybą ir visi sprendimai priimami kas susiję su jaunimu per jaunimo reikalų tarybą. Tuo atveju yra eliminuojama bet kokia elektroninė erdvė. Ir tada klausimas ar reikalinga ir kiek reikalinga, jeigu jauni žmonės per tokį mechanizmą gali labai greitai prieiti prie valdžios“ (N6). „<...>kad neįsitraukia šiaip apskritai į veiklas, bet ir nekontaktuoja per informacines technologijas su savivaldybę arba per e. visus priėmimus, e. peticijas ir visus kitus dalykus“ (N5). „Teigiamai, tačiau dar reikia sudominti jaunimą“ (N2).</p>
Naudojami e. dalyvavimo įrankiai	<p>„Iš tų ištikrųjų nei vienos, nei vienos man atrodo nesam naudoję: nei e. konsultavimo, nei e. apklausos, o skundų, jeigu mes čia kalbam apie kažkokias formas. Internetinė apklausa. Aš esu gal pati kaip pilietė dalyvavusi, bet kaip organizacija mes nesam“ (N4). „Ne, ne, ne. Nenaudojom. Šiuo atveju nežinojimo problema, kadangi mūsų organizacija ir aš manau kitos jaunimo nevyriausybines organizacijos turi pakankamą prieigą prie valdžios ir pakankamai artimą tą santykį. Tai nėra poreikio tiesiog“ (N6). „E. forumai ir internetinė apklausa“ (N1). „E. forumuose, bet nepasakyčiau, kad labai diskutuota buvo. E konsultavimas ir e. apklausa dar. Ir žinoma, kaip minėjau, tarybos posėdžių transliacija“ (N3). „Taip pat stengiamės stebėti irgi savivaldybės tarybos posėdžius, būtent per e. tą puslapį. Kadangi tie posėdžiai vyksta pamokų metu, mes negalime nuvykti tuo metu. Tai yra vienas mums iš svarbiausių prioritetų“ (N5). „Posėdžių transliacijos yra žiūrimos, stebimos nuolatos, ypač, kaip yra sprendžiami klausimai susiję su jaunimo politika. Nevengia jaunimas dalyvauti ir gyvai posėdžiuose. Kalbant apie e. peticija, tikrai esame keletą kartų dalinęsi ir skatinę savo narius pasirašinėti. Na, dėl e. konsultacijų ir kitų, tai kaip ir sakiau, turbūt esam linkę labiau bendrauti gyvai. Internetinė apklausa. Savivaldybė nuolat teikia internetines apklausas ir tikrai keletą esame taip pat dalyvavę, nes tai lietė ir jaunimo užimtumą. Tai buvo kalbama apie naujų jaunimo vietų steigimą: sporto aikštelių, aikštynų. Bet jei neliečiamas jaunimo politikos klausimais, jaunimas taip pat domisi ir miesto politikos klausimais ir tikrai išreiškia savo nuomones. Nuorodos būna dalinamos vidiniais kanalais. Tai įvairiose feisbuko grupėse, elektroniniu paštu, tai yra naudinga dalyvauti tokiuose apklausose“ (N2).</p>
Priimtinausi e. dalyvavimo būdai	<p>„Posėdžių transliacija, e. peticija, internetinė apklausa. Savivaldybėse turėtų būti įsteigti, įsteigtos pareigybės, pakoreguotos jau viešųjų ryšių specialistų pareigybės. Žmonės turėtų kiekvieną dieną savivaldybės naujienas, apklausas, pasiūlymus teikti feisbuko puslapiuose“ (N2). „Aš manyčiau, kad posėdžių transliacija yra labai būtina ir pavyzdžiui, negali posėdyje dalyvauti kai kurie nariai, tai tiesiog ta transliacija yra tiesiog labai didelis plusas: tiek konsultavimas, tiek apklausos, tiek skundai yra tikrai labai didelis plusas, nes gali nebūtinai susitikti su studentu, gyvai su juo bendrauti. Jis tiesiog gali tau paimti parašyti ar paskambinti ir tiesiog tu su juo komunikuoji taip“ (N7). „Priimtinausi tarybos posėdžių transliacija, el. paštas, socialiniai tinklai. O reikšmingiausi manyčiau yra e. forumai, bei e. konsultavimas. Be socialinių puslapių retas kuris įsivaizduoja savo dieną, o viešinimas per tai tiesiog priverstų domėtis, nes įėjus į socialinę erdvę informacija tiesiog išmetama. Tada aktualus sprendimas paliečia jauną žmogų“ (N3). „<...>viešiname savo renginius tai yra vien tik per socialinius tinklus. Jauni žmonės čia būna kiekvieną dieną, tose tinkluose ir būtent ten mato visą informaciją. manau, kad tai būtų vienas iš pagrindinių būdų kaip galėtumėm supažindinti jaunus žmones su e. dalyvavimu“ (N5). „Savaime suprantama, jeigu Šiaulių savivaldybės internetinis puslapis taptų modernus ir šiuolaikiškas ir orientuotas į jaunus žmones. Taip tai labiau įtrauktų jaunus žmones domėtis kas</p>

	<p>vyksta savivaldybėje ir kokia yra savivaldybės darbotvarkė. Tą patį pasakyčiau ir apie socialinius tinklus, ar ne. Mes matome atskiri politikai labai stipriai ir intensyviai dalyvauja socialiniame gyvenime, bet pati savivaldybė kaip institucija, kaip subjektas, jis visai nėra matomas“ (N6).</p> <p>„Apskritai jaunimas, aš nežinau, ar jis tokiais dalykais pavyzdžiui, domisi, toj socialinėj erdvėj, nes man toks įspūdis darosi, kad jaunimas tą socialinę erdvę naudoja vat būtent bendravimui tarpusavyje, bendravimui tarpusavyje, kaip įrankis toks. Sunku pasakyti, aš nesu toks jau šitų dalykų šalininkas iš tikrųjų, nelabai aš ir suprantu ta prasme tokiuose dalykuose...“ (N8).</p> <p>„Paslaugos, e. paslaugos, kai žmogus sėdėdamas namie realiai gali labai daug savo pasidaryti darbų ir išsispęsti problemų, ir taip pat e. peticijos, kur žmogus jau gali išreikšti bet kokią savo nuomonę, savo požiūrį ar rasti vienminčių“ (S1).</p> <p>„Reikšmė jaunimui aš manau yra ta, kad besidomintys jaunimas gali komunikuot su bet kuriuo iš savivaldybės vadovu tiesiogiai elektroniniais laiškais, skambinti“ (S4).</p> <p>„Nu priimtinausi tai ,be abejo, lengviausia galbūt pasijungti transliacijas tarybos posėdžių, pavyzdžiui, tai čia jau nieko daug nereikia“ (S5).</p>
<p>Populiariausi klausimai kreipimuisi savivaldybę</p>	<p>„Dėl projektų“ (N1).</p> <p>„<...>projektus, kai rašom paraiškas, tai tada tenka susidurti ir atskaitas pateikti ir viską, o bet daugiau taip va čia iš tikrųjų savivaldybė mums padėjo, kai mes ieškojom kur išsiregistruoti, nes keitėsi mūsų registracijos adresai. Manau, kad tokiais labiausiai techniniais dalykais<...>“ (N4).</p> <p>„Į savivaldybę mes tikriausiai kreipiamės labiausiai siejant su projektais, kai būna NVO projektai, tai, jeigu ruošiam projektą, tiesiog komunikuojame ko reikia tam projektui, kad jis būtų įgyvendintas“ (N7).</p> <p>„Tais kitais klausimais ar kreipiamasi į savivaldybę tik tiesiogiai skambinant merui, vicemerui ir administracijos direktoriui susitinkant su jais gyvai arba kreipiamės gyvai atstovaujant savo arba kitų jaunų žmonių poziciją per tą pačią jaunimo reikalų tarybą“ (N6).</p>
<p>E. dalyvavimo projektai</p>	<p>„Deja, nedalyvavome“ (N1).</p> <p>„Nedalyvavome“ (N6).</p> <p>„Dabar bandau galvoti, nu ne“ (N8).</p> <p>„<...>kiek man yra žinoma tai lyg ir esame dalyvavę, bet nepasakysiu tiksliai kur“ (N7).</p> <p>„Prieš metus važiuojame į Seimą, kur vyko informacinis seminaras apie informacines technologijas ir kaip jos pagelbsti, jeigu norima išsiaiškinti problemą arba daryti įtaką sprendimų priėmimui. Parodė, kaip parašyti euro parlamentarams, seimo nariams. Taip pat seimo puslapį, kuriame yra visa informacija ką ir kaip už kokį sprendimą balsavo, kada seimo narys dalyvavo posėdžiuose, kada praleido“ (N3).</p>
<p>Jaunimo NVO e. dalyvavimo reikalingumas</p>	<p>„Tai mano nuomone, kad e. skundai, peticijos, apklausos yra naudinga ir tai išliks, ir tai neabejotinai bus, bet ar tai reikia skatinti, reikia kažkaip įforminti ar kažkokius siūlymus teikti nuo jaunimo, tai turbūt ne. Vis dėl to, jaunimas mėgsta labiausiai bendrauti gyvai, diskutuoti arba naudotis socialiniais tinklais. Na, o sakykim šitos elektroninės paslaugos yra Šiaulių ar kitų atvejų, kitų miestų internetiniuose puslapiuose, kurie nėra labai populiarūs ir nėra labai lankomi“ (N2).</p> <p>„Reikia organizacijas informuoti bei sudominti. Manau, pirmiausia, bijo įsitraukti, nes nežino kaip, nežino kaip tai veikia, kas dar dalyvauja. Jeigu bus daugiau kalbama ir diskutuojama, po mažu galbūt bus plačiau dalyvaujama internetinėje erdvėje. Žinoma, būtų gerai ir pasidomėti užsienio patirtimi“ (N3).</p> <p>„<...>yra labai didelė informacijos stoka, todėl būtų daugiau informuoti jaunimą galbūt bendradarbiauti su jaunimo organizacijom, kurios galėtų skleisti visą informaciją, kadangi mūsų realybei tikrai sunku pasiekti kiekvieną jauną žmogų, o būtent tos organizacijos suburia tam tikrą kažkokį būrį<...>“ (N5).</p> <p>„Aš manau, nieko nereikia, nes tai yra savaime suprantama, jeigu būtų poreikis jos pradėtų naudotis. Dabar poreikio nėra, tai ir nesinaudoja. Nes organizacijos yra labai labai silpnos arba jų yra per mažai, o toks kurios stiprios turi tiesioginę prieigą prie e. valdžios ir tam dar papildomų informacinių technologijų naujovių nereikia“ (N6).</p> <p>„Aš manau, gal reikėtų tiesiog labiau domėtis ir tada gal, netgi vienas žmogus, kuris tiesiog uždegtų tuos žmones kitus organizacijoje, ir tada tikrai visi ,manau, pradėtų naudotis tuom“ (N7).</p> <p>„Aš, manau, kad kam reikia tas turbūt ir bendrauja ta prasme. Aš nežinau gal reikėtų tiesiog nu gal tos informacijos, tos didesnės informacijos reikėtų, nes iš tikrųjų, na kažkaip, kurie aktualizuotų, parodytų visą tą reikalą, naudą galbūt ar ne, reikšmę ta prasme. Ir iš tikrųjų nu parodyti, kad vot yra taip kaip mes bendraujame įprastais būdais, o yra taip kaip mes</p>

	bendraujame daleiskim tuos įrankius naudodami. Čia, manau, gal toks švietimo yra reikalas, yra klausymas“(N8).
--	--

Vertinant e. dalyvavimo situaciją iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų požiūrio tyrimo metu buvo atskleista, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos turi kritišką požiūrį ir mano, kad nei jos pačios, nei kitos jaunimo nevyriausybinės organizacijos per daug neįsitraukia į e. dalyvavimo procesus, todėl ir visą miesto situaciją vertina neigiamai: „Neigiamai. Nejaučiu, kad jaunimo organizacijos labai aktyviai į tai įsitrauktų. Gal nebent dabar buvo labai populiariu stebėti posėdžių transliacijas per internetą“ (N3), „<...>kad neįsitraukia šiaip apskritai į veiklas, bet ir nekontaktuoja per informacines technologijas su savivaldybę arba per e. visus priėmimus, e. peticijas ir visus kitus dalykus“ (N5). Kadangi didžioji dalis Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų priklauso jaunimo nevyriausybinių organizacijų asociacijai „Apskritasis stalas“, kuri vienija aktyvias jaunimo nevyriausybines organizacijas, informantų požiūriu, dažniausiai jaunimo balsas yra išgirstamas per jaunimo reikalų tarybą, į kurią yra nominuojami žmonės iš apskritojo stalo, todėl e. dalyvavimas nėra labai aktyvus ir galbūt didesnio jaunimui net nereikia: „Įsitraukimas bet kuriuo atveju turbūt yra per mažas, tačiau

Šiaulių jaunimo nevyriausybinės organizacijos priklauso apskritajam stalui, o apskritasis stalas savo ruožtu deleguoja žmones į jaunimo reikalų tarybą ir visi sprendimai priimami, kas susiję su jaunimu, per jaunimo reikalų tarybą. Tuo atveju yra eliminuojama bet kokia elektroninė erdvė. Ir tada klausimas ar reikalinga ir kiek reikalinga, jeigu jauni žmonės per tokį mechanizmą gali labai greitai prieiti prie valdžios“ (N6). Savivaldybės atstovų nuomone naudingiausios ir reikšmingiausios e. dalyvavimo priemonės yra: e. paslaugos, e. forumai ir tiesioginė savivaldybės posėdžių transliacija: „Paslaugos, e. paslaugos, kai žmogus sėdėdamas namie realiai gali labai daug savo pasidaryti darbų ir išspręsti problemų ir taip pat e. peticijos, kur žmogus jau gali išreikšti bet kokią savo nuomonę, savo požiūrį ar rasti vienminčių“ (S1), „Reikšmė jaunimui aš manau yra ta, kad besidomintys jaunimas gali komunikuoti su bet kuriuo iš savivaldybės vadovu tiesiogiai elektroniniais laiškais, skambinti“ (S4), „Nu priimtinausi tai, be abejo, lengviausia galbūt pasijungti transliacijas tarybos posėdžių, pavyzdžiui, tai čia jau nieko daug nereikia“ (S5).

Nors iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų atsakymų pastebėtina, kad pats prieinamiausias ir patraukliausias būdas yra bendravimas gyvai, tačiau savivaldybės puslapyje sukurtus e. dalyvavimo įrankius, kad ir neaktyviai, tačiau yra naudojama: „Posėdžių transliacijos yra žiūrimos, stebimos nuolatos, ypač, kaip yra sprendžiami klausimai susiję su jaunimo politika. Nevengia jaunimas dalyvauti

ir gyvai posėdžiuose. Kalbant apie e. peticija, tikrai esame keletą kartų dalinęsi ir skatinę savo narius pasirašinėti. Na, dėl e. konsultacijų ir kitų, tai kaip ir sakiau, turbūt esam linkę labiau bendrauti gyvai. Internetinė apklausa. Savivaldybė nuolat teikia internetines apklausas ir tikrai keletą esame taip pat dalyvavę, nes tai lieti ir jaunimo užimtumą. Tai buvo kalbama apie naujų jaunimo vietų steigimą: sporto aikštelių, aikštynų. Bet jei neliečiamas jaunimo politikos klausimais, jaunimas taip pat domisi ir miesto politikos klausimais ir tikrai išreiškia savo nuomones. Nuorodos būna dalinamos vidiniais kanalais. Tai įvairiose feisbuko grupėse, elektroniniu paštu, tai yra naudinga dalyvauti tokiuose apklausose“ (N2), „E-forumuose, bet nepasakyčiau, kad labai diskutuota buvo. E konsultavimas ir e. apklausa dar. Ir žinoma „kaip minėjau, tarybos posėdžių transliacija“ (N3).

Pasak K. Jakutytės (Nevyriausybinių organizacijų veiklų įgyvendinimas e. dalyvavimo aspektu, 2012) pagrindiniai jaunimo NVO naudojami ir informacinių technologijų įgalinti įrankiai yra šie: internetiniai forumai, socialiniai tinklai, el. paštas, apklausos, balsavimai, peticijos. Iš informantų atsakymų, galima matyti, kad aktyviausiai tarp jaunimo nevyriausybinių organizacijų yra naudojamos el. paštu, socialiniais tinklais, e. forumai, e. apklausomis, žiūrima savivaldybės posėdžių transliacija: „Priimtinausi tarybos posėdžių transliacija, el. paštas, socialiniai tinklai, o reikšmingiausi manyčiau yra e. forumai bei e. konsultavimas. Be socialinių puslapių retas kuris įsivaizduoja savo dieną, o viešinimas per tai tiesiog priverstų domėtis, nes įėjus į socialinę erdvę informacija tiesiog išmetama. Tada aktualus sprendimas paliečia jauną žmogų“ (N3), „Posėdžių transliacija, e. peticija, internetinė apklausa. Savivaldybėse turėtų būti įsteigti, įsteigtos pareigybės, pakoreguotos jau viešųjų ryšių specialistų pareigybės. Žmonės turėtų kiekvieną dieną savivaldybės naujienas, apklausas, pasiūlymus teikti feisbuko puslapiuose“ (N2). Kai kurie informantai pabrėžia, kad patobulinus ir labiau pritaikius Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį jauniems žmonėms atsirastų didesnis jaunimo susidomėjimas. Kitu požiūriu, jeigu politikai daugiau diskutuotų socialinėse erdvėse tai pritrauktų jaunų žmonių susidomėjimą bei skatintų diskutuoti ir gilintis į sprendimų priėmimą: „Savaime suprantama, jeigu Šiaulių savivaldybės internetinis puslapis taptų modernus ir šiuolaikiškas ir orientuotas į jaunus žmones. Taip tai labiau įtrauktų jaunus žmones domėtis kas vyksta savivaldybėje ir kokia yra savivaldybės darbotvarkė. Tą patį pasakyčiau ir apie socialinius tinklus, ar ne. Mes matome atskiri politikai labai stipriai ir intensyviai dalyvauja socialiniame gyvenime, bet pati savivaldybė kaip institucija kaip subjektas visai nėra matomas“ (N6). Tyrimas atskleidė, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos dažniausiai į savivaldybę kreipiasi dėl finansavimo ar projektų įgyvendinimo bei ataskaitų pateikimo: „<...>projektus, kai rašom paraiškas, tai tada tenka susidurti ir ataskaitas pateikti ir viską. O, bet daugiau taip va čia iš tikrųjų savivaldybė mums padėjo, kai mes ieškojom kur

išsiregistruoti, nes keitėsi mūsų registracijos adresai. Manau, kad tokiais labiausiai techniniais dalykais<...>“ (N4), „Į savivaldybę mes tikriausiai kreipiamės labiausiai siejant su projektais, kai būna NVO projektai, tai jeigu ruošiamė projektą, tiesiog komunikuojame ko reikia tam projektui, kad jis būtų įgyvendintas“ (N7).

Delakorda, S., Delakorda, M. straipsnyje nurodoma, jog efektyviausias būdas sutelkti jaunimo NVO e. dalyvavimui yra projektų pagalba viešai iškelti socialines ir politines problemas, susijusias su jaunimo problemų įgyvendinimu. Jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms svarbu mokėti tinkamai naudotis e. dalyvavimo ištekliais, kurie padėtų viešinti savo sukurtą e. dalyvavimo projektą. Dauguma informantų atskleidė, kad nėra dalyvavę ar domėjęsi projektais susijusiais su e. dalyvavimu, tačiau vienas informantas pabrėžė: „Prieš metus važiuojome į Seimą, kur vyko informacinis seminaras apie informacines technologijas ir kaip jos pagelbsti, jeigu norima išsiaiškinti problemą arba daryti įtaką sprendimų priėmimui. Parodė, kaip parašyti Europos parlamentarams, seimo nariams. Taip pat seimo puslapį, kuriame yra visa informacija kaip už kokį sprendimą balsavo, kada seimo narys dalyvavo posėdžiuose, kada praleido“ (N3).

Dalyvaujant e. dalyvavimo projektuose jaunimas sužino savo galimybes prisidėti formuojant jaunimo politiką, išsakant savo nuomonę internetu. 2015 metais buvo atliktas tyrimas „Europiečių elektroninio dalyvavimo stiprinimas“, kuriuo buvo atskleista, kad Lietuvos ir Europos Sąjungos valdžia pasiekama vos keliais spragtelėjimais. Be to, jaunimas, dalyvavęs projekte, turėjo galimybę diskutuoti apie e. dalyvavimo galimybes su jaunimu iš kitų Europos Sąjungos šalių ir susiformuoti nuomonę ne tik Lietuvos mastu, tačiau ir visos Europos. Tai rodo, kad dalyvaujant ir gaunant informacijos galima ne tik daug ką sužinoti, bet ir įsitraukti į sprendimų priėmimą bei dalintis šia informacija su kitais. Nors Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų labiau mėgsta bendrauti ir diskutuoti gyvai, vienareikšmiškai sutinka, kad tobulėjant ir vystantis informacinėms technologijoms, turime tobulėti bei ugdyti savo žinias ir mes, tačiau savivaldybė turi informuoti bei sudominti jaunimo nevyriausybines organizacijas įsitraukti į e. dalyvavimo procesus: „Reikia organizacijas informuoti bei sudominti. Manau pirmiausia bijo įsitraukti, nes nežino kaip, nežino kaip tai veikia, kas dar dalyvauja. Jeigu bus daugiau kalbama ir diskutuojama, po mažo galbūt bus plačiau dalyvaujama internetinėje erdvėje. Žinoma, būtų gerai ir pasidomėti užsienio patirtimi.“(N3), „Aš, manau, kad kam reikia tas turbūt ir bendrauja ta prasme. Aš nežinau gal reikėtų tiesiog nu gal tos informacijos, tos didesnės informacijos reikėtų, nes iš tikrųjų, na kažkaip, kurie aktualizuotų, parodytų visą tą reikalą, naudą galbūt ar ne, reikšmę ta prasme. Ir iš tikrųjų nu parodyti, kad vot yra taip kaip mes bendraujame įprastais būdais, o

yra taip kaip mes bendraujame daleiskim tuos įrankius naudodami. Čia, manau, gal toks švietimo yra reikalas, yra klausymas“ (N8).

Taigi, jaunimo nevyriausybių organizacijų e. dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant informacines komunikacines technologijas nėra labai aktyvus, tačiau ieškoma būdų jį aktyvinti. Nors jaunimo nevyriausybės organizacijos pirmenybę teikia gyvam bendravimui, tačiau supranta e. dalyvavimo reikalingumą ir svarbą, todėl stengiasi įsitraukti naudojant e. dalyvavimo mechanizmus.

9 lentelė

IV kategorija: Veiksniai skatinantys jaunimo NVO įsitraukimą į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

Subkategorija	Informantų teiginiai
<p>Priemonės gerinančios e. dalyvavimo įrankių naudojimą</p>	<p>„Aš manau, kad reikia ir aišku kažkokiais būdais gal reikėtų tą reklamuoti, tą galimybę. Gal kiti gal žinojo ar žino bet kažkur giliai pašamoneje yra paslėptas kaip mes dabar turim visi daug visokios veiklos“ (S5).</p> <p>„Na įrankiai kaip per e. būdą bendrauti su jaunu žmogumi. Tai aš galiu tik kartotis arba per telekonferenciją vienas iš būdų. Pasižiūrėti tas vietas jaunimo centras kažkokie vis tiek vyksta filmų vakarai pagrindiniai. Vietos pagrindinės. Jų nėra daug, tų pagrindinių įrenginių ar pagrindinių vietų, kur gali ten pasiprašo organizacijos paleisti tas tele konferencijas. Žaismingesnę formą kur LMS supras ar moksleiviai“ (N1).</p> <p>„Galbūt netgi galėtų būti kažkoks toks gyvas diskusijos puslapis, kur būtų galima užduoti vienam ar kitam tarybos nariui ar kokio departamento direktoriui klausimą. Kur būtų galima iškart sulaukti ir atsakymo, kad nereikėtų eiti į savivaldybę, registruoti savo klausimų, prašymus pateikinti, užtrukti keletą dienų, ar net blogiausiu atveju keletą savaitių gauti atsakymo. Tai turėtų būti viskas operatyvu. Gyvename XXI a, esame vartotojiškos visuomenės atstovai ir norime viską turėti čia dabar ir greitai. Tai socialiai populiarinti, ne tik domėjimosi savo miesto politika, bet ir šiaip prisidėti prie savo miesto gerinimo. Tarkim: parašant kokį skundą, parašant, užduodant klausimą, užduodant pasiūlymą. Ir jeigu tai vyktų labai greitai ir labai sistemingai, būtų labai naudinga. Ir jaunimui kuris turi idėjų, kartais turi pasiūlymų ir pastebėjimų ir pasipiktinimų tiek ir turbūt kito amžiaus miestiečiams“ (N2).</p> <p>„Pirmiausia informavimas apie e. dalyvavimą. Svarbu žinoti kokią naudą tai duos jaunimo NVO organizacijai, kaip paspartins priimamus sprendimus ar kaip juos bus galima pasukti savo naudai. Socialiniai tinklai: dabar jie madingi, todėl gali išnaudoti viešinant per juos“ (N3).</p> <p>„<...>aaa... informacijos stoka yra apie būtent visą e. dalyvavimą ir kaip tai turėtų vykti. Čia yra didžiausia problema“ (N5).</p> <p>„Aš manau mes statom arklį prieš vežimą, Tai labai nelogišką. Jeigu būtų dar kartelį daugiau ir stipresnių jaunimo nevyriausybių organizacijų, tada būtų galima ieškoti kažkokių sprendimų. Dabar tų sprendimų nereikia ir... Ir tiesiog nereikia“ (N6).</p> <p>„Aš galvoju gal, jeigu tarkim, jaunimui būtų įdomu gal reikėtų bandyti domėtis ir daryti kažkokius tai, ar tai apskritąjį stalą pagal bent jaunimo reikalų tarybą. Ir daryti kažkokius mokymus, kad organizacijų vadovai, atstovai, kad jie suprastų apie ką kalbame, kad galėtų tada sėkmingai jungtis, turėti savo tas paskiras ir galėtumėm kuo daugiau bendradarbiauti e. erdvėje“ (S1).</p> <p>„Tada tokiu atveju reikėjo ieškoti, kažkokių juokingų programėlių, nežinau, čia dabar fantazuuju, kurios galbūt kažkuo ten galėtų patraukti jaunimą ir būti išskirtinės arba galbūt net ne tiek kurti kažkoku naujus produktus, kiek bandyti tam tikras priemones pritaikyti dabar jaunimo tarpe esančiuose programose. Galbūt ieškot tokių kažkokių sprendimų“ (S2).</p> <p>„Tai vat galbūt reikėtų sakyčiau, kad pritraukti jaunimą, tai ir per socialinius tinklus daugiau tiesiog reklamuot, daugiau lesit netgi patiems gal pasireikšt dalyvaut netgi apklausose per feisbuko puslapį. Nu, manau, kad taip būtų. Nes vis tiek tie socialiniai tinklai dabar yra labai populiarūs, ypač tarp jaunimo. Tai ten ir reikia ieškot jaunimo, o tiek. Aišku tas puslapis savivaldybės oficialus jis irgi reikalingas, bet per feisbuką ar ten kitus socialinius tinklus, tai</p>

	<p>nepamašytų man atrodo“ (S5).</p> <p>„Aš manau, kad turėtų būti kažkokia paprastesnė sistema jaunimui, arba nuoroda tiesiogiai tik jaunimui“ (S4).</p>
<p>Domėjimasis sėkminga užsienio jaunimo NVO patirtimi</p>	<p>„Ne. Nepykite, bet ne“ (N2).</p> <p>„Iš tikrųjų neteko, bet būtų labai įdomu“ (N3).</p> <p>„Ne, nebuvo tokio“ (N4).</p> <p>„Ne. Pačių organizacijų ir jų įsitraukimą į e. dalyvavimą tikrai nesu girdėjusi“ (N5).</p> <p>„Šiek tiek domėjomės, kaip jie perteikia viską, tai aš esu asmeniškai kiek domėjausi tiek mačiau, kad labai dauguma norint išreklamuoti tą e. dalyvavimą jie kuria filmukus įvairiausių, vaizdinę informaciją, kad jie pasiektų tiesiog tiek žmones, tiek studentus, tiek visą jaunimą. Žiūrint vaizdinės informacijos trukmė kokia, jeigu bus pavyzdžiui, vaizdinės informacijos trukmė devynios, dešimt minučių tai nebus patrauklu, bet jeigu vaizdinė informacija bus kokia minutė, minutė trisdešimt ,manau, tikrai jaunimui bus patogi, nes ji tiek trumpa ir joje yra perteikiama pati pagrindinė informacija“ (N7).</p>
<p>Neišnaudotos e. dalyvavimo veiklos kryptys</p>	<p>„Vėl jeigu ateis kažkokios jaunimo nevyriausybinės organizacijos, pažiūrės kažkokį webinarą ir tas 30 ar 50 minučių bus skirtos vien žiūrėjimui ir klausimui aš tikrai nemanau, kad kažkas po tokio informacijos srauto norės geranoriškai su energija tęsti šitą bendradarbiavimą. Jeigu duosi pliką informaciją jaunam žmogui be jokių prieskonių, tai jis to nepriims ir nenorės tęsti toliau“ (N1).</p> <p>„Galbūt, jeigu ,kaip sakau, būtų socialinių tinklų prieiga patogesnė savivaldybės, ar valstybinių institucijų, galėtų iškart įdėti pasiūlymą, užklausa, skundą ir žinoti, kad bus staigiai sukreguota ir išspręsta problema, bet turbūt taip būtų paskatintas ir e. dalyvavimas didesnis ir turbūt jaunimo noras prisidėti gerinti situacija ir dalyvauti būtų šitokiuose dalykuose. Tai būtų toks pasiūlymas“ (N2).</p> <p>„Kaip ir minėjau prieš tai, manau, pagrindinė kryptis yra socialiniai tinklai. Taip pat manyčiau, galėtų būti e. konsultacijos kiekvieno tarybos nario. Kadangi technologijos tobulėja, mes norim ir aiškios sistemos kaip prisijungti, ką daryti, kur rašyti. Žinoma, ji turi būti patraukli“ (N3).</p> <p>„Tai galėtų būti ir per socialinius tinklus, tada žinoma savivaldybė galėtų traukti NVO, kurios būtų skelbtų tą visą idėją. Kadangi tam yra apskritasis stalas, kuris ir susisiečia su NVO ir per apskritąjį stalą galėtų irgi savivaldybė bendradarbiauti, kad būtų sklaidžiama informacija, taip pat įvairūs masiniai renginiai, per kuriuos savivaldybė galėtų tai papasakoti, kaip galėtų įsitraukti jauni žmonės. Tai čia manau galėtų būti vienas iš pasiūlymų, taip pat tam tikras informacinis skelbimas mokyklose. Tai taip pat galėtų įtraukti jaunus žmones arba tas pats bendradarbiavimas su mokyklos administracija ir mokyklos taryba, kuri irgi turi tą didžiąją daugumą moksleivių“ (N5).</p> <p>„Jeigu savivaldybė pradėtų transliuoti savo posėdžius ne tik per youtube, bet ir per feisbuką, aš manau pritrauktų daug daugiau žmonių ir jeigu tuos posėdžius „pasišierintų“ labai aktyviai veikiantys politikai, kurie ten diena iš dienos, valanda iš valandos rašo ir komentuoja ir pykstasi. Galbūt jie galėtų „pasišierinti“ tom nuorodom, bet jie „nesišierina“ kažkodėl. Nežinau kodėl jie „nesišierina“. Ir informavimo yra labai daug ir tai priklauso nuo pačių politikų <...>“ (N6).</p> <p>„Gal anonimiškumas, bet ar tai gali būti. Pabandykit anonimiškai dalyvauti rinkimuose. Reiktų pradėti, kad jaunimas pirmiausia turi dalyvauti, nes jis ir fiziškai nedalyvauja, o e. dalyvavimas yra sekantis žingsnis“ (S3).</p> <p>„Pagyvėtų, jeigu politikai ir administracijos darbuotojai pradėtų aktyviau naudotis socialiniais tinklais ir diskutuoti su jaunimu. Ir šiandien tas erdvė elektroninė yra ir diskusijos. Na nedaug, bet politikai ,ypatingai daugiau galbūt tarpusavy, diskutuoja ir feisbuke komentuoja ten vienokius ar kitokius priimtus sprendimus ir ten vieni kritikuoja, kiti nekritikuoja“ (S5).</p> <p>„Iš principo visuotinės sklaidos, kad yra e. demokratija. Apskritai, kad jau ja galima naudotis, rodyti realius pavyzdžius kaip veikia e. demokratija, ir kaip veikia visos tos sukurtos programos: ir nuomonių, ir peticijų. Rodyti visus realius, aktyvius pavyzdžius, bet iš principo, aš manau, reikia tiesioginio darbo su tom organizacijom“ (S4).</p> <p>„Aš manau, kad jaunimas nežinodamas, kad gali įtakoti tiesiogiai savo aplinkos kūrimą. Ir jaustų, kad jų nuomonė yra matoma ir girdima. Tai paskatintų dažniau naudotis tuos elektroninius procesus ir priemones ir jeigu būtų kažkaip bendru sutarimu su jaunimo organizacijom sukurta jų nuomonės perteikimo, sakykim direktoriui ar merui, ar tarybai sistema. Paprasta, nereikalaujanti didelių raštų, bet iš principo jų nuomonės pateikimo“ (S4).</p>

Iš informantų atsakymų pastebėtina, kad patraukliausios priemonės gerinančios e. dalyvavimo įrankių naudojimą turėtų būti vaizdinės: „Na įrankiai kaip per e. būdą bendrauti su jaunu žmogumi. Tai aš galiu tik kartotis, arba per telekonferenciją vienas iš būdu. Pasižiūrėti tas vietas. Jaunimo centre kažkokie vis tiek vyksta filmų vakarai pagrindiniai. Vietos pagrindinės. Jų nėra daug, tų pagrindinių įrenginių ar pagrindinių vietų, kur gali ten pasiprašo organizacijos paleisti tas telekonferencijas. Žaismingesnę formą kur LMS supras ar moksleiviai“ (N1). Nėra pamirštami ir socialiniai tinklai, kurių pagalba būtų galima komunikuoti su valdžios atstovais užduodant jiems klausimus, diskutuojant bei priimant sprendimus: „Galbūt netgi galėtų būti kažkoks toks gyvas diskusijos puslapis, kur būtų galima užduoti, vienam ar kitam tarybos nariui ar kokio departamento direktoriui, klausimą. Kur būtų galima iškart sulaukti ir atsakymo, kad nereikėtų eiti į savivaldybę, registruoti savo klausimų, prašymus pateikinti, užtrukti keletą dienų, ar net blogiausiu atveju keletą savaitių, kad gauti atsakymą. Tai turėtų būti viskas operatyvu. Tai socialiai populiarinti, ne tik domėjimosi savo miesto politika, bet ir šiaip prisidėti prie savo miesto gerinimo. Tarkim: parašant kokį skundą, parašant, užduodant klausimą, užduodant pasiūlymą. Ir jeigu tai vyktų labai greitai ir labai sistemingai, būtų labai naudinga. Ir jaunimui, kuris turi idėjų, kartais turi pasiūlymų, pastebėjimų ir pasipiktinimų, tiek ir turbūt kito amžiaus miestiečiams“ (N2). Dauguma informantų pastebėjo, jog padidėjus informacijos sklaidai apie e. dalyvavimą, padidėtų ir įsitraukimas naudojant e. dalyvavimo mechanizmus, nes dabar jaunimui dažniausiai trūksta informacijos, nėra susipažinę su viena ar kita sritimi: „Pirmiausia informavimas apie e. dalyvavimą. Svarbu žinoti kokią naudą tai duos jaunimo nevyriausybinei organizacijai, kaip paspartins priimamus sprendimus ar kaip juos bus galima pasukti savo naudai. Socialiniai tinklai: dabar jie madingi, todėl gali išnaudoti viešinant per juos“ (N3), „Informacijos stoka yra apie būtent visą e. dalyvavimą ir kaip tai turėtų vykti. Čia yra didžiausia problema“ (N5). Nors dauguma jaunimo nevyriausybinių organizacijų bendradarbiauja su kitomis jaunimo nevyriausybėmis organizacijomis užsienyje, tačiau tyrimas atskleidė, kad tik viena iš apklaustų organizacijų buvo domėjusi apie tai, kaip jaunimo nevyriausybines organizacijos įgyvendina e. dalyvavimą užsienyje: „Šiek tiek domėjomės, kaip jie perteikia viską, tai aš esu asmeniškai kiek domėjausi ir mačiau, kad labai. Norint išreklamuoti tą e. dalyvavimą jie kuria filmukus įvairiausių, vaizdinę informaciją, kad jie pasiektų tiesiog tiek žmones, tiek studentus, tiek visą jaunimą. Žiūrint vaizdinės informacijos trukmė kokia, jeigu bus pavyzdžiui, vaizdinės informacijos trukmė devynios, dešimt minučių tai nebus patrauklu, bet jeigu vaizdinė informacija bus kokia minutė, minutė trisdešimt, manau, tikrai jaunimui bus patogi, nes ji

trumpa ir joje yra perteikiama pati pagrindinė informacija“ (N7). Tokia situacija rodo, kad Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybinės organizacijos nesidomi ir nepritaiko gerųjų pavyzdžių, susijusių su e. dalyvavimu užsienyje, todėl viena iš neišnaudotų veiklos sričių, pačių organizacijų nuomone, taip pat galėtų būti domėjimasis užsienio nevyriausybinių organizacijų patirtimi bei būdais įsitraukiant į e. dalyvavimo procesus.

Tyrimas atskleidė, kad savivaldybės atstovai taip pat mato neišnaudotų e. dalyvavimo krypčių: „Tada tokiu atveju reikėjo ieškoti, kažkokių juokingų programėlių, nežinau, čia dabar fantazuju, kurios galbūt kažkuo ten galėtų patraukti jaunimą ir būti išskirtinės arba galbūt net ne tiek kurti kažkokius naujus produktus, kiek bandyti tam tikras priemones pritaikyti dabar jaunimo tarpe esančiuose programose. Galbūt ieškot tokių kažkokių sprendimų“ (S2). Taip pat: „Iš principo visuotinės sklaidos, kad yra e. demokratija. Apskritai, kad jau ja galima naudotis, rodyti realius pavyzdžius kaip veikia e. demokratija ir kaip veikia visos tos sukurtos programos: ir nuomonių, ir peticijų“ (S4). Tokiu pažiūriu savivaldybė ne tik supažindintų jaunimo nevyriausybines organizacijas su e. dalyvavimo mechanizmais, tačiau ir sudomintų atskleidžiant geruosius pavyzdžius, kurių pagalba buvo priimti sprendimai. Jaunimo nevyriausybinių organizacijos kaip vieną iš pasiūlymų skatinant informacijos sklaidą e. dalyvavimo aspektu apibrėžė webinarų organizavimą: „Vėl jeigu ateis kažkokios jaunimo nevyriausybines organizacijos, pažiūrės kažkokį webinarą ir tas 30 ar 50 minučių bus skirtos vien žiūrėjimui ir klausimui aš tikrai nemanau, kad kažkas po tokio informacijos srauto norės geranoriškai su energija tęsti šitą bendradarbiavimą. Jeigu duosi pliką informaciją jaunam žmogui, be jokių prieskonių, tai jis to nepriims ir nenorės tęsti toliau“ (N1). Be abejonės viena iš neišnaudotų veiklos krypčių yra: socialiniai tinklai, kurių pagalba būtų galima diskutuoti, užduoti klausimus, rašyti komentarus: „Galbūt, jeigu ,kaip sakau, būtų socialinių tinklų prieiga patogesnė, savivaldybės ar valstybinės institucijos, galėtų iškart įdėti pasiūlymą, užklausa, skundą ir žinoti, kad bus staigiai sureguota ir išspręsta problema, bet turbūt taip būtų paskatintas ir e. dalyvavimas didesnis ir turbūt jaunimo noras prisidėti gerint situacija ir dalyvauti būtent šitokiuose dalykuose. Tai būtų toks pasiūlymas“ (N2), „Kaip ir minėjau prieš tai, manau, pagrindinė kryptis yra socialiniai tinklai. Taip pat manyčiau, galėtų būti e. konsultacijos kiekvieno tarybos nario. Kadangi technologijos tobulėja, mes norim ir aiškios sistemos kaip prisijungti, ką daryti, kur rašyti. Žinoma, ji turi būti patraukli“ (N3), „Jeigu savivaldybė pradėtų transliuoti savo posėdžius ne tik per youtube, bet ir per feisbuką, aš manau pritrauktų daug daugiau žmonių ir jeigu tuos posėdžius “pasišierintų” labai aktyviai veikiantys politikai, kurie ten diena iš dienos, valanda iš valandos rašo ir komentuoja ir pykstasi. Galbūt jie galėtų “pasišierinti“ tom nuorodom, bet jie “nesišierina” kažkodėl. Nežinau kodėl jie “nesišierina“. Ir

informavimo yra labai daug ir tai priklauso nuo pačių politikų <...>“ (N6). Tačiau tokiu atveju politikai turėtų tapti labiau aktyvesni socialinėse erdvėse. Savivaldybės atstovai sutinka, kad šiomis dienomis vis dažniau ir daugiau diskutuojama socialinėse erdvėse, todėl politikų ir administracijos darbuotojų nuomonių išsakymas yra būtinas: „Pagyvėtų, jeigu politikai ir administracijos darbuotojai pradėtų aktyviau naudotis socialiniais tinklais ir diskutuoti su jaunimu. Ir šiandien tas erdvėj elektroninėj yra ir diskusijos. Na nedaug, bet politikai ypatingai daugiau galbūt tarpusavy, diskutuoja ir feisbuke komentuoja ten vienokius ar kitokius priimtus sprendimus ir ten vieni kritikuoja, kiti nekritikuoja“ (S5), „Aš manau, kad jaunimas nežinodamas, kad gali įtakoti tiesiogiai savo aplinkos kūrimą. Ir jaustų, kad jų nuomonė yra matoma ir girdima. Tai paskatintų dažniau naudotis tuos elektroninius procesus ir priemones ir jeigu būtų kažkaip bendru sutarimu su jaunimo organizacijom sukurta jų nuomonės perteikimo, sakykim direktoriui ar merui, ar tarybai, sistema. Paprasta, nereikalaujanti didelių raštų, bet iš principo jų nuomonės pateikimo“ (S4). Galbūt net tarybos posėdžių transliacija vyktų per socialinį tinklą, kur jaunimas iškart parašytų pastebėjimą, pasiūlymą, komentarą ar skundą. Taigi neišnaudotų e. dalyvavimo krypčių yra daug, tačiau reikia diskutuoti su jaunimu ir pasirinkti kurios yra pačios reikšmingiausios, reikalingiausios ir patraukliausios jaunimui.

IŠVADOS

Teorinės dalies analizės išvados:

- Jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo sampratos analizė atskleidė, kad taikant informacines komunikacines technologijų priemones e. dalyvavimas galėtų tapti priemone efektyviau dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose. D. Šaparnienės straipsnyje „Nuo e. valdžios iki e. valdymo: atvirumas partnerystė ir demokratija“ (2013) apibrėžiama, kad internetinės technologijos stipriai prisideda prie demokratijos procesų bei skatina piliečius pasinaudoti informacinių technologijų naujovėmis greitai ir lengvai gaunant norimą informaciją. Leidinyje „Lietuvos jaunimo įgalinimas“ (R. Civinskas, I. Tamutienė, A. Lazauskienė, 2014) apibrėžiama, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos tampa vis reikšmingesnėmis viešojo sektoriaus dalyvėmis, kurios gali jaunus žmones ne tik paskatinti domėtis politikos sprendimais, tačiau dalyvauti bendruomenės veikloje ir spęsti iškilusias problemas informacinių technologijų pagalba.
- Jaunimo NVO e. dalyvavimo sprendimų priėmimo reglamentuojančių dokumentų analizė atskleidė, kad iš jaunimo e. dalyvavimo perspektyvos, esminiuose strategijos pokyčių iniciatyvose, numatyta pasitelkti naujausias technologines priemones, kurios užtikrintų viešųjų paslaugų saugumą, tęstinumą ir teikimą elektroninėje erdvėje. Manoma, kad pasitelkiant pačias naujausias technologijas jaunimas aktyviau į tai įsitrauktų. (Žin., 2012, Nr. 61-3050). Strategija „Europa 2030“ pabrėžta, kad jauni žmonės viena iš opiausių grupių susijusių su dalyvavimo ir e. dalyvavimo lygmeniu vietos savivaldoje.
- E. dalyvavimui yra priskiriamas trijų lygmenų modelis: informavimas, konsultavimas, aktyvus dalyvavimas. Kiekviename lygmenyje nurodyta kokiame lygyje vyksta bendravimas, diskusija ir sprendimų priėmimas. Pagrindinės sudedamosios dalys e. dalyvavimo sprendimų priėmimo sistemoje yra: palaikyti ir remti jaunimo nevyriausybines organizacijas, skatinti jaunimo iniciatyvas, mainus bei įtraukimą į sprendimų priėmimą ir viešųjų priemonių naudojimą. Be informacijos sklaidos ir įtraukimo, nevyks bendradarbiavimas ir konsultavimas. Visos Lietuvos savivaldybės turi elektroninį puslapį, kuriame yra skelbiamos e. paslaugos, todėl kiekvienas žmogus prisijungęs gali įsitraukti į e. demokratijos procesus reiškiant savo nuomonę, diskutuojant bei dalinantis aktualia informacija. Tačiau, pastebima, kad piliečiai, ypač jaunimas, šiomis

paslaugomis nesinaudoja. Įvairių viešojo sektoriaus institucijų svetainėse per metus lankosi apie 40 procentų 16 – 74 metų amžiaus Lietuvos gyventojų, iš kurių 17 procentų yra jaunimas iki 30 metų.

- Politikos procesai inovacijų e. dalyvavimo diegime yra neatsiejami nuo visuomenės poreikių tenkinimo bei jų sudominimo e. dalyvavimo sistema. Jaunimui labai svarbu modernus, įdomus bei priimtinas pateikimas, kuris aktyvintų jaunų žmonių dalyvavimą įsitraukiant sprendimų planavimą, organizavimą ir įgyvendinimą.

Empirinės dalies išvados:

- Tyrimo rezultatai parodė, kad e. dalyvavimas vietos savivaldos institucijose dar nėra aktyvus. Informantai atskleidė pagrindinius veiksnius, kurie riboja jaunimo NVO e. dalyvavimą. Pirmiausiai, e. dalyvavimą riboja savivaldybės internetinio tinklalapio patrauklumo, aiškumo ir naujumo stoka. Internetinis tinklalapis nėra modernus, patrauklus ir suprantamas jaunimui. Antra, stokojama išsamios, pateikiamos informacijos. Informacijos jaunimui aktualumas ir savalaikis pateikimas gali prisidėti prie NVO e. dalyvavimo. Trečia, akcentuojama, kad interneto tinklalapyje mažai skelbiama informacijos apie bendradarbiavimą su užsienio jaunimo nevyriausybinėmis organizacijomis, pritaikant jų gerąją e. dalyvavimo praktiką.
- Informantų tyrimo rezultatų analizė atskleidė, kad naujų informacinių technologijų tobulinimas e. dalyvavimo sistemoje gali padėti pritraukti jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovus daugiau domėtis bei įsitraukti į e. dalyvavimo procesus. Pastebėta, kad elektroninėje erdvėje jaunimas gali laisviau reikšti nuomonę ir aktyviau dalyvauti diskusijose.
- Tyrimo rezultatai parodė, kad Šiaulių miesto savivaldybė Lietuvoje geriausiai ir priimtinausiai užtikrina e. dalyvavimą. Akcentuojama, kad Šiaulių miesto savivaldybės internetiniame puslapyje įdiegti patys populiariausi e. dalyvavimo mechanizmai, tačiau jie nesudomina jaunų žmonių. Savivaldybės puslapyje pateikta informacija yra nuobodi, mažai vaizdinės medžiagos, o reikiamus dokumentus surasti labai sunku. Nors jaunimo nevyriausybinių organizacijos pirmenybę teikia gyvam bendravimui, tačiau supranta e.

dalyvavimo reikalingumą ir svarbą, todėl stengiasi įsitraukti naudojant e. dalyvavimo mechanizmus.

- Tyrimas išryškino, kad viena iš pagrindinių e. dalyvavimo priemonių šiuo metu yra socialiniai tinklai. Socialiniai tinklai yra viena iš greičiausių, patraukliausių ir prieinamiausių priemonių informuoti ir įtraukti jaunus žmones į sprendimų priėmimą. Neskaitant socialinių tinklų, kiti įsitraukimo į sprendimų priėmimą IKT priemonėmis būdai yra komunikacija el. paštu, e. forumai, e. apklausos, posėdžių video transliacijų stebėjimas.
- Tyrimo rezultatai parodė, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos visiškai nesidomi ir nepritaiko užsienio jaunimo nevyriausybinių organizacijų gerųjų pavyzdžių, susijusių su e. dalyvavimu. Trūksta tarptautinių renginių, susijusių su e. dalyvavimu ir naujovių domėjimusi įsitraukiant į e. dalyvavimo procesus.

REKOMENDACIJOS

Remiantis mokslinės literatūros ir dokumentų analize, empirinio tyrimo analizės rezultatais ir juos apibendrinančiomis išvadomis, **nevyriausybinėms jaunimo organizacijoms:**

- Skatinti jaunimo nevyriausybinės organizacijas, ypač turinčias e. dalyvavimo gerosios patirties, dalintis šia patirtimi ir įtraukti į bendrus e. dalyvavimo projektus, problemų sprendimą ar pasiūlymų teikimą diskutuojant aktualius jaunimui klausimus ir kitas NVO ar pavienį jaunimą. Tuomet padidėtų jaunimo NVO supratimas ir poreikis prisijungti prie e. dalyvavimo mechanizmų. Tyrimas išryškino, kad stokojama informacijos apie e. dalyvavimo galimybes ir būdus.
- Tyrimas atskleidė, kad šiuo metu viena iš populiariausių priemonių dalyvaujant sprendimų priėmimo per IKT yra socialiniai tinklai. Atsižvelgiant į tai, skatinti diskusijas, forumus, debatus tarp jaunimo NVO narių bei miesto politikų ir administracijos atstovų socialiniuose tinkluose. Taip bus skatinamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų narių aktyvumas bei įsitraukimas į priimamus sprendimus. Nors daugumą tarybos narių yra prisijungę socialiniuose tinkluose, tačiau aktyviai diskutuoti linkę tik keli. Iš tyrimo pastebėta, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų nariai socialiniuose puslapiuose aktyviau ir drąsiau išsako savo nuomonę.
- Skatinama Šiaulių miesto jaunimo nevyriausybines organizacijas plačiau domėtis kitų užsienio šalių jaunimo nevyriausybinių organizacijų veikla bei patirtimi, kurių gerąją praktiką galima pritaikyti Lietuvos jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo aspektoje. Siūloma plėtoti bei užmegzti naujus ryšius su užsienio jaunimo nevyriausybinių organizacijomis, kad nariai galėtų ne tik dalintis patirtimi bei idėjomis apie e. dalyvavimą, tačiau tobulinti užsienio kalbos žinias, diskusijų ir debatų kultūrą. Akivaizdu, kad aktyvus jaunimo NVO e. dalyvavimas gali reikšmingai prisidėti prie vietos savivaldos plėtros bei valstybės gerovės.

Šiaulių miesto savivaldybei:

- Tobulinti priemones, gerinančias jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimą. Įdiegti jaunimui naujausiais ir prieinamiausias informacines technologijas, kurios skatintų jaunimo nevyriausybinių organizacijų susidomėjimą ir įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus. Nuolat atnaujinti informaciją, susijusią su e. dalyvavimo mechanizmais, Šiaulių miesto savivaldybės puslapyje. Tai užtikrintų naujausios informacijos prieinamumą ir skatintų jaunimo nevyriausybines organizacijas suprasti įsitraukimo, naudojant e. dalyvavimo mechanizmus, svarbą ir reikalingumą.
- Tyrimas atskleidė, kad šiuo metu viena iš populiariausių priemonių dalyvaujant sprendimų priėmimo per IKT yra socialiniai tinklai. Atsižvelgiant į tai, skatinti diskusijas, forumus, debatus tarp jaunimo NVO narių bei miesto politikų ir administracijos atstovų socialiniuose tinkluose. Taip bus skatinamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų narių aktyvumas bei įsitraukimas į priimamus sprendimus. Nors daugumą tarybos narių yra prisijungę socialiniuose tinkluose, tačiau aktyviai diskutuoti linkę tik keli. Iš tyrimo pastebėta, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų nariai socialiniuose puslapiuose aktyviau ir drąsiau išsako savo nuomonę.
- Organizuoti informacinius renginius apie e. dalyvavimą, nes pastebėta, kad Šiauliuose jaunimui trūksta informacijos, todėl Šiaulių miesto savivaldybei patariama jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms organizuoti renginių, daugiau orientuotų į informavimą apie e. dalyvavimą bei prisijungimą prie įvairių mechanizmų. Tai padidintų jaunimo nevyriausybinių organizacijų susidomėjimą e. dalyvavimo mechanizmais ir įsitraukimą į juos. Informantų požiūrių, būtent tokių informacinių renginių jaunimui ir trūksta.

LITERATŪRA

Moksliniai šaltiniai:

1. Augustinaitis, A. (2003). *Valdymo komunikacija: žinių visuomenės įtaka viešajam administravimui*. Informacijos mokslai, Lietuvos teisės universitetas.
2. Augustinaitis, A., Rudzkienė, V., Petrauskas, R. A., Dagtė, I., Martinaitytė, E., Leichteris, E., Malinauskienė, E., Višnevskaja, V., Žilionienė, I. (2009). *Lietuvos e. valdžios gairės: ateities įžvalgų tyrimas: kolektyvinė monografija*. Vilnius: Mykolo Riomerio universiteto Leidybos centras.
3. Baločkaitė R., Butkevičienė E., Vaidelytė E., Vinogradnaitė I. *Svarstymų demokratija ir informacinės technologijos: piliečių įgalinimas per šiuolaikines komunikacijos priemones*. Vilnius, 2008, p. 6
4. Baločkaitė, R., Butkevičienė, E., Vaidelytė, E., Vinogradnaitė, I. (2008). *Svarstymų demokratija ir informacinės technologijos: piliečių įgalinimas per šiuolaikines komunikacijos priemones*.
5. Bandzevičienė, R. (2011). *Inovacijų vadybos psichologija*. Metodinė priemonė. Vilnius: M. Riomerio universitetas.
6. Bielinis L. (2001). *Elektroninės demokratijos prieštaravimai*. Politologija, Nr.3. P.44-67.
7. Bitinas B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė V., (2009). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
8. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
9. Burt, G., Wright, G., Bradfield, R. ir kt. (2006). The role of Scenario planning in exploring the Environment in a view of the limitations of PEST and its derivatives. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/bsi/detail?vid=3&hid=101&sid=e16306e8-a565-44b4-b743-fac10b6f7f08%40sessionmgr108>>, (prisijungta 2017 05 20).
10. C, Wei Phang; A, Kankanhalli . (2015). A Framework of ICT Exploitation for E-Participation Initiatives . Prieiga per internetą: <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=1409385> (Žiūrėta 2017-08-08).

11. Clift, S. E-Democracy, E-Governance and Public Net-Work. Prieiga per internetą: // <http://www.publicus.net/articles/edempublicnetwork.html>; (Žiūrėta 2017-08-08).
12. Delakorda, S., Delakorda M.(2010). *Does e-participation change anything for watchdogs?* Prieiga per internetą: <http://pepnet.eu/blog/2010/03/23/does-e-participation-change-anything-for-watchdogs/>(Žiūrėta 2017-08-10).
engagement, and sense of community. Prieiga per internetą: <http://stevenclift.com/?p=73#egov> (Žiūrėta 2017-05-07).
13. European Commission. (2016). *E-Government & Digital Public Services.* Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/policy/eparticipation/index_en.htm (Žiūrėta 2017-08-18).
14. Girdzijauskienė, S. (2006). *Kokybinis interviu.* Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
15. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie susisiekimo min ministerijos (2005). Prieiga per internetą: <http://www.ivpk.lt?main.php?cat=68&gr=5> (Žiūrėta 2017-08-08).
16. *interneto skverbties ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje.* Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/dbe/004_petrauskiene_zilinskas.pdf(Žiūrėta 2017-08-08)
17. J, Caldw, (2004). „E.Democracy: Putting Down Global Roots”. Prieiga per internetą: <http://www-01.ibm.com/industries/government/ieg/pdf/e-democracy%20putting%20down%20roots.pdf>, (Žiūrėta 2017-08-08).
18. Jakutytė, K. (2012). *Nevyriausybių organizacijų veiklų įgyvendinimas e. dalyvavimo aspektu.* Viešoji politika ir administravimas
19. Juknevičienė, V. (2015). *Regioninės inovacijų sistemos absorbcinio gebėjimo vystymas.* Daktaro disertacija. Kaunas: KTU.
20. Kardelis, K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodika.* Šiauliai: Lucilijus.
21. Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai.* Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, Vilnius.
22. Kurk Lietuvai. (2015). *JPP įvertino Lietuvos savivaldybių e. demokratijos paslaugas: lyderiauja Šiauliai.* Prieiga per internetą: <http://kurklt.lt/2015/04/02/jpp-kurk-lietuvai-ivertino-lietuvos-savivaldybiu-e-demokratijos-paslaugas-lyderiauja-siauliai/> (Žiūrėta 2017-08-07).
23. Lietuvoje. Europos Komisijos Baltojoje knygoje „ Naujas postūmis Europos jaunimui“ (2001, p. 33-35).

24. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (2015). *Lietuvos ryšių sektorius*, Vilnius.
25. Macintosh, A. (2007). *Challenges and barriers if eParticipation in Europe*. Prieiga per internetą: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/49/42/9d411e53.pdf> (Žiūrėta 2017-08-10).
26. Margolis, M., Moreno-Riano, G. (2013). *E-Government, customers and citizens*. JeDEM (141-154).
27. Neverauskienė, L. (2008). *Savanorystė – įtraukianti veikla ir ugdanti patirtis*. Vilnius.
28. Neverauskienė, L. (2008). *Nevyriausybinių organizacijų įtaka jaunimo integracijai į darbo rinką*. Prieiga per internetą: <http://www.lmaleidykla.lt/publ,0235-7186/2008/04/10-21.pdf> (Žiūrėta 2017-08-18).
29. NVO teisės institutas (2008). *NVO koncepcija Lietuvoje*. Prieiga per internetą: http://www.nvoteise.lt/files/u1/projektas/pirmoji_d_1_koncepcija.pdf. (Žiūrėta 2017-05-20).
30. OECD (2005). *Engaging Citizens Online for Better Policy Making*, Policy brief, 4. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/dataoecd/62/23/2501856.pdf> (Žiūrėta 2017-08-10).
31. Petrauskas R., Malinauskienė E., Paražinskaitė G., Vegytė N., (2009). *Elektroninis dalyvavimas ir Lietuvos atstovaujamoji valdžia*. Viešoji politika ir administravimas, ISSN 1648-2603. Nr. 27, p. 45-53.
32. Petrauskienė, R; Žilinskas, G. (2013). *Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui*.
33. Pilietinės visuomenės institutas. (2015). *Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas*. Vilnius.
34. Quan-Haase, Wellman, Witte Hampton. (2012). *Capitalizing on the net: social contact, civic*
35. Saulaitis, A. Karaliūtė, A. (2005). *Savanorystė, dora ir bendruomenė*, (147). Kaunas.
36. Savickas, U. (2000). *Stiprios NVO – piliečių savivaldos garantas*. Kaunas.
37. Stasiukonienė, J. (2008). *Kauno apskritis – e. demokratijos regionas*. Prieiga per internetą: <http://www.kaunas.aps.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/Regionine/Edemokratija/eDemokratija2JS.ppt> (Žiūrėta 2017-08-07).
38. Steven L. Clift. (2008). *The E-Democracy E-Book: Democracy is Online*. Prieiga per internetą: <http://stevenclift.com/?p=73#egov> (Žiūrėta 2017-08-07).
39. Šiaulių miesto savivaldybės jaunimo nevyriausybinių organizacijos. Šiaulių miesto savivaldybė. Prieiga per internetą: <http://edem.siauliai.lt/lit/Siauliu-miesto-nevyriausybinės-organizacijos/522/1>(Žiūrėta 2017-08-01).

40. The project Enabling European e-Participation (2015). Langas į ateitį. Prieiga per internetą: <http://langasiateiti.epilietis.eu/index.php/en/news/528-the-results-of-e-uropa-project-have-been-released> (Žiūrėta 2017-08-10).
41. Tidikis, R. (2003). *Socialinių tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
42. UNITED NATIONS (2016). *E-GOVERNMENT SURVEY*. Prieiga per internetą: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf> (Žiūrėta 2017-08-18).
43. Vidžiūnas A ir kt. (1999). *Informacinių technologijų taikymas*. Kaunas.
44. Wimmer, M. A. (2007). Ontology for an e-participation virtual resource centre. *In Proceedings of the 1st international conference on Theory and practice of electronic governance* (89 – 98). ACM.

Teisiniai dokumentai:

45. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos peticijų komisijos 2017 m. vasario 6 d. protokolas Nr. VT-7.
46. 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa. Patvirtinta Europos Komisijos 2017-02-08 įgyvendinimo sprendimu Nr. C(2017)741.
47. 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 (Žin., 2012, Nr. 61-3050).
48. Jaunimo politikos pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 119-5406.
49. Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo metodika. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. A1157.
50. Jaunimo problemų sprendimo Pasvalio rajono savivaldybėje 2013-2018 metų planas. Patvirtinta Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 29 d. sprendimu T1-258.
51. Lietuvos Respublikos peticijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. VIII-1313.
52. Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. XII – 717.
53. Lietuvos Respublikos partnerystės sutartis. Patvirtinta Europos Komisijos 2017-01-23 sprendimu Nr. C(2017)211).
54. LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2010 m. sausio 25 d. nutarimas Nr. 85 Dėl nevyriausybinių organizacijų plėtros koncepcijos patvirtinimo. *Valstybės žinios*, 2010, Nr. 566.
55. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2011-2019 metų plėtros programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 1715.

56. Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimas Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 balandžio 12 d. įsakymu Nr. A1-193.
57. Septynioliktosios Lietuvos Respublikos vyriausybės programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82.
58. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 25 d. sprendimas Nr. T-184.
59. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos peticijų komisijos 2015 m. liepos 15 d. protokolas Nr. VT-28.
60. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos peticijų komisijos 2015 m. rugpjūčio 11 d. protokolas Nr. VT-30.
61. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos peticijų komisijos 2015 m. rugpjūčio 28 d. protokolas Nr. VT-33.
62. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos peticijų komisijos 2015 m. spalio 10 d. protokolas Nr. VT-46.

PRIEDAI

Informantų iš nevyriausybinų organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 1

Laikas: 12:00 val.

Vieta: Šiaulių Universiteto biblioteka

Interviu trukmė: 15:10 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama ištirti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Tai yra projektai į kuriuos mes atsivežame užsieniečius savanorius ir dirbame su globos namais, su stovyklom, su mokyklom kur atvažiuoja savanoriai užsieniečiai nuo 6 iki 8 savaitių dirbti su vaikais, vesti pamokas, užsiėmimus, ugdyti lyderyste jaunuose žmonėse. Patys organizuojam mokymus, konferencijas. Mūsų pagrindinės veiklos per lyderystę.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

Tai tikslas būtų...Lietuviškai būtų taika pasaulyje ir žmogaus potencialo išpildymas.

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

Įtraukti kiekvieną jauną žmogų į šį judėjimą, kad mes paliestumėm kiekvieną žmogų ar tai per organizacijos narystę ar per projektus, kad žmogus, jaunas žmogus galėtų tobulėti, tobulinti savo lyderystės įgūdžius.

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

Šiuo metu yra 11.

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama ištirti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambutį, susitikimą gyvai).

Tai teko el. pašta, siūsdavo pasiūlymus. Susitikimas gyvai būtų gerai kaip mes nesame, nežinome kaip viskas veikia, neturime jokio pasiruošimo ir net nežinome sąvokų. Pats geriausias būdas būtų susitikimas gyvai. Geriau susitikti gyvai, negu per elektroninę erdvę.

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Buvo, kad atsiunčia, kad galite parašyti projektą, bet mes nežinome kaip, nesusisiekiame su jais atgal, Jeigu būtų pasiūlymas susitikti, tada būtumėm sutikę.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Na mūsų priimtinausias būtų, kad skambutis susitikimas. IR taip vėlgi, jeigu negalima susitikti, galima padaryti tą skype pokalbį. Mes pavyzdžiui nariai susirenkame fakulteto auditorijoje ir mums tokia mini paskaitą kažkas iš savivaldybės supažindintų su projektu, su kokiomis galimybėmis mes galime bendradarbiauti ir mes visi greitai pasitariame, atsakom ir manau būtų produktyvus būdas. Prioritetas vis tiek būtų gyvas susitikimas. Jeigu per skype irgi būtų gerai, nes sakau mes užduosime kvailus klausimus ir nenusimanome tame. Ir galų gale gali turėti viena, du ar tris video kur įrašyti. Nežinau video ar webinarą padaryti, kad kažkas būtų.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Man teko tik vieną ar du sykius matyti, tai aš neturiu tvirtos nuomonės.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Aišku e-komentaras, tai kiek per pažįstamus teko sužinoti, per kitus kanalus.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?
Mes per daug neįsitraukiam.
11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?
Dėl projektų.
12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausos, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)
E. forumai ir internetinė apklausa.
13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?
Mažai prisijungiam.
14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?
Na mūsų organizacijai būtų aktualiausia kokie projektai galimi, koks finansavimo būdas ir manau turėtų būti, kad kuo paprasčiau įeini į svetainę ir tau išmestų kas tu esi. Tarkim: ar tu esi pilietis ar tu esi iš nevyriausybinės organizacijos. Spaudi ten ir mums aktualiausia būtų projektų , galimi rašymai. Paspaudi, pasirodo video, pasirodo kažkas kas apibūdina, kontaktai ir telefono numeris, galimi susitikimo laikai ir manau būtų paprasta susitikti.
15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?
Ne, neteko.
16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais?
Ne, tik per feisbuko grupę. Jeigu prispaudžia share ir like.
17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e-dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?
Deja, nedalyvavome.
18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?
Ne. Iš užsienio nieko.
19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?
Tai kaip eina kalba su savivaldybe ir jaunimo nevyriausybinėms organizacijos, tai čia labai sunku surišti tuos bendradarbiavimus, nes mes paprastai dirbamus jaunai žmonėms: su studentais ir

moksleiviais, o su savivaldybe tai mes. Mūsų tie veiklos sritys nesikerta, nu jos nesusijungia su savivaldybe. Mes esame, taip dirbame atokiau, tai kaip turėtų sudominti tai vienas iš paprastų gal variantų tai gal vis tiek nevyriausybinės organizacijos turi 2 ar trys vietas. Tarkim tai yra jaunimo centras, yra universitetas ir yra kolegija yra kaip vietos, yra organizacija apskritasis stalas. Tai manau, tikrai nesunku tose vietose: jaunimo centre, kolegijoje, universitete, kažkokiu tokiu kūrybišku būdu pateikti informaciją. Tai gali užimti tikrai nedaug laiko jeigu padėtų koki manekeną, užrašo va čia kokios galimybės savivaldybėj per elektroninį būdą prisijungti ar padėti, nes tose trijose vietose, manau srautas pagrindinis eina. Tai vėl gi informacija turėtų būti pateikta ne per el. pašta, kur žodžių kiekis viršija 500 ar 1000. Tai turėtų būti savivaldybės atstovas pasikvietes paprastai. Nežinau va, gali eiti, paskambinti gimnazijai, va čia toks mini projektas: sukurk manekeną. Kažką savivaldybė, elektroninis dalyvavimas. Pastatyk jaunimo centre, universitete, kolegijoje ir sudomink su ta paprasta informacija, kad va čia gali prisidėti prie Šiaulių savivaldybės, va čia bus susitikimas. Pirmas kontaktas manau, kad stipresnis ryšys atsirastų būtų tik gyvas susitikimas, kitaip labai sunku komunikuoti su žmogumi. Mes galvojame skirtingai, mes susikalbam, būtumėm tam pačiam lygmenį. Manau susitikimas yra geriausia. O tolesnis bendravimas, manau taip, gali būti per elektroninį būdą. Gyvas gali pakeisti skype ar dar kažką.

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

El. apklauso ir el. paštas.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybės organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

Jeigu viešintų svetaines. Jeigu viešintų svetaines nemanau, kad kažkas pasikeistų. Tiesiog galėtų viešinti portalą, kuriame yra aprašyta galintys vykti savivaldybės projektai.

Strateginiai tikslai. Siekiama iširti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus , kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Na įrankiai kaip per e. būdą bendrauti su jaunu žmogumi. Tai aš galiu tik kartotis arba per telekonferenciją vienas iš būdu. Pasižiūrėti tas vietas jaunimo centras kažkokie vis tiek vyksta filmų vakarai pagrindiniai. Vietos pagrindinės. Jų nėra daug tų pagrindinių įrenginių ar pagrindinių vietų

kur gali ten pasiprašo organizacijos paleisti tas tele konferencijas. Žaismingesnę formą kur LMS supras ar moksleiviai.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Tai aš manau reikėtų pasvarstyti tele konferencijos galimybes. Tas savivaldybės žmogus jis turi nekalbėti žodis į žodį palei tekstą, bet būti toks atviresnis, parodyti energijos, iniciatyvos.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos krypčių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Vėl jeigu ateis kažkokios jaunimo nevyriausybines organizacijos, pažiūrės kažkokį webinarą ir tas 30 ar 50 minučių bus skirtos vien žiūrėjimui ir klausimui aš tikrai nemanau, kad kažkas po tokio informacijos srauto norės geranoriškai su energiją tęsti šitą bendradarbiavimą. Jeigu duosi pliką informaciją jaunam žmogui be jokių prieskonių tai jis to nepriims ir nenorės tęsti toliau. Tai ką turi pagalvoti savivaldybė... Vėlgi Šiauliai yra mažas miestas, žmonės, jaunimas važiuoja iš kaimų ir šiems žmonėms trūksta tarpusavio ryšio, tarpusavio supratingumo ir kažkoks komandinio darbo. Tarkim manau 20 minučių nesunku prvesti kažkokį komandinį darbą, susibuvimą, kad susipažintų vienas žmogus su kitu ir kitą pusę dalį skirti tam webinarui, savivaldybės informacijai. Aš manau, kad organizacijos neišnaudoja šito pagrindinio akmens, nes žmonės suvažiuoja iš kaimų, jie nepažįsta Šiaulių ir labai sunku jiems įsitraukti į socialinį pasaulį, tai organizacijos neišnaudoja stiprinant jaunų žmonių ryšių tarpusavy ar kažkokius paprastus pirmadienių susipažinimus kai paprastas užduotis kaip pasakyk dvi tiesas ir viena ne, atspėk ir panašiai.

2 priedas

Informantų iš nevyriausybinių organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 2

Laikas: 18:05 val.

Vieta: Šiaulių verslo inkubatorius

Interviu trukmė: 17:24 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama ištirti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Kadangi esame jaunimo organizacijų asociacija tai iš pavadinimo aišku, kad rūpinamės miesto organizacijomis. Mes jas vienijame.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

Pagrindinis tikslas yra atstovauti mūsų asociacijos nares- tai yra jaunimo organizacijas.

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

Tai mūsų misija yra, kad visos šitos organizacijos stiprėtų, veiktų kokybiškai, teisėtai. Na ir dar šalutinė tokia sakykim ar antra mūsų asociacijos veikla tai yra ieškoti galimybių organizacijoms rasti naujoms, burti jaunimą į neformalias grupes, padėti neformalioms grupėms teikti projektus, juos padėti įgyvendinti. Na, žodžiu, kad Šiaulių mieste jaunimo organizacijos, ne tik būtų, bet ir veiktų ir veiktų gerai.

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

Jų (organizacijų) šiuo metu mes turime 21. Turėjome 23, bet keletas buvo išmesta dėl neaktyvumo. Turime 21 organizaciją. Jos dar yra skirstomos į tikrąsias ir stebėtojas. Tikrųjų šiuo metu turim 15, tačiau ne visos aktyvios, o stebėtojas 6. Tikrosios narės tos, kurios dalyvauja visuotiniuose susirinkimuose, turinčios fizinių narių ir įgyvendinančios savo misijas.

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama iširti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambutį, susitikimą gyvai).

Priemonės. Įvairios priemonės tai gali būti, bet dažniausiai kada tu turi kontaktą, pažįsti žmones, bendrauji tiesiogiai. Tai gali būti susitikimas arba skambutis ar elektroninis laiškas. Na, feisbukas dabar labai populiarus. Tai tokios turėtų būti pagrindines bendravimo galimybes.

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Su ja dirbančiais žmonėmis reikia bendrauti ir su vienais lengviau susibendrauti, su kitais sudėtingiau. Tai priklauso aišku nuo darbuotojų, tarnautojų užimtumo, jų pareigų. Bet dažniausiai tenka bendrauti su jaunimo reikalų koordinatoriumi, nes jis kuruoja jaunimo politiką mieste savivaldybės lygmeniu. Na, o antras asmuo su kuriuo daugiausiai tenka bendrauti tai yra jaunimo reikalų tarybos pirmininkas. Šiuo metu jis yra vicemeras Domas Griškevičius. Jaunimo reikalų koordinatorė: Dalia Vietienė. Tai su šiais abejiems žmonėms bendrauti sunkumų nekyla.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Žinoma. Turime savo feisbuko puslapį, kuriame talpiname ne tik naujienas, bet ir kitą aktualią informaciją. Pavyzdžiui: esame Šiaulių vietos veiklos grupės vieni iš kūrėjų ir nuolat dalinamės aktualia informacija dėl projektų teikimų ar dėl galimybės dalyvauti konkursuose. Savivaldybė tai puikiai pastebi ir vertina kaip gerą indėlį į miesto klestėjimą sakykim.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Vertinu neblogai. Jis keičiasi, informacija aktuali dedama. Tai yra naujienų portalas, supraskim tai, ar ne, kad kiekvienas įvykis būtų atspindimas. Norėtusi daugiau gal vaizdinės medžiagos. Pavyzdžiui, kad ir jaunimo reikalų taryba, tokia skiltis yra jaunimo, bet jaunimo reikalų tarybos naujienos, veiklos, projektų ataskaitos labai retai yra atnaujinamos, įdedamos. Jaunimo reikalų tarybos nariai yra tik parašyti. Galima vietoj jų nuotraukas, kad, galbūt jaunimas mieste galėtų pakalbinti, pasakyt savo problemą, nebijotų pakalbinti. Kalbant apie teisinę informaciją bazė yra tikrai patogi, aiški, lengva ja naudotis. Tai jeigu reikėtų vertinti apskritai, tai puslapis yra neblogas, informatyvus, na, o to sakykim vaizdinės informacijos ar aktualios informacijos visada norisi

daugiau, dėl to, kad esam pripratę prie naujienų portalų, prie žinių visuomenės šiuolaikinės tai nuolat aišku galima būtų padaryti, kad būtų geriau.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Tai. Jeigu mes turėtumėme omenyje, kad jaunimo organizacijos dalinamosios savo informacija feisbuko kanalais pasiekia jaunimą. Ta informaciją mes turime. Dalinamės ir savivaldybės kažkokiom naujienom ar ten puslapiu. Jeigu jaunimas sugeba paspausti įeiti tenais, gauti informacija, dalyvauti renginiuose, dalyvauti projektuose, vadinasi tai yra paveiku. Ar labai daug pati savivaldybė siekia pasiekti jauna žmogų pateikdama savo informacija, čia matyt būtų labai didelis klausimas, nes na savivaldybė, sakykim, puslapio ar skilčių atskirų ar netgi veiklos pobūdis nėra nutaikytas į jaunimą. Sakykim taip. Tai yra skirta visiems miestiečiams, o kaip žinia jaunimo mieste nėra daug.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?

Teigiamai, tačiau dar reikia sudominti jaunimą.

11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?

Dėl įvairių projektų.

12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausos, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)

Posėdžių transliacijos yra žiūrimos, stebimos nuolatos, ypač, kaip yra sprendžiami klausimai susiję su jaunimo politika. Nevengia jaunimas dalyvauti ir gyvai posėdžiuose. Kalbant apie e-peticija, tikrai esame keletą kartų dalinęsi ir skatinę savo narius pasirašinėti. Na, dėl e-konsultacijų ir kitų tai kaip ir sakiau turbūt esam linkę labiau bendrauti gyvai. Tai yra žymiai greičiau ir patogiai. Nežinau kokių dar ten galėtų būti šitų e. dalyvavimo galimybių. Jeigu pasakytumėt galėčiau dar pakomentuoti.

Tarkim internetinė apklausa, e-skundai.

Internetinė apklausa. Savivaldybė nuolat teikia internetines apklausas ir tikrai keletą esame taip pat dalyvavę, nes tai lietė ir jaunimo užimtumą. Tai buvo kalbama apie naujų jaunimo vietų steigimą, sporto aikštelių aikštynų. Bet jei neliečiamas jaunimo politikos klausimais, jaunimas taip pat domisi ir miesto politikos klausimais ir tikrai išreiškia savo nuomones. Nuorodos būna dalinamos vidiniais kanalais. Tai įvairiose feisbuko grupėse, elektroniniu paštu tai yra naudinga dalyvauti tokiuose apklausose.

13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?

Sunku komentuoti žinokit. Nusiskundimų neturėjome, apklausos tokios taip pat nesame atlikę

14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?

Informacijos yra labai daug, todėl sunku ją atsirinkti ir suprasti, kuri skirta būtent e. dalyvavimo naudojimui.

15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?

Kadangi informacijos gauname daug, gal ir teko, bet ne visi laiškai būna perskaityti, nes per didelis informacijos srautas.

16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Dažniausiai su savivaldybės atstovais, su tais pačiais mano minėtais: jaunimo reikalų koordinatorium, jaunimo reikalų tarybos pirmininku dalyvaujame vasaros ar žiemos forumuose, didžiuosiuose metų renginiuose. Stengiamės informaciją visada gauti aktualiausią iš lūpų, kad jaunimas galėtų gyvai užduoti klausimą, galėtų diskutuoti aktualiais klausimais. Na, o jei renginiuose dalyvaujam jaunimo, tai tą informaciją paskui mes aišku talpiname ir skleidžiame savo informaciniais kanalais. Tai manau, kad tokių, kaip info paketų nėra, bet manau, kad informacija, naujienos, kažkokie struktūriniai pasikeitimai visada tikrai būna į metus keletą kartų pristatomi jaunimo renginiuose.

17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?

18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?

Ne. Nepykite, bet ne.

19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Klausimas įdomus ir diskutuotinas, todėl, kad nevyriausybinė jaunimo veikla, ji yra teisiškai įforminama, reglamentuoja, bet jaunimas nebūtų jaunimas. Jis yra nuolat kintantis, sakykim taip. Evoliucionuojantis ir ypač dabar XXI a. jis yra norintis daugiau vartoti, negu sakykim taip, sėdėti, forminti kažką. Tai mano nuomone, kad e. skundai, peticijos, apklausos yra naudinga ir tai išliks, ir tai neabejotinai bus, bet ar tai reikia skatinti, reikia kažkaip įforminti ar, ar kažkokius siūlymus

teikti nuo jaunimo, tai turbūt ne. Vis dėlto jaunimas mėgsta labiausiai bendrauti gyvai, diskutuoti arba naudotis socialiniais tinklais. Na, o sakykim šitos elektroninės paslaugos yra Šiaulių ar kitų atvejų kitų miestų internetiniuose puslapiuose, kurie nėra labai populiarūs ir nėra labai lankomi.

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Posėdžių transliacija, e-peticija, internetinė apklausa.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybinės organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

Visiškai taip. Savivaldybėse turėtų būti įsteigti, įsteigtos pareigybės, pakoreguotos jau viešųjų ryšių specialistų pareigybės. Žmonės turėtų kiekvieną dieną savivaldybės naujienas, apklausas, pasiūlymus teikti feisbuko puslapiuose.

Strateginiai tikslai. Siekiama iširti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus, kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Galbūt netgi galėtų būti kažkoks toks gyvas diskusijos puslapis, kur būtų galima užduoti vienam ar kitam tarybos nariui ar kokio departamento direktoriui klausimą. Kur būtų galima iškart sulaukti ir atsakymo, kad nereikėtų eiti į savivaldybę, registruoti savo klausimų, prašymus pateikinti, užtrukti keletą dienų, ar net blogiausiu atveju keletą savaitių gauti atsakymo. Tai tyrėtų būti viskas operatyvu. Gyvename XXI a, esame vartotojiškos visuomenės atstovai ir norime viską turėti čia dabar ir greitai. Tai socialiniai populiarinti, ne tik domėjimosi savo miesto politika, bet ir šiaip prisidėti prie savo miesto gerinimo. Tarkim: parašant kokį skundą, parašant, užduodant klausimą, užduodant pasiūlymą. Ir jeigu tai vyktų labai greitai ir labai sistemingai, būtų labai naudinga. Ir jaunimui kuris turi idėjų, kartais turi pasiūlymų ir pastebėjimų ir pasipiktinimų tiek ir turbūt kito amžiaus miestiečiams.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Panašiai visuose miestuose. Pats esu keletą kartu pastebėjęs, sakykim, keletos tikrai didelių valstybinių įstaigų, institucijų atstovus aktyviai dalyvaujančius socialiniuose tinkluose. Tai buvo ir valstybinės mokesčių inspekcijos viešųjų ryšių specialistai, kurie gyvai socialiniuose tinkluose

atsakinėja į klausimus, staigiai reguoja į skundus, atlieka įvairias apklausas. Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas ir kiti komisijos nariai taip pat nuolat dalyvauja socialiniuose tinkluose, įvairiuose diskusijose, stengiasi, kad žmonėms kiltų kuo mažiau klausimų, pasipiktinimų. Reguoja į jų dalyvavimą. Tai manau yra XXI a. ir tai ir tai ir tai yra neišvengiama. Todėl, jeigu kuo daugiau įsijungtų valstybinio sektoriaus institucijų, ar specialistų, ar tų pačių vadovų rastų laiką į dieną ar į savaitę po keletą valandų, bent sudalyvauti socialiniuose diskusijose būtų žymiai naudingiau mums. Ir jaunimui ir sakau ir jaunimui ir ne tik jauno amžiaus žmonėms, kurie dalyvauja šitose procesuose.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos krypčių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Tai turbūt būtų. Na vėl kaip mes žiūrėsime į pilietišką elgesį. Ėjau, pamačiau šiukšlę, nufotografavau, parašiau skundą – tai yra pilietiškas elgesys. Iš vienos pusės taip. Iš kitos pusės aš ėjau pamačiau šiukšlę, paėmiau ją, nunešiau ir išmečiau ten kur jos vieta. Tai yra taip pat pilietiškas elgesys. Tai, bet tai yra toks primityvus, sakykim, pavyzdys. Ir jeigu mes matome sistemingą, pasikartojanti nusižengimą ar neatitikimą normoms jaunimas galėtų būti aktyvesnis, tai fiksuoti. Gal būt jeigu kaip sakau būtų socialinių tinklų prieiga patogesnė savivaldybės, ar valstybinių institucijų, galėtų iškart įdėti pasiūlymą, užklausa, skundą ir žinoti, kad bus staigiai sukreguota ir išspręsta problema, bet turbūt taip būtų paskatintas ir e. dalyvavimas didesnis ir turbūt jaunimo noras prisidėti gerinti situacija ir dalyvauti būtent šitokiuose dalykuose. Tai būtų toks pasiūlymas.

3 priedas

Informantų iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 3

Laikas: 18:15

Vieta: Šiaulių Universiteto biblioteka

Interviu trukmė: 11:52 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama ištirti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Na mūsų organizacija yra savanoriško tipo. Kiekvienas narys gali save realizuoti įvairiuose savanoriškose veiklose – užmirštus senolius slaugos namuose, rūpinamės neįgaliumi jaunimu, socializacijos centrų bei socialinės globos namų gyventojais, padedame dvasiškai augti socialiai sunkių šeimų vaikams ir jautrioms visuomenės grupėms.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

Mūsų tikslas – baltai nudažyti tai, kas juoda. Tai yra kuo daugiau pagelbėti tiems kuriems tos pagalbos reikia, tiems nuo kurių nusisuko ar pamiršo. Džiaugsmo, laimės ir šilumos reikia visiems.

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

Išgirsti tuos, kurie šaukiasi pagalbos ir nelikti abejingiems. Mūsų organizacija tiki, kad skiriant bent vieną valandą savanorystei, galime pakeisti pasaulį, kuriame gyvename.

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

Apie 200 narių.

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama ištirti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambutį, susitikimą gyvai).

El. paštas, socialiniai tinklai taip pat dabar ne tik madinga, tačiau patogiu ir greitu. Na, o dažniausiai tikriausiai einame į savivaldybę, nes reikia ir padiskutuoti, ir pasiderėti. Cha cha... Visgi biurokratai ne visada supranta projekto esmę ar kodėl tiek skiriama pinigų. El. paštu rašinėjantis nematai nei žmogaus veido, nei mimikų, ne gali suprasti ką jis galvoja. Na, o susitikus kitaip ir padiskutuoti, ir paaiškinti galima.

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Manau pagrindinė problema pažiūrėjimas į vieną į kitą projektą kitaip. Jie tikriausiai žiūri iš savo pusės, o mes turime argumentų kodėl to reikia ir kas bus geriau. Ir sakyčiau sunku suprasti tuos mechanizmus kaip parašyti elektroninį skundą arba e-peticiją. Reikia prisijungti per –valdžios vartus, o ten reikia prisijungti per banką, vadinasi reikia turėti savo banko kortelės numerį. Pas mus organizacijoje daug nepilnamečių, todėl ne visi tai turi.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Manau, kad taip. Nes reikiant trumpo atsakymo ar patarimo tikrai galima greitai ir lengvai jį gauti.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Man jis labai painus ir klaidus atrodo. Retai kada greitai randu informacija apie norimą klausimą. Reikia pasiblaškyti. Todėl dažniausiai rašau el. paštu kam nors ir nurodytu atstovų.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Manau įvairios informacinių technologijų naujovės skatina tobulėti kiekvieną organizaciją. Kadangi fiziškai susitikti su kitomis organizacijomis taip dažnai negalime, todėl informacinių technologijų naujovės leidžia diskutuoti, domėtis bei įsitraukti į sprendimų priėmimą savivaldybėje. Aš dar galiu pabrėžti, kad manyčiau pati geriausia susisiekimui ir diskutavimui priemonė visoms organizacijoms yra socialinė erdvė. Būtent apie feisbuką kalbu.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?

Neigiamai. Nejaučiu, kad jaunimo organizacijos labai aktyviai į tai įsitrauktų. Gal nebent dabar buvo labai populiari stebėti posėdžių transliacijas per internetą. Čia, galbūt, jaučiamas susidomėjimas ir įsitraukimas, bet irgi tikriausiai tik dėl to, kad tai buvo nauja ir neišbandyta.

11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?

Dažniausiai apie projektų finansavimo galimybes, apie organizuojamus renginius ar priimamus sprendimus tarybos posėdžiuose, kurie gali paveikti mūsų organizaciją.

12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausos, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)

E. forumuose, bet nepasakyčiau, kad labai diskutuota buvo. E. konsultavimas ir e. apklausa dar. Ir žinoma kaip minėjau tarybos posėdžių transliacija.

13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?

Vienas mūsų narys norėdamas prisijunkti, neturėjo banko kortelės, todėl prisijunkti negalėjo.

14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?

Reikšminga tai labai, bet, kad prieinama ir kiekvienam paprasta naudotis tai nepasakyčiau. Manau informacijos nepakanka. Tikrai galėtų būti kažkokios gaires ar leidinukas su svarbiausiomis nuorodomis ir paaiškinimu kur kreiptis jeigu neišeina.

15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?

Neteko. Viską aiškinomės kaip reikėjo organizacijos narių bendrom jėgom. Žinoma būtų naudinga jei būtų kaip naudotis ir per kur eiti, per kur visko ieškoti. Manychiau kiekvienai organizacijai tokia informacija praverstų.

16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Hmm...Geras klausimas. Iš tikrųjų stengiamės diskutuoti. Jei kažkas bandė dalyvauti, bet neišėjo, aiškinamės kodėl taip buvo. Ar čia informacinių technologijų klaida ar mūsų nežinojimo. Dar labai geras būdas per socialinius tinklus. Dažnai politikai pasidalija viena Ar kita naujovė. Kartais net koku nors sprendimu, kuris liečia mūsų organizaciją, o mes net nežinojo, kad nagrinėjamas toks klausimas. Tokiu atveju tai priverčia domėtis.

17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?

Prieš metus važiavome į Seimą, kur vyko informacinis seminaras apie informacines technologijas ir kaip jos pagelbsti jeigu norima išsiaiškinti problemą arba daryti įtaką sprendimų priėmimui. Parodė, kaip parašyti euro parlamentarams, seimo nariams. Taip pat seimo puslapi, kuriame yra visa informacija kaip už kokį sprendimą balsavo, kada seimo narys dalyvavo posėdžiuose, kada praleido.

18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?

Iš tikrųjų neteko, bet būtų labai įdomu.

19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Reikia organizacijas informuoti bei sudominti. Manau ,pirmiausia, bijo įsitraukti, nes nežino kaip, nežino kaip tai veikia, kas dar dalyvauja. Jeigu bus daugiau kalbama ir diskutuojama, po mažu galbūt bus plačiau dalyvaujama internetinėje erdvėje. Žinoma, būtų gerai ir pasidomėti užsienio patirtimi.

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Priimtinausi tarybos posėdžių transliacija, el. paštas, socialiniai tinklai. O reikšmingiausi manyčiau yra e. forumai, bei e. konsultavimas.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybines organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

Tikrai taip. Be socialinių puslapių retas kuris įsivaizduoja savo dieną, o viešinimas per tai tiesiog priverstų domėtis, nes įėjus į socialinę erdvę informacija tiesiog išmetama. Tada aktualus sprendimas paliečia jauną žmogų.

Strateginiai tikslai. Siekiama iširti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus , kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Pirmiausia informavimas apie e. dalyvavimą. Svarbu žinoti kokią naudą tai duos jaunimo NVO organizacijai, kaip paspartins priimamus sprendimus ar kaip juos bus galima pasukti savo naudai. Socialiniai tinklai: dabar jie madingi, todėl gali išnaudoti viešinant per juos.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Teigiamai. Manau sąlygos yra sukurtos, tačiau dar nėra išviešintos. Jaunimo organizacijos nežino, nesidomi kokius e. dalyvavimo mechanizmus galima taikyti, kuom naudotis. Šiauliuose dar nėra informacijos sklaidos bei viešinimo.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos krypčių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Kaip ir minėjau prieš tai, manau, pagrindinė kryptis yra socialiniai tinklai. Taip pat manyčiau galėtų būti e. konsultacijos kiekvieno tarybos nario. Kadangi technologijos tobulėja, mes norim ir aiškios sistemos kaip prisijungti, ką daryti, kur rašyti. Žinoma, ji turi būti patraukli.

4 priedas

Informantų iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 4

Laikas: 12:00

Vieta: Šiaulių kultūros centras

Interviu trukmė: 21:06 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama iširti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Sveika Ieva, taip patikslinu JCI Šiauliai, nes JCI bendrai yra ir Lietuvoje, tai JCI Lietuva skaitosi, o Šiauliuose skyrius yra JCI Šiauliai. Ir mes esame visuomeninė nevyriausybinė organizacija ir mūsų pagrindinis, mūsų misija yra suteikti jauniems žmonėms tobulėjimo galimybes, teigiamiems pokyčiams kurti visuomenėje. Na ir pats pats organizacijos tikslas, kad yra įgalinti jaunimą būti aktyviais, būti visuomeniškais ir aišku visa organizacija norėtų būti lyderiaujanti jaunimo srityje, o kuri nenorėtų, tai čia natūralu, o o kaip mes bandome tą jaunimą įgalinti, tai visų pirma pati organizacijos veikla pagrįsta lyderystės principu, tai yra vienus metus gali išbandyti kažkokią poziciją: kaip projektų vadovo, finansininko, na tam tikra prasme finansininko, atsakingo už narystę, atsakingo už viešinimą, atsakingo už visą organizaciją, tai yra jau prezidento arba viceprezidento pozicija. Tai yra va tas įtraukiosios lyderystės skatinimas, kad tiesiog išbandyti save įvairiose pozicijose. Kitas dalykas, kad mes skatiname narius savo tą lyderystę rodyti visuomenėje, įvykdant visokius projektus, tai tiek, tiek tie patys įvarūs socialiniai projektai, kurie kartais būna ir socialiniai ir mokymo projektai. Kaip Šiauliuose yra gražus tokie pavyzdžiai, kaip buvo skirti bent du metus projektai karjerai ir karjeros skatinimui, tai yra planavimo skatinimui na ir, kad tiesiog mes pastebėjom ypač tie, kad kas mes dirbome įmonėse. Vat projekto vadovė Valdonė, kuri yra ir šiais metais JCI Šiauliai prezidentė, ji dirbo įmonėje su personalu tai labai labai jautė tą tokį kaip ateina jaunimas pasiruošęs arba nepasiruošęs ir suprantantis apie karjeros galimybes ir jų planavimą, tai jai gimė tokia idėja, kad va reikėtų tiesiog padėti tam jaunimui pasiruošti, susigalvoti na kas tai yra galu gale CIVI, CIVI net ne visi žino, tai va. Buvo apie tai. Tai aš čia jau truputi nukrypau į detales, bet esmė yra tokia o kitas dalykas vėl gi mes skatiname organizacijos narius ir būti atsakingais, ir būti versliais, nes tai vėl gi per tą veiklumą tu gali būti geras narys ir organizacijoje ir pačioje visuomenėje. Ir aišku yra saviguda dar vienas iš tų tokių dalykų, tai kuo mūsų organizacija pasižymi, tai mokymo bendro pobūdžio ir tuos, kurie tinka dirbantiems galbūt labiau su pardavimais, gal kuriems tenka derėtis na įvairūs, bet aišku apimantis tas bendras kompetencijas: kaip ir viešojo kalbėjimo arba tos pačios lyderystės. Tai va tokie ir žinoma dar yra, kad mes esame tarptautinė organizacija ir tuo galime tikrai džiaugtis ir didžiulis ir dėlto mes kaip dar vieną sritį išskiriame, kaip tarptautiškumą, nes mes tikrai turime galimybę važiuoti į kitas šalis, į kitų šalių renginius galu gale dalintis gerąją praktika su kitomis šalimis.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

Tikslas yra būti tuo pirmaujančiu, dalyvaujančiu žmonių, žmonių jaunų piliečių tinklų pasaulyje ir Lietuvoje vėlgi, galbūt mes Šiauliuose vat tas irgi skatinti, būti aktyvius aktyvius žmonėse.

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

Mūsų organizacijoje šiuo metu yra 12 narių.

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama ištirti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambučių, susitikimą gyvai).

Mes bendraujame su jaunimo reikalų atstove Dalia Vetienė tai bendraujame elektroniniu paštu, kartais skambučiu, bet daugiausia yra elektroninis paštas yra. Gauname iš jos informaciją, kai reikia kažkokios informacijos irgi galime parašyti ir žinome, kad tikrai galime paskambinti.

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Šiaip kažkokiais sunkumais nesusiduriame kiek man yra tekę asmeniškai bendrauti ir pati Valdonė sakė, kad visada geranoriškai iš tikrųjų padeda ir tokių nėra, kad kažkokių trukdžių ir jeigu kas neaišku paaiškina, nes mes vėlgi irgi dalyvaujame ir nevyriausybiinių organizacijų projektų parengimo paraiškose, rengiam projektus ir įgyvendinam juos. Tai visada padeda su ataskaitom jeigu kažką ne taip padarom. Jaučiam pagalbą, tai kažkokių tokių trukdžių nesijaučia.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Ką ką mes įvardijam informacinėm technologijom, technologijų naujovėm. Ką, ką vėl apie tą patį elektroninį pašta ar kažkokias sistemas. Socialiniai tinklai na ,manau, kad taip jeigu pasiekia informacija ir socialiniuose tinkluose, bet kažkaip kažkaip gal mes labiau ieškom patys informacijos dažniau, negu kad, kad, kad nes vėlgi aš pati žinau kaip veikia socialiniai tinklai jeigu tu labai dažnai neseki ir nežiūri to, tarkim jeigu kalbame apie feisbuką. Jeigu tu savivaldybės puslapio dažnai netikrinsi, tai paskui tau tos informacijos ir neiškris arba iškris kažkokia, kuri labai daug kieno pasidalinta, tai paprastai jeigu jau reikia, tai pasižiūrim jau patys.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Jeigu kalbant apie, kai reikia susirasti informaciją, tai yra pakankamai sudėtinga, ypač kalbant apie NVO. Tai jie yra užslėpti ir galu gale, kai reikia susirasti projektas iki kada galima rašyti ar panašiai, būna kažkaip jie paslėpti, tai kažkaip va taip. Ne, ne visai palankiai. Tinklapis yra, informaciją gali susirasti, bet sunkiai, kartais sudėtinga. Jau kai supranti, atrandi, žinai tai bent jau žinai kur ieškoti, bet kai pirmą kartą įeini, antrą kartą ir jeigu nesusidūręs esi, tai yra pakankamai sudėtinga.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Elektroninį dalyvavimą tai mes čia irgi suprantam, kad.... Nu tas, tarybos narių transliacija tai nežinau kiek tai yra efektyvu, nebent tai yra įrašoma ir gali pasižiūrėti vėliau. Nes mes, kaip mūsų organizacija yra visi dirba, tai darbo metu vargiai vargiai mes galėtumėm sau leisti tą pasižiūrėti, aišku kai kuri informacija, kuri ateina netikėtai tai manau, kad gali padėti jaunimui ypač na jaunimas, tas kuris galbūt diena ir turi daugiau laiko gal, gal. Manau, kad visos tos priemonės bent jau turėtų padėti, na nežinau kiek tai veikia, nes pati iš savo patirties negaliu pasakyti, bet bendraja prasme galvojant tai manau, kad turėtų padėti, nes nu tiesiog dabar visi labai naudojami išmaniaisiais įrenginiais ir jeigu informacija įkrenta pati tai daug lengviau pasiekti.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?

11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?

Dažniausiai tai mes bendraujame su savivaldybe tada kai darom projektus, kai rašom paraiškas, tai tada tenka susidurti ir ataskaitas pateikti ir viską. O bet daugiau taip va čia iš tikrųjų savivaldybė mums padėjo, kai mes ieškojom kur išsiregistruoti, nes keitėsi mūsų registracijos adresai. Manau, kad tokiais labiausiai techniniais dalykais arba na va čia kai kalbėjome apie galimas bendradarbiavimo galimybes, irgi buvome susitike su ta pačia Dalia Vetiene ir vice meru Domu Griškevičiumi tai. Bet iš esmės, jeigu kalbant apie didžiąją dalį kokie klausimai yra tai, kai rašom projektus ir juos įgyvendinam.

12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausos, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)

Iš iš tų ištikrųjų nei vienos, nei vienos man atrodo nesam naudoję: nei e. konsultavimo, nei e. apklausos, o skundų jeigu mes čia kalbam apie kažkokias formas. Internetinė apklausa. Aš esu gal pati kaip pilietė dalyvavusi, bet kaip organizacija mes nesam.

13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?

14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?

Nu vat, vat kadangi nesam naudoję ištikrųjų aš kai pasižiūrėjau į šituos tuos klausimus tai supratau, kad aš daug ko nežinau apie tai kas vyksta, kad va yra va tas toks e. dalyvavimas ir tie įrankiai. Tai vat va vadinasi nepasiekia mūsų, gal dėl to, kad mums mes tuo paprastuoju būdu dar bandom bendrauti ir draugauti, o kitas dalykas gal vadinasi ar arba kažkaip neatkreipėm, nes vėl gi galiu sakyti, kad tikrai iš Dalios gaunam daugybę laiškų apie visokias naujienas, bet kartais taip būna, kad nu pasižiūri, kad atkeliavo ir net neatsidarai tai jeigu tarp tų kažkurių laiškų buvo kažkada ta informacija tai galėjo ir pasimesti.

15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?

Neteko, mūsų organizacijai neteko.

16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Ne, nebuvo tokios diskusijos.

17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?

Nu vat nebuvo, nes aš galvoju, nebent va čia nežinau kaip paskutinio, paskutinio projekto pildymas buvo, tai čia gal, gal ir Valdonė galėtų pasakyti ar jis buvo išmanus, ar buvo tas eilinis kur formą užpildai ir parašai, tai vat.

18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?

Ne, nebuvo tokio.

19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Va čia geras klausymas iš tikrųjų. Hm... aš pati, vat, aš asmeniškai, žiūrint iš savo pusės, tai nemėgstu to vadinamo e-konsultavimo. Aš tada geriau pasiskambinu, bet kiek žinau, kad dabar jaunimas labiau jiems kaip tik lengviau yra parašyti, tai manau, kad va tas jeigu e-konsultavimas kai tu gali atsidarai tinklapį kažkur yra, gali įvesti klausymą ir gauti atsakymą, manau tai jiems yra patrauklu, ypač jeigu tai primena kažkokį vadinamą tą „čiatą“, o tai vat, o daugiau, kad video pasižiūrėti tai greičiausiai, nežinau kiek, kiek dabar kas gali išžiūrėti visą posėdį, manau jeigu

galima praskipinti, tai aš pakalbėsiu taip žargonais, tai tikrai praskipina ir pasižiūri tam tikrom dalimis, bet, bet manau, kad pats toks esmė, kad yra ir gali kažkurioj vietoj vis tiek pasižiūrėti kas tau aktualu ir susirasti tai, tai yra gal beveik netgi būtų galima posėdžius aišku čia jau yra milžiniškas darbas ir milžiniški reikalai, bet jeigu posėdžio metu kalbama apie keletą dalykų, tai išskirstyti taip, sukarpyti video ir kad, kad nereiktų ieškoti arba bent jau surašyti po video, kad ties ta minute buvo kalbama apie tai ir galėtų apie tai pasižiūrėti. Taip, taip, taip ištikrųjų informacijos perteklius ir dabar ilgų raštų nieks nebeskaito, nes irgi jeigu jau labai, labai reikia tai tada perskaitai tai vat čia, tai manau, kad, kad kuo paprastesnis ir kuo greitesnis tai turėtų jaunimui būti patrauklu.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybinės organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

M.. bijau, kad šituo klausimu būsiu pesimistė, nes, jei na čia gal pačios organizacijos turi būti tas toksai, jeigu jiems įdomus tie politiniai sprendimai ir jeigu jiems tikrai tai naudinga, ir jie domisi iš esmės tai taip, tai, tai tada padės, bet jeigu pati organizacija veikia sau ir jiems labai faina ir ta savivaldybė tegul jiems veikia sau, kaip jiems reikia. Tai, tai bus tada tikrai aktualu, kai reikės kažkokį dokumentą užpildyti ar kažką panašaus. Tai. Tai, nes aišku yra įvairių tų organizacijų. Vienos, vienos labiau gal į tą tikrai susitelkia ir labiau domisi kas įvyksta politikoje, kokie reikalai ir sprendimai, o kitiems tiesiog, jeigu jų pobūdis nėra labai susijęs su tuo, tai tiesiog. Tai čia yra tokia mano nuomonė. Bet bent jau tai, kokie yra ir mūsų nariai, tai aš galiu kalbėti.

Strateginiai tikslai. Siekiama iširti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus, kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Kad, kad tas jaunimas įsitrauktų? Geras klausimas iš tikrųjų. Na. Mes ir patys bandome įvairiausių tų dalykų ir įvairiausių būdų, aišku daugiausia dabar pasitelkiame socialinius tinklus, bet dabar kažkokių idėjų tikrai neturiu, kas galėtų dar pagelbėti, be to kas yra daroma ir kad įtraukiami socialiniai tinklai, galbūt, tie kažkokie patrauklūs dar filmukai, kas iš to na vat, galbūt, aš tiesiog dabar svarstau. Nes yra tų visokių ideografinių filmukų, jeigu labai aiškiai struktūruotai pateikta informacija iki minutės.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Vat, tiesą pasakius negaliu pasakyti ar labai kiti mūsų skyriai su tom informacinėm technologijom irgi draugauja ir įsitraukia į juos, tai yra tam tikros veiklos vykdomos ir kažkaip neteko apie tai kalbėti ir bendrauti. Ne, manau, kad e. dalyvavimo mechanizmai turi būti ir ateityje jų tikriausiai bus kuo toliau, tuo daugiau. Aišku gyvo bendravimo, manau, niekas niekad neatstos, nes tu tiesiog susitikęs akis į akį kaip pati sakei, tai galima tada daugiau iškalbėti ir išbendrauti ir daugiau tų klausimų gauti, bet kartais e. konsultacija gali pagelbėti šituo klausimu, kad tai struktūruotesni atsakymai bus. Nes pokalbis, kad kaip ir mes dabar, kad kalbam, aš nuklystu šiek tiek, ir taip pamąstau, ir taip pamąstau, o kai tu rašai raštu, tu ir formaluoji konkretesnį klausimą ir gauni konkretesnį atsakymą. Tai va čia galbūt šituo ir greičiau, ir šiuo atveju greičiau, nes jeigu, jeigu reikia kažkokio atsakymo, tai vis tiek elektroninėje erdvėje tu gausi greičiau negu susitikime, nes nepaisant to, kad Šiauliai nėra labai didelis miestas, bet ir nėra mažas. Tai, manau, kad sezono, kai visi subruzda ir pradeda kažką daryti tai tų reikalų yra žymiai daugiau.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos krypčių, kurios paskatintų jaunimo didesnį įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Hmm....Tai gal tiesiog pirmiausia atrasti patį tą e. dalyvavimą, bent jau mūsų organizacijos atveju. Pasižiūrėti, susipažinti, nes mes jo tikrai nežinojom ir, o tada jau, jau ir žiūrėti kur dar galima įsitraukti ir kaip tai panaudoti.

5 priedas

Informantų iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 5

Laikas: 17:00

Vieta: Šiaulių Universiteto biblioteka

Interviu trukmė: 13:03 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama ištirti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Mūsų organizacijos pagrindiniai tikslai yra atstovauti mokinių balsą bei vienyti mokinių savivaldas. Ale taip pat įvairius renginius, skatinant pilietiškumą, įsitraukimai į visokias iniciatyvas bei ugdome, karjeros ugdymui auklėjimas.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

Tai kaip jau ir minėjau aa mūsų du pagrindiniai tikslai: yra atstovauti ir vienyti mokinių savivaldas.

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

Aa misija atstovauti moksleiviam kuruojant įtaka švietimo ir jaunimo politikoje.

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

Aa apamai per visą Lietuvą mes turime keturis šimtus penkiasdešimt mokinių savivaldų, kurios yra mūsų narės. Trisdešimt trys.

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama ištirti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambučių, susitikimą gyvai).

Aa naudojame dažniausiai įvairias priemones, tai gali būti am ee elektroniniai laiškai, skambučiai, susitikimai aa, jo tai būtų man atrodo pagrindinės mūsų priemonės.

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Aa norėčiau pasakyti, kad tikrai dar neiškilo jokių problemų atsakymo ir vis dar būnam patenkinti tuom.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Aš manau, kad jo, nes aa galėjau plačiau aprašyti, gali pradėti aa tam tikrus dokumentus per informacines technologijas, kurias vėliau galipasklyti, nes kaip susitinki ,galbūt, atstovybės atstovai skuba kažkur, bėga, neturi laiko išklaudyti visko tai man atrodo tos e, tas e dalyvavimas būtent ir suteikia ta tokį galbūt, laiko daugiau, plačiau apžvelgti viską, iš visų pusių.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Aa manau pats puslapis yra ne ne labai neaktyvus ir informacija pasensta dažniausiai aš ne kartą esu pati savivaldybės atstovams pasakius, kad yra tokie ir tokie kontaktai, kurie yra nepakeisti aš ten naudoju, kad noriu, namatau kodėl, kada buvo priimtas tas ir tas sprendimas aš žinau, kad pavyzdžiui su jaunimo ... mes priėmėm vienokį ar kitokį sprendimą, tačiau tai nėra yra patalpinama savivaldybės puslapyje, arba tie patys savivaldybės tarybos posėdžiai, kurie turėtų būti patalpinami, taip pat ne visad yra patalpinami.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Aa galbūt aa ne kiekviena organizacija išdrįsta, aa turi galimybę nueiti iki savivaldybės ir pats e. dalyvavimas suteiktų mums tą galimybę, galbūt suteiktų drąsos, kadangi vis tiek esame šnekant iš savo pusės jaunimo organizacijos aa ir nežinome tų, galbūt, visų tų kelių, atvirų į savivaldybę, tai pačios informacijos technologijos parodytų kaip mes galime jos pasiekti. Taip.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?

Aa šnekant dabar kaip iš apskritojo stalo pusės žiūrint LMS pakankamai daug įsitraukia, kadangi aa mes jau daug metų stengiamės užmegsti ryšius, tačiau visos kitos organizacijos yra pakankamai neaktyvios ir ne tik, kad neįsitraukia šiaip apskritai į veiklas, bet ir... kontaktuoja per informacines technologijas su savivaldybę arba per e. visus visus priimimus, e. peticijas ir visus kitus dalykus.

11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?

12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausoje, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)

Yra tekę susidurti su internetine pusę savivaldybės, dėl jaunimo aktyvumo atramos mieste, tada aa teikiame poziciją, prieš metus ar porą metų tiksliai daba nepasakysiu, taip pat stengiamės stebėti irgi savivaldybės tarybos posėdžius būten, per e tą puslapį, kadangi tie posėdžiai vyksta pamokų metu, mes negalime nuvykti tuo metu, tai tai yra vienas mums iš svarbiausių prioritetų.

13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?

Galbūt prie pačio prisijungimo ne, bet..

14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?

Šnekėt apie reikšmę tai manau, kad tai yra labai reikšminga, kadangi jaunam žmogui, kadangi aa moksleivių mes tikrai turime labai daug, jaunų žmonių turime apie dvidešimt tūkstančių. Tai am išties tie skaičiai yra didžiuliai manau, am nekiekvienas dvidešimt tūkstančių gali nueiti į savivaldybę ir tikrai nekiekvienas eity, tai a sudarytų paprastumo ir reikšmę didžiulę, kad kiekvienas asmuo jaunas galėtų išreikšti savo nuomonę asmeniškai savivaldybei. Apie paprastumą būtent tikrai negalėčiau to pasakyti, kadangi tikrai yra sunku sužinoti jeigu tu tuom nesidomi specialiai

15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e-dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?

Ne, neteko jokios informacijos gauti apie tai.

16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e-dalyvavimo įrankiais?

Aa įtraukiant savo organizacijos narius. Aa, kadangi mes turime susitikimus kiekvieną mėnesį, tai mums yra lengviau, mes tiesiog galime kaip pavidalu tai pristatyti. Aa kokius būdus naudojame, kad įtraukti realiai. A kol kas dar nebuvo, kad kažkokius būdus naudotume, kadangi, kaip vadina pačią mūsų organizaciją, tai vadiname tiesiog tiltu į savivaldybę, tai realiai ką mes viską sužinome iš jų nuomonės, iš savo narių nuomonės viską arba mes patys perteikiame per tą elektroninį prisijungimą arba nueinam į savivaldybę išreikšti nuomonę.

17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?

Projektuose. Dabar tiksliai net negaliu žinokit pasakyti, ar teko ar neteko, reikėtų pamastyti. Kad būtų konkrečiai koks tikslus projektas tai ne, nėra. Nebent ten kažkaip ar kažkur...., tikrai nežinau.

18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?

Ne. Pačių organizacijų ir jų įsitraukimą į e. dalyvavimą tikrai nesu girdėjusi.

19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

...yra labai didelė informacijos stoka, todėl būtų daugiau informuoti jaunimą galbūt aa bendradarbiauti su jaunimo organizacijom, kurios galėtų skleisti visą informaciją, kadangi mūsų realybei tikrai sunku pasiekti kiekvieną jauną žmogų, o būtent tos organizacijos suburia tam tikrą kažkokį būrį. Pavyzdžiui, LMS suburia moksleivius, studentai studentus, tai tam tikras grupes pasiekti tai tikrai jauni žmonės žinotų kaip naudotis ir padaryti tai kuo paprastesniu būdu, kad visas įėjimas, ten parašymas peticijų ar uždavimas klausimų būtų kuo paprastesnis pačiam puslapyje.

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtiniausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Kad kažko trūkt tai nemanau, kad tai ką išvardinot tai yra manau viskas ko tikrai reikia ir kas yra reikalinga, būtent e. dalyvavime.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybines organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

Aa visiškai sutinku, kad tai įtrauktų, kadangi šiuo metu yra jauni žmonės .....realiai socialiniuose tinkluose, kaip mes patys viešiname savo renginius tai yra vien tik per socialinius tinklus. Aa jauni žmonės čia būna kiekvieną dieną, tose tinkluose a ir būtent ten mato visą informaciją. manau, kad tai būtų vienas iš pagrindinių būdų kaip galėtumėm supažindinti jaunus žmones su e. dalyvavimu.

Strateginiai tikslai. Siekiama ištirti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus, kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Kaip jau ir minėjau anksčiau a žinoma paprastumą sukurti, įėjimą, kokybę kaip dar galėtumėm pagerinti? Galbūt pojūčių atsakantieji į tam tikrus pavyzdžiui, klausimus arba peticijas, kad taip mes gavome jūsų peticiją. O daugiau, kad tokie tai ne svarbiausia, kad tai informacijos stoka yra apie būtent visą e. dalyvavimą ir kaip tai turėtų vykti. Čia yra didžiausia problema.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Aa, kad būtų kažkaip kitaip tai ne. Aš manau, kad a visuose savivaldybėse, visuose rajonuose trūksta tos informacijos. A netgi pačios organizacijos nežino kaip ir kur kreiptis dažniausiai. a nebent tu bendradarbiauji asmeniškai su tam tikros savivaldybės atstovais, bei jis tau pasakoja:,, kad yra tai ir taip, žiūrėk gali daryti rašyk čia, rašyk taip“, o kad taip moksleiviai, didžioji dalis žinotų apie tą būtent dalyvavimą tai tikrai taip nėra ir tos kokybės, geros kokybės nei vienam mieste negalėčiau pasakyti kaip pavyzdžio.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos krypčių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Hm. Čia reikėtų pagalvoti, čia toks h suktas klausymas..... Aš tai manau, kad tiesiog reikėtų sukurti tam tikrą aa galbūt kokia nors aa duomenų bazę, kur būti sukeliama ta informacija . Tai galėtų būti ir per socialinius tinklus aa tada žinoma savivaldybė galėtų traukti a NVO, a kurios būtent skelbtų tą visą įdėją. Kadangi tam yra apskritasis stalas, kuris ir susisiečia su NVOa ir per apskritąjį stalą galėtų irgi savivaldybė bendradarbiauti, kad būtų skleidžiama informacija, a taip pat įvairūs masiniai renginiai. Per kuriuos savivaldybė galėtų tai papasakoti, kaip galėtų įsitraukti jauni žmonės. Aa tai čia manau galėtų būti vienas iš pasiūlymų, taip pat tam tikras informacinis galbūt skelbimas mokyklose. Tai taip pat galėtų įtraukti jaunus žmones arba tas pats bendradarbiavimas su mokyklos administracija ir mokyklos taryba, aa kuri irgi turi tą didžiąją daugumą moksleivių. Tai aš manau, kad būtent kažkaip vis arčiau, vis arčiau moksleivių, vis arčiau tų asmenų, kurie būtent užimtų ....galėtų pagerinti kokybę ir pagerinti.

6 priedas

Informantų iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 6

Laikas: 18:00 val.

Vieta: Šiaulių jaunimo centras

Interviu trukmė: 11:17 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama ištirti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Mūsų organizacijos veikla ir tikslas yra skatinti pilietinę visuomenę.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

Skleisti ir vienyti kairiajį, kairiųjų pažiūrų jaunimą ir atstovauti ne tik jo interesus bet ir visos visuomenės kaip bendrą interesą.

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

Misija? Neprisimenu tiksliai misijos, bet misija yra burti jaunas žmones užtikrinant jiems aaa.. neformalaus ugdymo metodais aaa.. pozityvų laisvalaikį formuoti Šiaulių miestą kaip įdomų, jaunatvišką ir atstovauti tuos pačius jaunas žmones, nebūtinai savo narius.

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

65

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama ištirti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambutį, susitikimą gyvai).

Aaaa. Feisbukas, el. paštas, daugiau jokiais, ar ir dar mobilus telefonas. Jokiom priemonėm daugiau nesinaudojam.

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Į visus laiškus atrašo, tai su problemomis nesusiduriame.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Jeigu turėsim naują technologiją kaip feisbuką, tai absoliučiai taip.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Oj labai blogai. Labai nepatogus, labai nesuprantamas, senas ir visoks kitoks.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnį jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Jeigu jeigu Šiaulių miesto savivaldybės internetinis tinklalapis būtų informatyvesni, naujoviškesnis ir šiuolaikiškesnis aš manau mes patys dalyvautumėm ir įsitrauktumėm daug labiau. Dabar kai neaišku ko ieškoti ir kur ką rasti labai sunku įsitraukti į bet kokią veiklą, nes neaišku kas vyksta ir kokia yra Šiaulių savivaldybės darbotvarkė iš principo. Aaaa, jo. Ir labai keista, aš nežinau. Turbūt nesu matęs, bet feisbuke Šiaulių savivaldybės puslapis arba greičiausiai, kad yra bet niekas netvarko ir niekas nieko nedaro. Tai labai keista, kad Šiaulių savivaldybė turi tik vieną atstovą spaudai ir tą patį tokį, nu ne kažką švelniai tariant.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?

Aš manau, kad tos jaunimo organizacijos kurios Šiauliuose ištikrujų veikia, tai jos įsitraukia tiek kiek reikia iš principo. Įsitraukimas bet kuriuo atveju turbūt yra per mažas. Aaa..tačiau Šiaulių jaunimo nevyriausybinių organizacijos priklauso apskritajam stalui, o apskritis stalias savo ruožtu deleguoja žmones į jaunimo reikalų tarybą ir visi sprendimai priimami kas susiję su jaunimu per jaunimo reikalų tarybą. Tuo atveju yra eliminuojama bet kokia elektroninė erdvė. Ir tada klausimas ar reikalinga ir kiek reikalinga, jeigu jauni žmonės per tokį mechanizmą gali labai greitai prieiti prie valdžios.

11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?

Mes į savivaldybę praktiškai nesikreipiam. Vienintelis klausimas dėl ko kreipiamės tai yra projektai, jų finansavimas, aaa...ir ataskaitų pateikimas. Tais kitais klausimais ar kreipiamasi į savivaldybę tik tiesiogiai skambinant merui, vicemerui ir administracijos direktoriui susitinkant su

jais gyvai arba kreipiamės gyvai atstovaujant savo arba kitų jaunų žmonių poziciją per tą pačią jaunimo reikalų tarybą.

12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausa, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)

Ne, ne, ne. Nenaudojome. Šiuo atveju nežinojimo problema, kadangi mūsų organizacija ir aš manau kitos jaunimo nevyriausybinės organizacijos turi pakankamą prieigą prie valdžios ir pakankamai artimą tą santykį tai nėra poreikio tiesiog.

13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?

14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?

Žinoma reikšminga jei jaunimo nevyriausybinių organizacijų būtų labai daug, jos būtų aktyvios, tai savaime suprantama, kad savivaldybė visų jų problemų gyvai išspręsti negalėtų tai tam reikalingos informacinės technologijos. Šiuo atveju dabar tokio poreikio tikrai nematau.

15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?

Ne.

16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Ne, Nenaudojame. Nėra tam tikslo.

17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?

Nedalyvavome.

18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?

Ne.

19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Aš manau nieko nereikia, nes tai yra savaime suprantama jeigu būtų poreikis jos pradėti naudotis. Dabar poreikio nėra, tai ir nesinaudoja. Nes organizacijos yra labai labai silpnos arba jų yra per mažai, o toks kurios stiprios turi tiesioginę prieigą prie e-valdžios ir tam dar papildomų informacinių technologijų naujovių nereikia.

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

El. paštas, apklausa.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybinės organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

Savaime suprantama jeigu Šiaulių savivaldybės internetinis puslapis taptų modernus ir šiuolaikiškas ir orientuotas į jaunus žmones. Taip tai labiau įtrauktų jaunus žmones domėtis kas vyksta savivaldybėje ir kokia yra savivaldybės darbotvarka. Tą patį pasakyčiau ir apie socialinius tinklus, ar ne. Mes matome atskiri politikai labai stipriai ir intensyviai dalyvauja socialiniame gyvenime, bet pati savivaldybė kaip institucija kaip subjektas jis visai nėra matomas.

Strateginiai tikslai. Siekiama iširti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus , kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Aš manau mes statom arklių prieš vežimą, Tai labai nelogišką. Jeigu būtų dar kartelį daugiau ir stipresnių jaunimo nevyriausybinių organizacijų, tada būtų galima ieškoti kažkokių sprendimų. Dabar tų sprendimų nereikia ir..Ir tiesiog nereikia.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Teigiamai, tačiau, gal nėra poreikio.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos kryptių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e.dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Jeigu savivaldybė pradėtų transliuoti savo posėdžius ne tik per youtube, bet ir per feisbuką, aš manau pritrauktų daug daugiau žmonių ir jeigu tuos posėdžius pasišierintų labai aktyviai veikiantys politikai, kurie ten diena iš dienos, valanda iš valandos rašo ir komentuoja ir pykstasi. Galbūt jie galėtų pasišierinti tom nuorodom, bet jie nesišierina kažkodėl. Nežinau kodėl jie nesišierina. Ir informavimo yra labai daug ir tai priklauso nuo pačių politikų. Jeigu politikai yra, jeigu Šiaulių miesto meras yra kviečiamas 2 mėnesius prieš renginį, kas dvi savaites vis primenant apie renginį. Jis žada dalyvauti tame renginyje ir likus 5 minutėm iki renginio paskambina ir pasako vis dėl to jis negalės būt, tai čia politiko yra problema, o ne informavimo ar informacinių technologijų. Mes gyvename tokioj savivaldybėj kur yra nevyriausybinių organizacijų kurios bent kiek kažką veiktų,

kokios trys ar keturios ir jos pilnai susisuka be informacinių technologijų, o su tiesioginiu priėjimu prie valdžios, o atsakant į jūsų klausimą tai yra Šiaulių apskritis, kuris vienija visas nevyriausybinės organizacijos. Per jo veiklas ir yra buriamos visos jaunimo nevyriausybės organizacijos ir tuo pačiu kviečiami visi politikai. Klausimai kiek tie politikai nori ir gali dalyvauti. Ne gali, o kiek jie nori, bet jie tikrai gali.

7 priedas

Informantų iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 7

Laikas: 18:00

Vieta: Šiaulių Universiteto biblioteka

Interviu trukmė: 11:18 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama ištirti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Tai mūsų organizacija atstovauja studentus tiek akademinėje visuomenėje aa mes esame toks kaip tarpas tarp administracijos ir studentų ir kontaktuojam tiek su studentais tiek su administracija. Kaip

čia pasakius dabar. Atstovaujam studentų poreikius, ko reikia studentams, bet tuo pačiu atstovaujam ir akademinę bendruomenę. Tai būtų tiek.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

Tikslas tikriausiai būtų, kad atstovauti ir studentus, prisidėti prie studijų procesų, studijų programų rengimo, studentams pritaikyti juos tiesiog įvesti į universiteto gyvenimą.

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

O misija tai tikriausiai, kad kurdami kaip dabar pasakyti...misijos neatsimenu va taip tiesiai šviesiai sakau, bet galiu aš tau pasakyti, kad atstovavimas studentus, kurdami jiems palankią aplinką ir sudaromos sąlygos jų saviraiškai.

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

Mūsų organizacijoje yra apie dvidešimt, dvidešimt penkis narius.

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama ištirti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambutį, susitikimą gyvai).

Yra tekę naudoti visas šitas tris priemones, bet tikriausiai pati palankiausia būtų susitikimas gyvai

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Labai ilgas tikriausiai komunikavimo tarpas, kai tu parašai laišką ,pavyzdžiui, ir tau tiesiog reikia laukti atsakymo, tai kartais netgi savaites, ir tiesiog neišsikenti ir eini tada į vietą.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Manychiau padeda vis tiek kažkiek labiau, nes gyvai bendraujant vis tiek pateiki šneki vieną, o kai komunikuoji pavyzdžiui elektroniniu paštu tu gauni atsakymą ir pavyzdžiui jeigu einant į vietą tu jau gali ,jus man rašėt taip ir taip.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Aš jį vertinu palankiai, žinoma jį ten reikia išnagrinėti, kad tu suprastum kur, kas ten yra, bet šiaip vertinu palankiai.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Aš manyčiau, kad tai skatina labiau netgi įsitraukti, greičiau gal netgi gauni informaciją, negu tiesiog laukiant susitikimo ta informacija yra perteikiama, manau, žymiai greičiau elektroniniu būdu.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?

Elektroninis bendravimas, taip. Tai tiesiog mes elektroniniu paštu susirašome ir komunikuojame kitais socialiniais tinklais. Tai manyčiau gal ir palankiai, nes informacija yra tikrai sklaidi, studentai domisi ja. Tai, manau studentus pasiekia, tiesiog jie atsirenka, kuri informacija jiems yra palankesnė, negu gyvai susitikus ir su jais šnekant apie visus dalykus.

11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?

Į savivaldybę mes tikriausiai kreipiamės labiausiai siejant su projektais, kai būna NV projektai, tai jeigu ruošiame projektą, tiesiog komunikuojame ko reikia tam projektui, kad jis būtų įgyvendintas.

12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausos, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)

Tai mes esame atlikę, dalyvavę tiek atlikę, tiek dalyvavę apklausoje, teko pačiai konsultuoti kelis studentus reikiama klausymais, ir esu gavusi ir skundų iš studentų, tai irgi teko bendrauti su jais, tuos skundus spręsti ir patys esame atlikę apklausą, klausėmės studentų, jų nuomonės ir patys gauname klausymus ir patys dalyvaujame apklausoje.

13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?

Retkarčiais taip, nes būna patys paprasčiausi techniniai nesklandumai, tai tikriausiai tas būna didžiausias minusas, o šiaip didelių sunkumų nėra tekę.

14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?

Aš manau šiuolaikinėje visuomenėje tas elektroninis dalyvavimas yra labai šiuo metu tiek aktyvus, tiek labai reikšmingas jaunimui, nes jie pagrinde vien tik tuom ir bendrauja, jie labiau netgi teikia pirmenybę elektroniniam bendravimui, negu gyvai susitikti su jais.

15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?

Žinokite. Ne.

16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Taip, yra tekę. Tai daroma įvairiausiais mokymais dažniausiai, pavyzdžiui vienas žmogus jeigu yra dalyvavęs kažkokiuose mokymuose šioje srityje, tai mes prašome, kad jis perteiktų tą gerąją informaciją ką jis pats išmoko, kad perteiktų kitiems organizacijos nariams.

17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?

Dabar tiksliai negaliu pasakyti, nes veikloje nors ir esu tris metus nežinau kas vyko prieš tuos tris metus, bet kiek man yra žinoma tai lyg ir esame dalyvavę, bet nepasakysiu tiksliai kur.

18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?

Šiek tiek domėjomės, kaip jie perteikia viską, tai aš esu asmeniškai kiek domėjausi tiek mačiau kad labai dauguma norint išreklamuoti tą e. dalyvavimą jie kuria filmukus įvairiausius, vaizdinę informaciją, kad jie pasiektų tiesiog tiek žmones, tiek studentus, tiek visą jaunimą. Žiūrint vaizdinės informacijos trukmė kokia, jeigu bus pavyzdžiui vaizdinės informacijos trukmė devynios, dešimt minučių tai nebus patrauklu, bet jeigu vaizdinė informacija bus kokia minutė, minutė trisdešimt, manau, tikrai jaunimui bus patogi, nes ji tiek trumpa ir joje yra perteikiama pati pagrindinė informacija.

19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Aš, manau, gal reikėtų tiesiog labiau domėtis ir tada gal netgi vienas žmogus, kuris tiesiog uždegtų tuos žmones kitus organizacijoje ir tada tikrai visi manau pradėtų naudotis tom.

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Aš manyčiau, kad posėdžių transliacija yra labai būtina ir pavyzdžiui negali posėdyje dalyvauti kai kurie nariai, tai tiesiog ta transliacija yra tiesiog labai didelis plusas: tiek konsultavimas, tiek apklausos, tiek skundai yra tikrai labai didelis plusas, nes gali nebūtinai susitikti su studentu, gyvai su juo bendrauti, jis tiesiog gali tau paimti parašyti ar paskambinti ir tiesiog tu su juo komunikuoji taip.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie išitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybines organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

Labai priklauso nuo pačio žmogaus. Jeigu jis domėsis politika tai jam bus įdomu, jeigu jis nesidomės tas jam nebus įdomu.

Strateginiai tikslai. Siekiama iširti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus , kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Tai tiesiog gal siūlyčiau labiau domėtis tom visu reikalu, kaip reikia tuo naudotis visu pirma ir kas tikriausiai būtų priimtinausia šiuolaikinėje visuomenėje.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Vertinčiau galbūt vidutiniškai, nes ne visiems tai yra svarbu. Ne visi domisi kas vyksta Lietuvoje visoje Lietuvos mastu, jie labiau domisi kas vyksta pas juos. Jie labiau domisi savo savąja patirtim, kas pas juos vyksta toje mažoje aplinkoje, bet jie nežiūri tuo platesniu mastu. Tai tikėtina, pavyzdžiui dėl studentų vien skaičiaus. Pas mus universitete studentas gali susitikti dėstytoju gyvai ir su juo bendrauti, o kitame universitete nelabai vien dėl studentų skaičiaus.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos kryptių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Veiklos kryptys. Tai tikriausiai domėtis ką pats jaunimas nori veikti, hm kas dar galvoju, labai reikėtų domėtis ko jaunimui trūksta šiuo metu, tikriausiai viena iš svarbiausių kryptių ir kaip galėtume tai mes pritaikyti, tai manau tikriausiai būtų tiek apklausa , tiek forumas ir tiesiog jaunimui skatinti, kad jie atsakinėtų į tuos klausimus visus, į visą šitą sritį, ir tada galbūt netgi galėtumėm tą kažką pritaikyti. Pavyzdžiui, jeigu kažkokios veiklos studentams trūksta, mes jų klausime ko jie norėtų ir tada stengtumėmės mes tai įgyvendinti.

8 priedas

Informantų iš jaunimo nevyriausybinių organizacijų pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr. 8

Laikas: 18;00 val.

Vieta: Šiaulių Universiteto biblioteka

Interviu trukmė: .22:02 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

Organizacijos profilis. Siekiama ištirti kokia veikla organizacija užsiima, kokius tikslus išsikėlusi ir kokia misija vadovaujasi.

1. Gal galėtumėte apibūdinti savo organizacijos veiklą?

Siaube. Čia sudėtingiausias klausimas. Nu tai ta prasme, tai Žemaitijos skautų organizacija, vienintelė gal apie du šimtus, du šimtus penkiasdešimt narių, aš negaliu tikslaus skaičiaus pasakyti, nes tas, nes tas skaičius vis tiek keičiasi pastoviai, ta prasme, tai įeina, tai išeina žmonės. Vieni iš Žemaitijos regiono, tai ten Akmenė, Venta, Seda, Mažeikiai, taip pat ir Šiauliai, tai čia jau ne Žemaitijos tas regionas, Šiauliai, Kuršėnai. Turim aišku savo studentų skautų ir Vilniuje, Kaune, Klaipėdoj ir kituose didmiesčiuose. Ta pagrindinė veikla nu tai yra jauno žmogaus ugdymas remiantis įskautiniais principais, jeigu taip neįsipareigojant. Jeigu jau kalbant apie tą pačią organizacijos misiją, tikslą. Tai ir yra tas tikslas remiantis į skautybės principais, pagal suformuluoti idėjų remiantis suformuluoti ugdyti jauna pilnavertišką asmenybę, kuri gebėtų prisitaikyti prie sparčiai kintančios aplinkos.

2. Koks yra jūsų organizacijos tikslai?

3. Kokia yra jūsų organizacijos misija?

4. Kiek narių yra jūsų organizacijoje?

Organizacijos požiūris į NVO e. dalyvavimą naudojant informacines, komunikacines technologijas (IKT). Siekiama ištirti jaunimo NVO požiūrį į informacinių technologijų pritaikymą Šiaulių miesto savivaldybėje.

5. Kokias priemones naudojate, norėdami kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybę? (el. pašta, skambutį, susitikimą gyvai).

Jeigu jau kalbant konkrečiai vat apie Šiaulius, apie Šiauliuose veikiančią vieneta, tai kiek aš save pamenu, aš apskritai nesu kreipęsis elektroniniu, būtent, vat šituo būdu. Kiek jau teko bendrauti apskritajam stale, ten su administracijos atstovais, tai kažkaip tai visada tai būdavo arba telefonu, kažkoks tai susitarimas man pasiekiamas, arba kažkaip akis į akį.

6. Su kokiomis problemomis susiduriate komunikuojant su savivaldybės atstovais per e. dalyvavimo mechanizmus?

Nesame rašę, bent aš jau tai nepamenu iš tikrųjų, kad rašę nesam.

7. Ar jūsų organizacijai informacinių technologijų naujovės padeda aktyviau komunikuoti su savivaldybės atstovais? (Pateikite pavyzdžių.)

Ne, aš galvoju jeigu tos technologijos yra ta prasme, jeigu mes jas naudotume, nu tai aišku, tai jau praplečia tai ir .... yra ta prasme ir laiko sąnaudos visai kitokios, nereikia gaišti laiko, kad nevaikščiūt, ar neskambinėti galiu tiesiogiai komunikuot ir net toj elektroninėj erdvėj, tai aišku jeigu mes naudotumėmės tokiais būdais tai čia savaime aišku, padėtų komunikuot. Kad kažkaip dar nebuvo tokių kaip ir tokių situacijų ir tokių reikalų. Gal vot vienintelį kartą teko komunikuot su apskrituoju stalu, dar kai buvo, net nežinau kas jis toks ten buvo, ar ten buvo vadovas, ar vadas, ar šiaip gal atsakingas žmogus. Šitas Malik, jo. Tai čia gal vienintelį kartą čia praeitais metais mes kažkaip susibendravom, kai susibendravom tais elektroniniais laiškais, bet nu, aš manau kaip žmogus, kuris buvo atsakingas už tą veiklą savivaldybėje ar ne, tai, tai pakankamai greitai ten mes tuos atsakymus gavom. Čia gal toks vienintelis toks atvejis, kai va teko bendrauti laiškais.

8. Kaip vertinate Šiaulių miesto savivaldybės internetinį puslapį?

Aš tiesą pasakius gal ten vieną sykį, du sykius metuose ten pasižiūriu, bet dažniausiai aš ten pasižiūriu, tai mes pasižiūrim kai ieškom kažkokių tai kompaktų, ta prasme. Nu kiek teko susidurti ar ne, tai tos informacijos, kurios mums reikėdavo mes iš tikrųjų jos ten rasdavom. Tai, tai manyčiau, kad gerai aš vertinu.

9. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Sudėtinga pasakyt iš tikrųjų, kaip skatina. Aš manau, kad nėra tai pagrindinis dalykas kuris, kuris skatintų įsitraukti. Aš nedaug dabar turiu kompetencijos turiu. Aš tai galiu tik iš savo patirties iš tikrųjų pasakyti, nes aš ar šiaip ta prasme, čia gal priklauso nuo kiekvieno žmogaus individualiai, bet jeigu taip galvojant nu aišku bendravimas akis į akį turi savo plusų, mano požiūriu turėti reikalai yra sutvarkomi greičiau, nu pavyzdžiui telefonu ten daleiskim, ar kai susitinki akis į akį, nėra tokių bereikalingų susirašinėjimų, kažkokios beletristikos, nes ten parašai, tai ten būna, aš jau kalbu šiaip iš patirties, iš darbo patirties. Atrąšo ten už penkių, už šešių dienų. Būna, kad ten iš vis neatrašo, ten kiti ten turi vėl rašyti, kad priminti ta prasme. Labai toks jau sudėtingas tas bendradarbiavimas elektroniniu paštu, ypač kai reikalai turi čia ir dabar susitvarkyti. O kai tu tiesiog paskambini ar ne, skambučiu, ir susiderini viską ta prasme, tie reikalai greičiau pajuda. Iš kitos pusės vėl ta elektroninė ta erdvė, kartais įneša tokių aiškumų, kai įvyksta kažkokios diskusinės situacijos. Pavyzdžiui, ar ne tu gali nesusikalbėti žodžiu, gali ten galbūt vienas kito nesuprasti, ten būna, kad ten ginčai aš to nesakiau, aš to nepažadėjau, tai va yra kažkokie laiškai ar ne, kur tu gali elektroninė erdvėj pasižiūrėti, kartais tos problemos ir įsisprendžia. Manychiau, kad tas bendravimas elektroninė erdvėj yra toks labiau gal toks dalykiškas, ta prasme.

Jaunimo NVO dalyvavimas Šiaulių miesto savivaldoje naudojant IKT.

10. Kaip vertinate jaunimo NVO e. dalyvavimo situaciją Šiaulių mieste?

Bendraujam, bet kažkaip nu vot ta tema paliesta, vat ta problematika, tai kažkaip nebuvo tokių, tokių situacijų, tai nelabai kažką ir galiu komentuoti.

11. Kokiais klausimais jūs dažniausiai kreipiatės į savivaldybės atstovus?

Šiaip mes dėl narystės apskritajame stale. Mes ten buvom ne vienas, mes norėjom apginti savo narystę, tiesiog nu ir teko, teko, teko. Tas pirmas žingsnis aišku ten, nes aš ir kontaktų nebuvau nurodęs, kur būtų galima pasiskambinti, gal todėl toks vienintelis minusas, aš nežinau kaip dabar ta prasme, bet anksčiau tai teko susidurti ne visą laiką tie kontaktai būdavo kur pasiskambinti, būdavo tiktai elektroninis paštas. Tai, tai nori nenori tas pirmasis žingsnis ir buvo parašyt. Aš net ne laišką iš pradžių parašiau, per feisbuką. Feisbuko žinutę per mesindžerio programą, o tik jau paskui mes ten susirašinėjom elektroniniais laiškais. Ne, mes dabar esame stebėtojo teisėm.

12. Kokius e. dalyvavimo įrankius jūsų organizacijai teko naudotis? (e. konsultavimas, e. apklausos, e. skundai, e. peticija, e. forumai, posėdžių transliacija, dalyvavimas internetinėje apklausoje ir kt.)

Savo vidui organizacijoj tai mes ten šį bei tą naudojame, bet kas liečia ten kažkokius ten kreipiamuosius į savivaldybę, tai ne. Nors aš negaliu ,pavyzdžiui, kalbėti Šiauliuose tai ne, bet ,pavyzdžiui, gal pačios organizacijos mastu , nes vis tiek yra ,pavyzdžiui, rašomi tie projektai, vat ir

Mažeikiuose, ir Sedoj, aš galvoju, kad ten jie turėtų visai kitokią patirtį .galbūt, labiau jie turėtų ką pasakyti, nes aš taip bandau įsivaizduoti, vis tiek, tai yra projektai, yra pildomos visokios projektų formos ar ne, tai, tai nori tu, nenori tu neišvengsi daleiskim tos komunikacijos toj elektroninėj erdvėj. Šiauliuose ne, nes mes iš tikrųjų ir negalime rašyti, nes mes nesame registruotas kaip atskiras vienetas juridinis ir mes tokiuose dalykuose net negalime dalyvauti.

13. Sau kokiais sunkumais teko susidurti su prisijungiant prie e. dalyvavimo mechanizmų?

Kartais, kartais norisi, bet kalbant ne vien tik apie savivaldybę, bet ir dabar va pavyzdžiui šią savaitę kalbant apie mokyklas, apie švietimo įstaigas ar ne, nori, kad ir kažkokį ten kvietimą vot išsiųsti ar ne, norint išvengti tokių ten skambinėjimų direktoriam, sekretoriam, tų ilgų aiškinimų kaip čia ką, kartais norisi tiesiog kreiptis tiesiog į žmogų, kuris yra atsakingas už tam tikrą veiklą ir pavyzdžiui, aš iš vis nieko nerandu, nei telefono, nei kažkokio pašto elektroninio, tai gal tai turi skambinti ten, ten turi aiškinti, koku reikalu. Kartais vat kai kuriose mokyklose aš ištikrųjų to pasigendu ir labai daug sugaištu laiko, kol tu atkapstai tą žmogų. Kad būtų kažkokie numeriai, ten daleiskim elektroninis paštas būtų paprasčiausiai tikrųjų. Na nežinau kiek čia siejasi su savivaldybe.

14. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą? Ar pakanka informacijos?

Galbūt reikšminga yra tiem kas naudoja tas formas, nu kai siekia kažkokių tų tikslų. Man, kaip naudotojui, tai nėra gal taip reikšminga. Aš kaip tiesą pasakius kai vot yra tos peticijos, elektroninės tai visokios apklausos, aš dažniausiai į jas nekreipiu jokio dėmesio. Man tai toks atrodo toks kaip ir, nežinau nu toks negaliu sakyti, kad čia kaip ir laiko gaišimas, bet aš tiesiog ta nuomone aš randu prasmingesnės veiklos ir žiūrėt organizacijoj, pavyzdžiui, kai būna ten visokios apklausikės tai ar ten dalyvausi stovykloj ar dar kažkur? Aš dažniausiai nieko nerašau, nes aš galvoju, kad vis tiek realiai tai neatspindi kažkokios visuomenė arba visuomenės dalies nuomonės. Aš tai netik žinau, bet ir esu įsitikinęs, kad organizacijos ten daleiskim nebus jos susisteminusios. Nu kažkaip aš nežinau, aš gal čia senamadiškas gal..... tokius dalykus kaip akis į akį. Aš net pavyzdžiui neturiu, nelabai suprantu pavyzdžiui, kai daro apklausas ar ne ten visokias anketines arba atliekant tyrimus irgi būna, kad ten siuntinėja į paštą, tai dažniausiai irgi kažkaip nelabai vat taip reguoju, nu man kažkaip labiau vis tiek svarbus to tyrėjo toksai požiūris nu į tave, kaip į gyvą žmogų.

15. Ar teko matyti ar girdėti informacijos iš Šiaulių miesto savivaldybės atstovų apie e. dalyvavimą Šiauliuose? Jei tokia informacija būtų teikiama, kuom ji jūsų organizacijai naudinga?

Tikrai nieko nemačiau, nieko negirdėjau. Man iš vis va šita sąvoka, kaip elektroninis dalyvavimas iš vis nauja, va dabar aš pirmą sykį girdžiu.

16. Kokias priemones ir būdus organizacijoje naudojate siekdami supažindinti organizacijos narius su informacinėmis naujovėmis, skatinančiomis naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Ne.

17. Kokiuose projektuose, susijusiuose su informacinėmis technologijomis, e. dalyvavimu, jūsų organizacija buvo dalyvavusi?

Tiesiogine to žodžio prasme, ar čia kažkaip ar naudojant? Dabar bandau galvoti, nu ne.

18. Ar Jūsų organizacijai teko domėtis kaip jaunimo nevyriausybinės organizacijos skatina e. dalyvavimo procesus užsienyje? Jei, taip gal galite pateikti keletą pavyzdžių?

Ne.

19. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Aš, manau, kad kam reikia tas turbūt ir bendrauja ta prasme. Aš nežinau gal reikėtų tiesiog nu gal tos informacijos, tos didesnės informacijos reikėtų, nes iš tikrųjų, na kažkaip, kurie aktualizuotų, parodytų visą tą reikalą, naudą galbūt ar ne, reikšmę ta prasme. Ir iš tikrųjų nu parodyti, kad vot yra taip kaip mes bendraujame įprastais būdais, o yra taip kaip mes bendraujame daleiskim tuos įrankius naudodami. Čia, manau, gal toks švietimo yra reikalas, yra klausymas.

20. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtiniausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Aš iš praktikos pasakysiu, kad elektroniniai laiškai taip. Elektroninis konsultavimas irgi taip, nes ir man pačiam teko elektroninėje erdvėje konsultuoti, bet aš visai kitoje erdvėje, teko savanoriauti psichologiniame centre ir tiesiog pagelbėti žmonėms toje erdvėje. Tai pakankamai efektyvu šitai buvo, aš tik bandau įsivaizduoti ar ne, tokį tipą žmonių kažkokios problemos ir jie keičiasi, kai jie kreipiasi į tam tikras tarnybas. Duoda, duoda iš tikrųjų tą efektą.

21. Jūsų manymu, įvairių socialinių puslapių, internetinių svetainių viešinimas apie įsitraukimą į e. dalyvavimą galėtų pritraukti jaunimo nevyriausybės organizacijas daugiau domėtis priimamais politikos sprendimais?

Sunku, sunku pasakyti iš tikrųjų. Nu čia jau priklauso nuo to turinio žinokit. Priklauso nuo turinio. Koks yra tas turinys? Jeigu toks abstraktokas tas turinys, tai tikrai nepritrauks. Apskritai jaunimas, aš nežinau, ar jis tokiais dalykais pavyzdžiui domisi, toje socialinėje erdvėje, nes man toks įspūdis darosi, kad jaunimas tą socialinę erdvę naudoja vat būtent bendravimui tarpusavyje, bendravimui tarpusavyje, kaip įrankis toks. Sunku pasakyti, aš nesu toks jau šitų dalykų šalininkas iš tikrųjų, nelabai nelabai aš ir suprantu ta prasme tokiuose dalykuose. Mes aišku mes irgi ten patys savo tuos

renginius viešinam, bet kaip pasižiūrėjus ar ne. Kokia yra daleiskim tas srautas tos informacijos, į kurią mes paleidžiam, nu nežinau ar jau tai yra labai efektyvu iš tikrųjų. Net iš tikrųjų, va čia gal ir gera va tokia mintis, pavyzdžiui, gal tikiu net ir tyrimo pasigendama, pavyzdžiui vot ir irgi kai būtų galima sudominti ta prasme, vat natūraliai žmogus susimastyti, kokį rinktis tą bendravimą, to būdo vot ar ne, kad jis institucijom, kitom organizacijom jeigu, pavyzdžiui būtų kažkokie tyrimai ar ne, atlikti vot apie efektyvumą, apie naudą pačiom organizacijom, kas liečia, pavyzdžiui tos informacijos, kiek jinai pasiekia pavyzdžiui tą klausytoją, tą žiūrovą, tai manau jeigu tie tyrimai parodytų, kad visgi ar ne naudojant tuos įrankius, efektas yra didelis, tai manau yra taip paskatintų naudoti.

Strateginiai tikslai. Siekiama ištirti jaunimo nevyriausybinių organizacijų tikslus, kuriais jos siektų pritraukti jaunimą dalyvauti e. demokratijos procesuose.

22. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Aš iš vis galvoju, kad jaunimas iš čia domisi tokiais dalykais ar ne. Sunku net pasakyti, iš tikrųjų, nes dabar mes irgi, net kaip organizacija, kaip vat ir draugovė, mes tą feisbuką, mes išvis retai kada, negana taip, kad mes irgi neperseniausiai turime iš tikrųjų, bet irgi nu kažkaip pasižiūrėt, pamatyt nu kiek to efekto ir kokios tos naudos yra. Čia jau irgi pakankamai sudėtinga. Ištikrųjų aš, net galvoju, kad ne kiek yra naudotis ta prasme tais dalykais, bet labai be galo svarbu ir mokėt, kaip naudotis. Tai tokiais dalykais čia vėl galima sakyti tą patį, kad būtų kažkokie tyrimai, kažkokie ten, nu kažkokie ten straipsniai, kaip naudotis, kaip daryti tai. Manau, kad net tas pats naudojimas būtų visiškai didesnis, aš net pasakysiu pas mus organizacijoje patirtis yra, kad vienas vienetas Kuršėnuose vat pasidarė savo feisbuko grupę, nu, bet nelabai jau norisi ir sekt, nes ta informacija pateikiama taip abstrakčiai, kad ir su vaizdinėm medžiagom ar ne. Tai irgi kyla klausimas, kad neužtenka vien tik naudotis ar ne, bet reikia ištikrųjų mokėt kaip pateikti tą informaciją. Ar su tais pačiais paveiksliukais ar ta pačia filmuota medžiaga. Pavyzdžiui yra požiūris, kad filmuota medžiaga turėtų būti ne ilgiau ten vienos minutės. Čia elementaraus to švietimo reikėtų iš tikrųjų. Manau, kad ir net ir pavyzdžiui vieno sakinio tekstas ar ne, jis gali būti efektyvus, bet vėl gi priklauso koks tas tekstas, kaip jis yra pateikiamas iš tikrųjų. Čia tokios naujovės, jos yra pakankamai, jos yra tokios nesenos. Aišku tos informacinės technologijos keičiasi, sparčiai keičiasi, eina į priekį, bet gal tik mes nesam tokie greitai, nespėjam tų technologijų. To, to daleiskim to

viešinimo, to švietimo tai iš tikrųjų jo labai daug reikėtų, kaip naudotis, kokiais būdais tą informaciją geriau pateikti.

23. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje? Pagrįskite savo atsakymą.

Čia aš vėl tikrai galiu vot daleiskim tipo savo patirtį, mes sakau vat tokių dalykų mes nenaudojam, ta prasme vat vieną sykį metuose, bet pavyzdžiui aš tikiu, kad ten daleiskim Mažeikuose, čia gal net Andrius Byčius gal daugiau pasakytų, nes iš tikrųjų ten, ten ir tas projektų rašymas ir visi tie dalykai, ten pakankamai toks intensyvus yra tas bendravimas, anoj pusėj ir tas bendravimas daleiskim ir su kitom organizacijom, ypatingai dabar kaip tas šimtmetis artėja ir ten, kaip ten pagrindinis yra tas bendravimo būdas yra tas elektroninis bendravimas. Jis jau turi daugiau kompetencijos apie tai kažką pasakyti.

24. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos kryptių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Net neįsivaizduoju iš tikrųjų, taip staigiai pasakyt. Net neįsivaizduoju.

9 priedas

Informantų iš savivaldybės pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr.1

Laikas: 13:00

Vieta: Šiaulių miesto savivaldybė

Interviu trukmė: 6:18 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

1. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje ir Šiauliuose? Pagrįskite savo atsakymą.

Ne vyriausybiniis sektorius turi galimybę įsitraukti į įvairius procesus, turi galimybę gauti įvairias administracines paslaugas ir savivaldybės tinklalapyje yra atskira paskira, būtent vykdomos apklausos ir visą kas, kas būtų galima ir kas būtų reikalinga.

2. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Atvirai pasakysiu, nežinau kas tas yra naujovės, nes čia pas mus visą laiką yra naujovės. Pastoviai yra galimybė, nežinau jau kiek metų, yra suteikta galimybė įsitraukti į įvairius procesus ir rašyti e-peticijas, kreiptis elektroniniu būdu. Tai nelabai žinau kas tas yra.

3. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą Šiaulių miesto savivaldybėje?

Kalbant apie mūsų, apie mūsų savivaldybės tinklalapį yra pakankamai sudėtinga, nėra taip paprasta visų pirma yra pakankamai sudėtinga .....struktūriškai. Kalbant apie sakykim kitų organizacijų interneto svetaines, tokias valstybinių organizacijų, tokias kaip registrų centras, kur turi eiti su elektroniniu parašu, tai ten iš viso yra sudėtinga, netgi iš vis įeiti su tuo elektroniniu parašu negali prisijungti. Tai čia jau tikrai yra problema.

4. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Paslaugos, e-paslaugos, kai žmogus sėdėdamas namie realiai gali labai daug savo pasidaryti darbų ir išsispręsti problemų, ir taip pat e-peticijos, kur žmogus jau gali išreikšti bet kokią savo nuomonę, savo požiūrį ar rasti vienminčių. .

5. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos kryptių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Reikia. Galėtų, galėtų yra, jeigu įmant mūsų puslapį, Šiaulių miesto savivaldybės puslapį, pas mus yra netgi e-skundai, tai būtų galima surašyti, būtų žymiai greičiau sureguojama, būtų žymiai

- greičiau nebūtinai skundas, ten galima parašyti ir kažkokią tai įvardinti problemą. Tai va toj vietoj tikrai galėtų būti daugiau ir aktyvesnis tas puslapis, kad šiuo metu yra tikrai pasigendama aktyvumo.
6. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?
- Galėčiau pasiūlyti jaunimui registruotis į e. pristatymą, nes nuo du tūkstančiai septynioliktųjų metų yra galimybė, kad nevyriausybinių organizacijų tiek projektus, tie ataskaitas jaunimo nevyriausybinių galima teikti elektroniniu būdu su elektroniniu parašu. Taigi, jie išvengtų ėjimo ir, ir, ir, ir laiko gaišinimo, nešimo, būtent popierinio spausdinimo kaštai sumažėtų, taip pat tą tikrai labai stipriai rekomenduočiau.
7. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?
- Aš galvoju gal, jeigu tarkim jaunimui būtų įdomu gal reikėtų bandyti domėtis ir daryti kažkokius tai, ar tai apskritąjį stalą pagal bent jaunimo reikalų tarybą. Ir daryti kažkokius mokymus, kad organizacijų vadovai, atstovai, kad jie suprastų apie ką kalbame, kad galėtų tada sėkmingai jungtis, turėti savo tas paskiras ir galėtumėm kuo daugiau bendradarbiauti e. erdvėje.

10 priedas

Informantų iš savivaldybės pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr.2

Laikas: 13:00

Vieta: Šiaulių miesto savivaldybė

Interviu trukmė: 23:13 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

1. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje ir Šiauliuose? Pagrįskite savo atsakymą.

Sunku net ir atsakyt taip tiesiogiai, bet turbūt galima kalbėti apie tai, kad Lietuvoje, Lietuva apskritai išsiskiria. Ir tas pats Šiauliai kaip savivaldybė išsiskiria galimybėmis daug ką atlikti elektroninėje erdvėje, nebūtinai varstant ten kažkokių valstybinių ar savivaldybės institucijų duris. Tačiau reikia pripažinti esant didelėms pakankamai galimybėms, deja, pats e. dalyvavimas ar pats tų priemonių naudojimas jis yra, na net gi sakyčiau žemiau kritikos ribos, nes iš tikro aa... sakykim taip gyventojai jau po truputį jau įsitraukia, bet tam tikros įstaigos, vat vidinis, vidiniuose dalykuose, tarpinstituciniuose atsiranda daugiau to elektroninio dalyko. Tiesa, kaip, pavyzdžiui, tas pat dabar kalbant apie jaunimo, na, pavyzdžiui, Šiaulių atvejį, aš bent jau dabar atmintyje bandau kapstyti dvejų metų turbūt bėgyje, turbūt nelabai kažką ir turėjom per elektroninę erdvę. Galbūt, na pritempiant galbūt viena, dvi iniciatyvas per peticijų komisiją kur.... Bet vėlgi tai buvo tam tikri žmonės jauni tenai, bet ne kaip nevyriausybininkai. Ar ne. Jie tiesiog jauni žmonės, aktyvūs, kur teikia vieną ar kitą pasiūlymą kas susiję su vienos gatvės remontu arba su talkšos ežero išvystymo perspektyvomis. Bet vėlgi jeigu reikėtų priskirt ar tai jaunimo klausimas buvo, tai aš vis dėl to nedirščiau to daryti. Tai kaip minėjau pačios galimybės, pavyzdžiui, peticijų dalykus arba kitus dalykus, paklausimus registruoti tikrai yra. Kitas klausimas kaip minėjau kaip jie juos išnaudoja. Aišku jeigu mes priskirtume elektroninį dalyvavimą, elektroninius paštus ir visą kitą. Aaa.. arba pavyzdys dabar kaip na ne tik gal jaunimas, bet apskritai tos jaunesnės kartos žmonės tikrai drąsiai naudoja ir tuos pačius socialinius tinklus. Tikrai nebijo, rašo, kelia problemas per tenai. Ir tikrai labai smagu, kad ne vieną problemą pavyko spręsti pakankamai greituoju būdu, neinant nebūtinai į tuos netgi procedūrinius dalykus. Tiesiog žmonės parodė vieną ar kitą problemą arba iškėlė klausimą, jiems na parašė ar man asmeniškai ar merui tikrai žinau irgi rašo ir mes ar tam tikrų skyrių vadovams irgi rašo. Ir žmonės tikrai.. Na bandom tiesiogiai atsakyti, nebūtinai ten kaip sakau vėl tą paklausimą išsitraukt, registruot, eit ten tuo biurokratiniu keliu. Ir tikrai, na turime neblogų pavyzdžių, kur tai veikia. Bet vėlgi jeigu taip žiūrėti paraidžiui tai vis dėl to nėra tas apie ką tu Ieva klausai, nes tos priemonės kaip va tokios. Mes ir paėjusiais metais atnaujinom savivaldybės

tinklalapį. Ten atsirado įdiegtos tos priemonės to dalyvavimo, didesnio registravimo paklausimų, visą kitą ir kaip minėjau, deja, tas procesas nėra toks aktyvus galbūt, kaip buvo galima pradžioje galvoti. Kitą vertus vėlgi lengvinam apskritai pačią sistemą. Atsirado ir tie patys normalūs tarybos posėdžių transliavimai. Tikrai dabar sakykim pats įsitraukimas, dalyvavimas, jis tampa labiau prieinamas. Nebūtinai reikia fiziškai atvykti į savivaldybę. Stebėti galima internetu ir nebūtinai tiesiogiai. Galima pasižiūrėti ir archyvų įrašus. Taip, kad domėjimosi galimybių yra daugiau, bet aišku tobulėti kur tikrai yra.

2. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Vėlgi sunku pasakyti taip tiesiogiai ar tai skatina ar neskatina tą įrankių naudojimą. Priemonės tarsi yra, bet tarsi naudojimo tokio didelio ne. Kita vertus čia gal yra ne tiek pačių tų elektroninių priemonių blogumas ar kažkoks nepakankamumas kiek galbūt pačio jaunimo tas klausimas, kuriame kaip aš sakiau.. Ir vėlgi aš nenoriu ar kritikuoti ,nesupraskit manęs neteisingai . Esmė yra ta, kad tiesiog, kad dabar jisai yra kitoksai. Ir jisai nebūtinai eina tuo sakykim biurokratinio keliu. Dažnai jisai iškelia kažkokią tai ar problemą, ar renginį suorganizuoja be jokių ten didelių pagalbų ir jie patys tiesiog tą darosi. Kartais galbūt ten pažeisdami tą ar vieną, ar kitą biurokratinį reikalavimą, bet yra viskas tvarkoj. Jaunimui kaip ir reikia kartais daryt, ar ne, jaunimui yra daug daugiau atleidiama. Bet, o pats įrankių naudojimas jisai aišku, jisai ir tuo pasižymi, kad jisai neskirto jaunas ar senas. Visiems yra reikalavimai tie patys. Ir jeigu taip prisijungtumėm žiūrėtumėm ką reikia užpildyti vieną ar kitą klausimą norint pateikti ar užregistruoti tai ten visiškai minimalūs reikalavimai. Tai yra nurodyti savo vardą, pavardę, adresą, kontaktą ir prisijungti per banką. Ilgainiui jeigu ten į peticijų komisiją pavyzdžiui aplikuoji, tada turi nurodyti savo asmens dokumentą. Nes ten viskas yra kaip sakau, ne tai, kad į viešą erdvę papuola, bet papuola tam, kam reikia papulti. Tai tie įrankiai tarsi kaip paprasti ir prieinami, bet kitą vertus mes kaip ir kalbėjom ir kalbamės tiek čia viduj, vis dėl to tų priemonių tikrai bandoma ieškoti įvairesnių ir kaip pavyzdys įvairios laikmenos, na taip vadinamos programėlės. Na, gal galvojama kaip galima būtų priartinti tą žmogų, bet vėlgi paprastai nėra to labai didelio skirstymo jaunimui ar ne jaunimui. Tiesiog visiems, kad palengvinti tą prieinamumą. Kaip pavyzdys: tos pačios mieste veikia tam tikros paslaugos: pavyzdžiui automobilių parkavimas, ar ne. Tai vėlgi yra galimybės atsiskaitymui sakykim programėlių pagalba, taip kad tų priemonių yra, bet, jų galbūt nėra tiek daug kiek irgi galėtų būti. Bet kaip aš ir visada keliu klausimą, ką ir rodo mūsų naudojimosi rezultatai. Tarsi priemonių yra, bet jų besinaudojančių nėra. O pačios priemonės, deja, jos nėra paprastai pigios ir visą kitą. Ir va čia

kartais dažnai atsiduriame tokioj dilemoj ar ne. Į vieną ar kitą priemonę vertą diegti didžiulius pinigus, kuria naudojasi vienas ar du procentai gyventojų, ar ne. Aišku, čia vėl tada prieinam prie to klausimo, kas pirmiau kiaušinis ar višta? Bet visada turint omeny, kad tie kaštai yra riboti, visada ir tas klausimas iškeliamas.

3. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą Šiaulių miesto savivaldybėje?
4. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Jaunimui aš vis dėl to manau, laikausi.. Aš nežinau, vėlgi ar tai yra apie ką tu. Ieva rašai darbą, bet , vis dėl to tie elektroninio dalyvavimo įrankiai būtų tie patys socialiniai tinklai, neabejotinai yra pati priimtinausia priemonė ir jeigu mes vis dėlto tą laikome kaip e. dalyvavimą, tai tada reikia pasidžiaugti, jog mūsų jaunimas šiaip iš esmės yra pakankamai aktyvus. Tai vėlgi, jeigu matome mes tam tikras diskusijas ar tame pačiame feisbuke tai kartais aktualiai visuomenei klausimais, miestui klausimai, mes galime pastebėti, kad jaunimas pakankamai nebijo reikšti savo nuomonės ir kritiškos nuomonės ir visą kitą. Tai tokiu atveju tas įsitraukimas visai ir netgi nėra blogas. Kitą vertus kaip aš ir minėjau, vis dėl to, galbūt kartais iš lieka to barjero, kad, nes na.. Pavyzdžiui, kad ir pavyzdys: pačiuose socialiniuose tinkuose žmonės yra pakankamai lengvai prieinami, bet žmonės ne visuomet žino, kad vienas ar kitas žmogus atrašys ar dar kažką. Visada prisibijo parašyt. Aš puikiai atsimenu, kaip ir pats studentas buvau, kaip dėl vieno ar kito kažkokio klausimo reikėjo kreiptis į vieną ar kitą žinomą sakykim profesorių ar šiaip žinomą kažkokį žmogų ar ne dėl savo darbo visada buvo tam tikro kirminėlio. Oj kaip čia aš toks paprastas žmogelis prašysiu, ar ne. O čia toks žinomas žmogus ir panašiai. Ir visada būdavo baimė ar atrašys ar neatrašys. Bet kaip perlipdavai, parašydavai ir gaudavai nuo vienu.. Vieni atsakydavom kiti neatsakydavo. Tai gi ir čia aš manau reikėtų skatinti, kad žmonės nebijotų rašyti, kelti tas problemas. Nebūtinais problemas. O ,bet, tiesiog pasidžiaugti savo pasiekimais. Ir kartais ta elektroninė erdvė reikia pasakyti kartais nebūtinais žmonės turi galimybę patys būtinai rašyti, patys būtinai kažką tai klibinti, bet ir politikai. Pavyzdžiui, socialinių tų pačių tinklų pagalba, va administracijos žmonės kartais gali labai greitai pamatyti vieną ar kitą problemą ir ją identifikuoti ar išspręsti. Nebūtinais į juos turi kažkas kreiptis. Pavyzdys buvo irgi geras kaip pavyzdys asmeninis ir iš ties toks ne senas. Tai pavyzdžiui, mačiau, kad Didždvario gimnazijoje vyko kažkoks tai jų na darbas dėl kaštonų alėjos. Ten jie turėjo sudaryti komandas, teikė savo siūlymus ką ten norėtų matyt ir visą kitą. Ir aš tada taip pamačiau elektroninėje erdvėj, po to spaudoj perskaičiau ir po to pagalvojau kodėl jie šitomis idėjomis nepasidalina, pavyzdžiui su savivaldybe. Nes kaip tik šiuo metu savivaldybėj vyko tie visi

planavimai, projektavimai tų erdvių ir jie tebevyksta ar ne. Ir tiesiog irgi vėlgi pamatėm socialiniuose tinkluose, pasikvietėm pačius moksleivius ir jie pristatė čia savivaldybėj. Tam tikros idėjos kiek žinau architektų buvo labai pakankamai...Mūsų architektų turiu omeny labai palankiai vertintos ir visą kitą ir galbūt kas žinos jos atsidurs vienam ar kitam darbe. Tai ką noriu pasakyti: tai nėra, nebėra vieno kelio koncepcijos bendravimui. kažkas rašo kažkas atsako. Ir dabar atsiranda, šiuo atveju būnant kitoj barikado pusėj ar ne.. Stebėti apskritai visuomenėje mieste vykstančius procesus, į juos reguoti, į juos duoti atsakymus, Na kartais vėl labai seku aktyviai, pavyzdžiui, pagalba vairuotojams Šiauliuose ar ne. Labai aktyvus, daug vienijantis žmonių. Ir ten žmonės rašo daug dalykų, ar ne. Apie bėdas, apie kažkur stovinčia policiją ir visą kitą. Tai aišku tuos ignoruoji, bet tą policiją tiriu omeny, bet rašai apie problemas. Na pavyzdžiui, ten toj ir toj gatvėj vat pažiūrėkit kokia bloga gatvė. Tiesiog jeigu aš žinau, kad pavyzdžiui šiais metais ar kitą mėnesį ten kažką darysim, tiesiog įsitrauki ir rašai: ačiū už informaciją, mes žinom tai. Tada tada bus atliekami remonto darbai. Žmonės dėkoja ir visa kitą. Arba kaip pavyzdys: ačiū, kad parodėte problemą, nematėme, nežinojome, ją užsiregistravome, ją bandysime išspręsti. Irgi tokių atvejų mes turėjome labai daug. Netgi sakyčiau socialinių tinklų, elektroninės erdvės pagalba mes jau pradėdam stebėti, identifikuoti problemas ir jas ne tik identifikuoti, bet ir spręsti. Ir aišku svarbiausia informuoti žmones, kad pastebėjome, sprendžiam ir darom. Nes kartais irgi reikia pripažinti yra viena labai didelė problema, kur tuo senuoju administraciniu keliu yra sudėtinga: žmogus atneša kažkokį paklausimą, jį užregistruoja, palieka. Na ir pagal procedūras jis per 20 darbo dienų turi gauti atsakymą. Kartais gauna, kartais kažkur išsiunčiamas atsakymas, bet jis jo negavo vienu ar kitu keliu nežinojo, ar neatėjo paštas, ar dar kažkas. Žmogus galvojo, kad negavo atsakymo. Tai vat toks katalis yra. Tai šiuo atveju, pavyzdžiui, tas pats feisbukas ar meseger'is ir visi kiti dalykai arba elektroniniai kurie atsakomi. Jie rodo, kad atsakymas yra, buvo galima pasikelti, stebėti galų gale. Tai vat, šitoj vietoj aš sakyčiau jisai labiau, kaip čia pasakyt, įpareigoja visų pirma. Tiesiog galbūt labiau artimesnis tas toks gaunasi ryšys, nes kaip pavyzdys, tu matai žmogų, matai jo nuotrauką, ar ne ir visą kitą. Artimiau galbūt reguoji į problemą, negu matai tok baltą popieriaus lapą ir kažkokie tai ten nežinau Sigita Sigutienė. Tai vėl kaip aš sakau.. Nors aišku vienodai reikia spręst problemas, bet turiu omeny, tas feisbukinis variantas kartais leidžia daug operatyviau ir greičiau daryti. Bat vėlgi apie pačias priemonės, kaip savivaldybės tinklalapyje e. demokratijos, e-valdžios vartai, įvairiausių yra ir tikrai pavyzdžiui pats dabar geriausias pavyzdys: tikrai arne tapau antrą kartą tevu ir ką dariau aš tėvu. Nėjau į jokias sodras, niekur, aš tiesiog elektroniniu būdu prisijungiau prie elektroninių e-valdžios vartų, užsipildžiau reikiamus dokumentus. Vėlgi lygiai tą patį padariau su

metrikacija ir užregistravau savo gimusį sūnų. Tai vėlgi, tai reiškias priemonių yra daug ir jomis galima naudotis, tiesiog reikia nepatingėti pasikapstyti. Šitoj vietoj, kaip jaunimui, kuris praktiškai kiekvienas naudojami elektronine bankininkyste tai atveria didesnes galimybes. Aišku senajai kartai yra šiek tiek sudėtingiau. Aš vėlgi imu pavyzdį savo tėtį, kuris, na bijo tam tikra prasme tų technologijų. Kažkokia dalimi jau jų naudojami, bet pavyzdžiui elektronine bankininkyste turi, bet vėl pavadinkim taip laiko užrakinęs seife, jų nenaudoja, nes tiesiog nelabai supranta. O kaip nelabai suprato nenaudojo, o po to atsirado nežinomybė.. Tai vat pavyzdys. Tai vis tiek vyresnei kartai jau sunkiau, na o mūsų kartai ir dar jaunesnei kartai tai aišku yra pačios priimtinausios priemonės ir galima save realizuoti per įvairius paklausimus ir spręsti savo aplinkos klausimą. Natūraliai galbūt valstybės tarnautojai aš sakyčiau jie, na jie nėra apriboti, bet jie patys sau užsideda tam tikrą apsiribojimą, palaiko neutralumą ar apskritai į tą darbinę aplinką nelenda. Tai yra socialiniai tinklai yra pačio žmogaus apsisprendimas, kiek tu socialinius tinklus, kaip tu nori juose save matyti. Ar tai yra tavo bendravimas tik su tavo draugais, ar platesnio pobūdžio ar ne diskusija gali vykti. Tai pats žmogus sprendžia. Tai ką matau vėlgi iš savivaldybės rato, tai yra keli žmonės kurie rašo ir reiškia savo nuomonę ir nebijo jos reikšti. Kitas dalykas, bet jie vis tiek labiau laikosi rezervuotai. Kalbant apie politinio lauko žmones, tai reikia pasakyti, kad turbūt paėmus tarybą, tai turbūt koks 50 procentų yra socialiniuose tinkluose, 50 procentų jų nėra. Kitas iš tų esančių, aš sakyčiau dar koks 50 procentų dalyvauja aktyviai, o kiti na, o kiti yra tokie pasyvūs stebėtojai galbūt labiau. Tai vėlgi. Bet įsitraukimo jo yra, kartais, netgi kai kurie sako gal eikit dirbt mažiau čia diskutuokit. Yra ir to. Tai kartais, tame tarpe, kartais ir pats per daug įsiveliu į tam tikras politines diskusijas ir visą kitą.

5. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos kryptių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Čia apskritai gal yra tai, kad žmonės tiesiog mažai yra susipažinę su galimybėmis. Ir tai čia priklausomai ir elektroninėj ir neelektroninėj erdvėj esmė, kad žmonės nelabai žino, kad yra tam tikros galimybės, kaip minėjau, realizuoti savo idėjas. Ir va čia yra klausimas ar jiems trūksta tos informacijos, ar tos informacijos yra per daug, nes ką aš noriu pasakyti, tai vėlgi turint omeny kiek šiuolaikinis žmogus, apskritai jaunas, kokį informacijos srautą gauna. Vėlgi yra atlikti įvairiausi tyrimai: dabartinis žmogus gauna kaip niekas kitas daug informacijos ar ne. Ir dabar atsiranda ne be tiek informacijos pateikimo poreikis, kiek koncentruotos tikslinės auditorijos ar ne reikalingumai visi ir visą kitą. Vėl gi labai didelis informacijos srautas ir atsirinkti ir visą kitą. Vėlgi aktuali

informacija po visu srautu žinių, naujienų, tiesiog viskas prapuola, užsimiršta ir visą kitą. Tai tų iš esmės paskatinti ar visa kita, tai aišku galbūt reikia labiau žiūrėti ir koncentruotis.

6. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Na pavyzdžiui, tam tikros priemonės: kaip savivaldybės kaip tinklalapy kaip oficialiam turbūt jaunimui nėra labai patrauklios, ar ne. Turbūt tada tokiu atveju reikėjo ieškoti, kažkokių juokingų programėlių, nežinau, čia dabar fantazuuju, kurios galbūt kažkuo ten galėtų patraukti jaunimą ir būti išskirtinės arba galbūt net ne tiek kurti kažkoku naujus produktus, kiek bandyti tam tikras priemones pritaikyti dabar jaunimo tarpe esančiuose programose. Galbūt ieškot tokių kažkokių sprendimų. Vėlgi aš nesu IT žmogus, ar ne, tai galiu tikrai fantazuoti. Vėlgi tad diskutuojant galima labiau apie tai kalbėti: kaip patraukliau jaunimui pateikti galimybes esamas.

7. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybės organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Na turbūt tai kaip ir minėjau jos turėtų būti labiau patrauklios jiems, pirmiausiai. Kitas dalykas rodyti daugiau tų sėkmės pavyzdžių, kur būtent balsas buvo išgirstas, idėja buvo įgyvendinta. Kitaip tariant, na, kad tikrai jie yra išgirsti, jie yra ar ne matomi ir jų nuomonė yra svarbi ir, kad jų keliami klausimai yra sprendžiami. Bei vienas iš variantų ir ką turbūt galima pasakyti, tai, kad per jaunimo reikalų tarybą ar ne, jaunimas tarsi per ją labiausiai turėtų kelti savo problemas ir savo lūkesčius, tai džiugu, kas pastaraisiais metais pakankamai pavyko išjudinti tą klausimą ir dabar tikrai štai ir apskritasis stalas teikė geriausių pasiūlymų, kurie vienokia ar kitokia forma atgula į biudžeto projektą. Ką tai reiškia, tai reiškia, kad tiesiog tos idėjos yra vienaip ar kitaip sprendžiamos ar ne. Atsiranda pinigai toms idėjoms įgyvendinti. Tai, kad ir šiais metais, dabar artimiausiais bus tarybos posėdis, tai yra vyko kiek žinau apskritojo stalo vasaros akademija. Jaunimas susirinko, sprendė, siūlė. Dabar sudėjo viską į vieną paketą, atnešė į savivaldybę, ar ne. Vėl na, tarsi ne elektroniniu būdu, bet vis tiek procesas vyksta ir jaunimo reikalų taryba rinksis, spręs ką vienai ar kitai idėjai duoti palaiminimą ir advokatauti, kad tos idėjos atsidurtų kitų metų biudžete ir taip būtų išspręstos problemos. Elementariausias pavyzdys tas pats jaunimo centras prieš tuos pačius 3 metus buvo visiškai pamirštas, visiškai neįdomus ir panašiai, bet atsirado jaunimas kuris sakė, kad turi būti kažkoks etatinis darbuotojas- jie atsirado, po to kėlė palaukit tamsu naktį, vakare, žiemos pas mus anksti ateina. Saugumo klausimas- atsirado apšvietimas. Po to sako palaukit pas mus tai šalta – atsirado langai. Dabar yra priemonių trūkumas apskritai, kad jaunimo būtų ar ne. Multimedia, kompiuteriai, kurie jaunimą traukia. Tai galbūt kitais metais ir tos

priemonės atsiradimas. Aišku, kur yra problema, kad jaunimas yra suplakamas. Pagal įstatymą nuo 14 iki 29 m. Bet aš kaip visada kartoju tai yra labai skirtingos grupės. Kad keturiolikmečiui įdomu yra 29 m. žmogui praktiškai visiškai nebeįdomu, netgi atsiranda vos ne kitų kartų jau klausimas. Tai kaip minėjau moksleivių amžius yra viena kategorija, po to yra studentų, po to yra to baigusio studento ieškančio darbo ar ne, po to dar kita jau sukūrusio šeimą ir ieškančio pirmo būsto. Tai kaip matote yra labai skirtingos 4-5 grupės ir tų interesų yra labai plačios perspektyvos ar ne. Ir aš kaip minėjau ir čia šitoj vietoj suplakti į vieną yra labai sudėtinga, bet, bet kuriuo atveju vienos ar kitos problemos jos yra keliamos. Buvo to pačio verslumo atsirado praeitais metais problema ir labai smagu, kad jauni žmonės pradeda nebijoti teikti savo idėjas, bet vėlgi ką mes matom iš to pavyzdžio. Vis dėl to tam rimtesniam žingsniui kurti verslą, prisiimti tam tikrą atsakomybę ir įsipareigojimą ryžtasi vyresnis jaunimas. Bet kitą vertus tai irgi natūralu. Ir šiaip jeigu jaunimas parašo ir bendravimas yra nepiktas, o matomas noras spręsti problemą, kažką judinti, jokio skirtumo nėra ar tai gyvai ar tai socialinio kažkokio susirašymo būdu ir visą kitą. Kaip ten bebūtų socialinis bendravimas socialiniuose tinkluose jis dažnai perauga ir į bendravimą vienokia ar kitokia forma ir realiame gyvenime. Sutinki žmogų vienam ar kitam renginy, po to atsimeni, kad jį matei, arba jis atsimena., kad kažkur bendrauta, prieina pasilabina, pasikalbam, dar kažkas tai. Nėra vien tik, kad dimensinis klausimas: arba realybė, arba socialiniai tinklai. Tai ir vieni ir kiti gali puikiai persipinti, puikiai bendradarbiauti ir tas yra.

11 priedas

Informantų iš savivaldybės pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr.3

Laikas: 14:00

Vieta: Šiaulių miesto savivaldybė

Interviu trukmė: 9:23 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo

aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

1. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje ir Šiauliuose? Pagrįskite savo atsakymą.

Mano supratimu per jaunimo NVO ar ne jaunimo NVO, kad visi įrankiai ir priemonės dalyvauti e-būdu. Tiek Šiaulių vietos savivaldoje, tiek Lietuvoje yra. Pas mus yra įdiegta e. demokratija, belieka ja tik naudotis.

2. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Be abejonės mes koja koją žengiam su visu pasauliu ir visi procesai ko gero persikelia į IT technologijas. Keliasi kaip matome ir e. receptas ir tas jaunimo dalyvavimas tampa e. dalyvavimu. Tik tai ko gero tai reikėtų ugdyti. Sakau priemonės yra, įrankiai yra, galimybė dalyvauti elektroniniu būdu vietos savivaldoje procesų sprendime kažkokiam tai priėmime yra galimybė, tačiau šiai dienai ji nėra populiarė ir ko gero tai turėtų vykti per kažkokius mokymus ar užsiauginti reikia tą kartą. Tai jaunimas jau turėtų ko gero būti ne tai kad, kaip čia pasakyt... Jaunimas nebūtinai turėtų e. dalyvavime dalyvauti, aplamai turėtų dalyvauti, nes ko gero manau, jaunimas šiai dienai yra pasyvus. Informacijos tikrai yra pakankamai, nes buvo atliktas tyrimas ir Šiaulių miesto savivaldybė užėmė 1 vietą, būtent e. dalyvavimo, kad mūsų yra pats ryškiausias būtent tas e. piliečių informavimas, būtent pirmame puslapyje. Aš nežinau, kaip būtų galima dar kitaip padaryti, nebent kiekvienam išsiuntinėt asmeniškai, kad dalyvautų.

3. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą Šiaulių miesto savivaldybėje?

Mūsų visas e. dalyvavimas yra svetainėje siauliai.lt. –Prieinamumas yra užtikrinamas pirmam puslapy, naudotis reikia, bet galbūt nėra paprasta. Va čia vat klausimas yra geras. Galbūt tai nėra paprasta. Kadangi paprasta reikalaujame identifikuoti save elektroninėje erdvėje. Jaunimas gal norėtų būti neidentifikuotas. Va čia gal kas nors yra toj vietoj. Ir nevilioja jaunimo, nes jeigu žiūrėt taip

socialinius tinklus labai daug yra pasisakančių, kurie tiesiogiai neišreiškia savo vardo, pavardės. Tai čia šituo atveju jau turėtų dalyvauti save identifikavęs. Galbūt Tai nepatrauklu jaunimui. Bet žiūrėkim iš kitos pusės: koks gali būti dalyvavimas anonimiškas, ar ne? Ar išvis gali būti jis anonimiškas.

4. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Priimtinausi ir reikšmingiausi?

Visi priimtini ir reikšmingi.

5. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos krypčių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Gal anonimiškumas, bet ar tai gali būti. Pabandykit anonimiškai dalyvauti rinkimuose. Reiktų pradėti, kad jaunimas pirmiausia turi dalyvauti, nes jis ir fiziškai nedalyvauja, o e. dalyvavimas yra sekantis žingsnis.

6. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Kad jaunimui būtų patrauklu. Svarstyti jaunimui aktualius klausimus, ko gero būtų taip. Jeigu yra svarstomi jaunimui aktualūs klausimai apie švietimą, apie jaunimo NVO finansavimą. Tai tada būtų galima įtraukti ir jaunimą. Galbūt tuomet jie ir dalyvautų ar ne. Pasisakytų, išsakytų savo nuomonę. Skatintų tai skaityti tarybos sprendimų projektus, diskutuoti tais klausimais ar ne. Vat ko gero priemonė tokia, kuri turėtų būti susijusi su jaunimo nevyriausybinių organizacijomis.

7. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Skatinti jaunimo pilietiškumą. Jausti atsakomybę. Čia kaip su tuo krepšiniu ar ne. Mes laimėjom, jie pralošė. Tai jei savivaldybė priėmė kažkokį sprendimą ir jisai būna nepalankus tai sako jie priėmė, o jeigu palankus, tai jau mes padarėm. Tai jei norim siekti bendrų tikslų, vieno tikslo kuris tenkintų tiek vieną, tiek kitą pusę tai reikia išklausti ir vienos ir kitos pusės. Jei sprendimas nepalankus jaunimo NVO, išsakoma tik kritika, bet nėra pasiūlomos priemonės. Nėra jokio aktyvumo iš jaunimo Nevyriausybinių organizacijų, taip pat jokių pasiūlymų nėra. Yra tikrai kritika. Tai vat reikėtų pagalvoti, kad nevyriausybinių organizacijos jau dabar čia nebesvarbu koku būdu: ar e-būdu ar paprastu būdu turėtų išsakyti savivaldos vadovams kaip turėtų būti skatinamos organizacijos ar kokia politika turėtų būti nevyriausybinių organizacijų, koku tikslu

turėtų būti einama ar nežinau. Va tą reikėtų patį skatinti, kad pati nevyriausybė būtų atsakinga už priimtus sprendimus. Dabar niekas neteikia nei e-skundų, e-peticijų. Tai jeigu mes turime vieną e-peticiją per metus, tai yra labai gerai būna metai, kad nei vienos neturėjom. Ko gero šiemet nei vienos neturėjom. Bet reikia nepamiršti, kad mes neturėjom ir paprastų, tai koks skirtumas ar elektroninė ar paprasta. Pernai buvo kažkokie peticijų metai, turėjom tris, o šiemet nei vienos. Tai pernai buvo, nežinau ar tai galima priskirti jaunimui, bet iš visuomeninės organizacijos tikrai buvo apie Medelyno mokyklos kažkokio kelio sutvarkymą. Tai vat, manau, kad čia yra susiję su jaunimu. E-forumas gali organizuoti tiek savivaldybės darbuotojai pradėti inicijuoti, tiek pat bet koks žmogus, bet vėlgi turi būti prisijungę. Prisijungimas vyksta per el. bankininkystę arba per el. parašą. Turi turėti arba el. bankininkystę arba el. parašą. Jei nei to, nei to neturi, kažkokį iniciavimo forumą šiai dienai anoniminiu būdu inicijuoti forumą pas mus tinklapyje negalima. Anoniminiu būdu galima tikrai užduoti klausimus ir gauti atsakymus. Jei klausimas nesvarstytinas ir komisijoje nenagrinėtinas, tai atsakoma tą pačią dieną.

12 priedas

Informantų iš savivaldybės pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr.4

Laikas: 14:00

Vieta: Šiaulių Universiteto biblioteka

Interviu trukmė: 10:32 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

1. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje ir Šiauliuose? Pagrįskite savo atsakymą.

Patenkinamai vertinu, nes galbūt Lietuvoje jau dabar atsiradę yra išmanesnių ir prieinamesnių kažkokių tai elektroninių priegū reikšti nuomonę, kaip mano balsas ir kitką. O Šiauliuose kol kas yra gan sudėtinga ir nepatraukli naudoti sistema. Kol kas nėra labai nepatraukli ir, manau, kad nevyriausybinės organizacijos tiek tos, kurios yra jau ne vieną kartą naudojusios, pasikonsultavusios, tai jos jau maždaug žino kaip naudoti e-procesus. Jeigu yra nauja, tai aš manau tikrai nenaudoja.

2. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Aš manau, kad apskritai informacinės technologijos skatina jaunimą kažkaip reikšti nuomonę, dalyvauti, bet šiai minutei manau, kad Šiaulių miesto savivaldybės puslapiu e. dalyvavimas nėra tinkamai paskleistas ir nėra taip paviešintas jaunimui, kad jie galėtų tuos įrankius naudoti savo veiklai.

3. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą Šiaulių miesto savivaldybėje?

Reikšmė, tai didžiulė, todėl kad naudojant būtent elektroninius įrankius galima išreikšti nuomonę, įtakoti procesus, sprendinius, matyti tarybos posėdžius, rašyti savo komentarus, peticijas, bet ar jie naudoja tas priemones, manau, kad ne, todėl, kad nėra dar tiek populiariu ir įprasta jaunimui būtent tokiais būdais. Tai aš manau, kad jie net nežino, kad galima. Tai aš manau, kad iš principo e. dalyvavimas yra tik dėl to, kad reikia savivaldybei, ne dėl to, kad jis būtų patrauklus naudotis.

4. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokie čia tie įrankiai gali būti. Iš principo tai aš manau, kad, kad yra visa duomenų bazė ir visi raštai, sprendimai, kad yra skelbiami, jie yra viešinami, tai ta priemonė padeda iš tikrųjų net ir guru pagalba, jau rasti ateiti iki savivaldybės duomenų bazės, tai, tai padeda atrasti duomenys. Reikšmė jaunimui aš manau yra ta, kad besidomintys jaunimas gali komunikuot su bet kuriuo iš savivaldybės vadovu tiesiogiai elektroniniais laiškais, skambinti. Tai manau, kad tai padeda komunikuot, galbūt, jaunimui ir prieiti tiesiogiai, nes viskas yra viešai skelbiama. Trūksta, aš manau, kad trūksta šiek tiek vieno mygtuko sistemos. Per daug giliai visa informacija, per daug turi būti padaryta jaunimui paspaudimo, kad jis atrastų. Ir ties trečiu paspaudimu jis prarandą viltį ir galbūt arba visai atsisako minties kažką daryti, arba nežinau eina skambinti tikriausia kažkam. Tai manau, kad yra, reikia trumpinti paspaudimų skaičiui jaunimui.

5. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos kryptių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Aš manau, kad, aš manau, kad jaunimas nežinodamas, kad gali įtakoti tiesiogiai savo aplinkos kūrimą. Ir jaustų, kad jų nuomonė yra matoma ir girdima, tai paskatintų dažniau naudotis tuos elektroninius procesus ir priemones ir jeigu būtų kažkaip bendru sutarimu su jaunimo organizacijom sukurta jų nuomonės perteikimo, sakykim direktoriui ar merui, ar tarybai sistema, paprasta, nereikalaujanti didelių raštų, bet iš principo jų nuomonės pateikimo. Manau, kad paskatintas jaunimas daugiau dalyvautų miesto kūrime. Jaunimo reikalų tarybą, apskritąjį stalą, per tas organizacijas, kurios yra iš principo yra aktyvios, bet neatmetant galimybes, kad gimnazijose turėtų vykti būtent sklaida tos, tos galimybes jaunimui, kad yra moksleivių prezidentai, seimai kurie savo teritorijoje kažką gal nori kurti ir jie gali kurti. Kad jie žinotų kokius mygtukus, ir kokiom paprastom priemonėm jie gali patekti į miesto tarybos sprendimą ir svarstymą.

6. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Aš manau, kad turėtų būti kažkokia paprastesnė sistema jaunimui, arba nuoroda tiesiogiai tik jaunimui. Kaip yra įsivaizduokime neįgaliesiems, yra senjoram galbūt, tai turi būt kažkas jaunimui ir tik išsianalizuojant kokios sritys svarbiausios, jas reikia išskelt, nes visą kitą gali būti giliau, bet tas kas yra einamiausia turi būti kažkaip viršuj. Jeigu mes norim aktyvinti. Vadinasi jaunimas įėjęs į Šiaulių miesto savivaldybės puslapį. Turim matyt, kad jisai yra matomas ir girdimas, arba nori jį matyti ir išgirsti, tai kažkoks vat atskiras mygtukas arba nuoroda.

7. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Iš principo visuotinės sklaidos, kad yra e. demokratija. Apskritai, kad jau ja galima naudotis, rodyti realius pavyzdžius kaip veikia e. demokratija, ir kaip veikia visos tos sukurtos programos: ir nuomonių, ir peticijų. Rodyti visus realius, aktyvius pavyzdžius, bet iš principo, aš manau, reikia tiesioginio darbo su tom organizacijom. Tiesiogiai nesu taip mačiusi, bat aš žinau, kad apskritai visam pasauly, ten sakykim mes dalyvaujam Rotary gyvenime, ir internetinis komunikavimas su visais per skaipt konferencijas, raštų rengimas nuotoliniu būdu, nuomonės reiškimas pasauliniu lygiu vyksta jau dabar ir daug metų. Nebūtina būti tam tikroj vietoj, tai elektroninės nuomonės teikimas yra kuo toliau tuo populiarsnis. Ir šiai minutei matau, kad ir Europos sąjunga ir visi turi kanalai ir tviterius, ir feisbukus, ir turi atskirus skyrius, kurie dirba ir reaguoja į fondus, tai ne tik

Šiaulių oficialusis puslapis, kuris gal turi būti ir oficialus, aš manau, kad ten šalia turi būti vat tie populiarieji socialiniai tinklai, kuriuose dirba, ir dabar mes turime atskirus žmones, kurie politikai patys užsiima lygtais ta veikla, tai tą patį turi Europos parlamentas, sakykime jie turi tviterius ir skelbia įvairiausias nuomones ir turi feisbukus, kur skelbia naujausias informacijas, žinutes, aišku ten komentuoja, atsakinėja į komentarus. Tai vat toks jaunimo manau yra patrauklus dalyvavimas, kuris ateity gali jau priversti penktoką, kad jisai rašys galbūt oficialų raštą. Tai aš manau tik kiekvienas, kiekviena amžiaus grupė turi turėti savo prieigos erdvę.

12 priedas

Informantų iš savivaldybės pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas

Protokolo Nr.4

Laikas: 13:00

Vieta: Šiaulių miesto savivaldybė

Interviu trukmė: 11:59 min.

Interviueris – Ieva Grušaitė

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto viešojo valdymo magistro studijų programos II kurso studentė I. Grušaitė. Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimą Šiaulių miesto savivaldybėje. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios prielaidos yra sukurtos Šiaulių miesto jaunimui NVO dalyvauti sprendimų priėmimuose, diskusijose, forumuose, peticijose per e. dalyvavimo aspektą. Vienas iš tyrimo siekiu - pateikti ir atskleisti Šiaulių miesto jaunimo NVO bei Šiaulių miesto savivaldybei perspektyvas ir galimybes skatinant e. dalyvavimą Šiaulių mieste.

Šio interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro baigiamąjį darbą „JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ E. DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOJE: ŠIAULIŲ MIESTO ATVEJIS“. Tyrimo rezultatus numatoma pristatyti Šiaulių universitete. Jei neprieštaraujate, Jūsų išsakytos mintys bus įrašomos.

1. Kaip vertinate jaunimo NVO galimybes įsitraukti į e. dalyvavimo procesus Lietuvoje ir Šiauliuose? Pagrįskite savo atsakymą.

Manau galimybės, tai jos yra sudarytos ir įsitraukti nėra sudėtinga. Gal daugiau problemų yra su pačių jaunimo atstovų ir jų reiškia pačių organizacijų noru ir poreikiais kažkokiais įsitraukti į... Tai vat ar yra toks poreikis čia aišku sudėtinga pasakyti, reiktų jų pačių klausti, bet aš manau galimybės yra ganėtinai prie noro galėtų įsitraukti ir dalyvauti. Yra įvairūs balsavimai internete ir tiek mūsų savivaldybės puslapyje, o kad mažai tuo naudojasi tai faktas šiai dienai.

2. Kaip manote, kaip informacinių technologijų naujovės skatina didesnę jaunimo nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus Šiaulių miesto savivaldybėje?

Nu, na informacinių technologijų naujovės be abejo jos yra visuose ne vien e. apklausose, bet visur jos yra aktualios ir čia taip pat kaip perkam naujus telefonus, pasirodo nauji modeliai jau su kažkokiais patobulinti tai jie pritraukia ir pirkėjus. Tiek pat ir čia aš manau tos technologijos turėtų bent jau skatinti įsitraukimą, bet vėlgi susiję su tuo, nu su poreikiu to jaunimo. Gal jie visiškai kitaip sprendžia tas problemas ir jiems, gal nėra motyvuoti labai dalyvauti vat tokioj visuomeninėj veikloj ir išsakyti savo nuomonę, vat čia elektroninėj erdvėj. Va čia daugiau problemų yra.

3. Kokia jūsų nuomonė apie e. dalyvavimo įrankių naudojimo paprastumą ir reikšmingumą Šiaulių miesto savivaldybėje?

Na kas liečia paprastumą, tai turbūt čia nėra sudėtinga, ypač jauniems žmonėms susirasti ir sudalyvauti, bet vat tačiau siejasi tie patys ir ankstesni klausimai, bet kiek tas mūsų motyvuotas jaunimas yra dalyvauti va toj.

4. Kokie e. dalyvavimo įrankiai jums atrodo priimtinausi ir reikšmingiausi? Kokių trūksta?

Priimtinausi ir reikšmingiausi?

Nu priimtinausi tai be abejo lengviausia galbūt pasijungti transliacijas tarybos posėdžių, pavyzdžiui, tai čia jau nieko daug nereikia. Ir matai išrinktus tarybos narius mūsų miesto, gali juos įvertinti, įvertinti jų pasisakymus, klausimus, jų jų tą vadinamą darbą taryboje. Be abejo ir balsavimai, kurie būna taryboje. Tai irgi priimtini. Tyrimai visur yra daromi, todėl labai svarbu kaip būna sudarytas tas klausimynas. Jeigu jis yra kažkaip labai užslėptas, sudėtingas tai tiesiog nu paima ir nebeatsakinėja į tuos klausimus. Turėtų klausimai būti aiškūs, konkretūs, be kažkokių gilių pamastymų, nes tada žmonėms ir laiko gaila ir kitąsyk ir nesupranta ko, ko yra klausama.

5. Gal galėtumėte pateikti keletą jaunimo nevyriausybinių organizacijų neišnaudotų veiklos kryptių, kurios paskatintų jaunimo didesnę įsitraukimą į e. dalyvavimo procesus? Kokiomis priemonėmis būtų galima tai įgyvendinti?

Oj čia sunku pasakyti, net nežinau. Na tai yra ir siauliai. It yra ir mūsų puslapis feisbuke. Tai gal čia jaunimui yra dar aktualiau, negu grynai naršyti po savivaldybės oficialų puslapį. Aišku tą puslapį

būtų galima dar tobulinti. Mes ir konkursus įvairius dedam į feisbuką, atskirai juos ten, kad jie pastoviai matytųsi. Tai vat. Tai vat galbūt reikėtų sakyčiau, kad pritraukti jaunimą, tai ir per socialinius tinklus daugiau tiesiog reklamuot, daugiau lesit netgi patiems gal pasireikšt dalyvaut netgi apklausose per feisbuko puslapį. Nu, manau, kad taip būtų. Nes vis tiek tie socialiniai tinklai dabar yra labai populiarūs, ypač tarp jaunimo. Tai ten ir reikia ieškot jaunimo, o tiek. Aišku tas puslapis savivaldybės oficialus jis irgi reikalingas, bet per feisbuką ar ten kitus socialinius tinklus, tai nepamaišytų man atrodo.

6. Kokias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant gerinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų e. dalyvavimo įrankių naudojimą didinant kokybę?

Pagyvėtų, jeigu politikai ir administracijos darbuotojai pradėtų aktyviau naudotis socialiniais tinklais ir diskutuoti su jaunimu. Ir šiandien tas erdvėj elektroninėj yra ir diskusijos. Na nedaug, bet politikai ypatingai daugiau galbūt tarpusavy diskutuoja ir feisbuke komentuoja ten vienokius ar kitokius priimtus sprendimus ir ten vieni kritikuoja, kiti nekritikuoja. Vienas kitas būna įtraukia. Aš nežinau ar ten jaunimas ar kiti: įvairaus amžiaus būna įsitraukia į tas diskusijas ir ištikruju jos yra reikalingos, nes nu negali būt valdžia sau, tautau, nu šiuo atveju jaunimas, sau ir neturėt sąlyčio taškų, Jie turi valdžia jaust pastoviai tą pulsą kuo gyvena tiek jaunimas, tiek pagyvenę žmonės, tie patys pensininkai, neturi atitrūkt. Aš manau, kad yra dalis administracijos darbuotojų kurie prisibijo įsitraukti į socialinius tinklus. Mes turim būt apolitiški. Administracija neturėtų užsiimti politika, o čia dažnai būna viešoj erdvėj diskutuojama politiniais klausimais. Jeigu tenai viena partija, partijos nariai tai eina už vieną kryptį problemos sprendimo, kiti oponuojantys atitinkamai kitą. Jeigu čia įsimaišai į tą diskusiją jau kaip administracijos darbuotojai, tada jau. Aišku gali ir nukentėt, ir yra baimė geriau nepolituot nesikiši ten. Bet ne į politinius klausimus kažkokius, kitus tokius, grynai vat ūkinius ir kas liečia švietimą at ten vat nevyriausybinių organizacijų veiklą, tai beabejo galėtų būt ir galėtų įsitraukt daugiau. Ypatingai tie, kurie arčiau tos srities yra, ar ten tų skyrių, kurie kuruoja tą sritį, nes tada ir diskusija būtų tokia konkretnė. Tie specialistai žino kokią politiką toj sritį veda, atitinkamai, jaunimas šiuo atveju, pasisakytų ar jiems tinka tokia politika. Ar gal jie siūlys kažką geresnio patobulinti, įdiegt. Ir ta diskusija visąlaik, visur turi būt.

7. Ko jūsų manymu reikėtų, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijos pradėtų aktyviau naudotis e. dalyvavimo įrankiais?

Aš manau, kad reikia ir aišku kažkokiais būdais gal reikėtų tą reklamuoti, tą galimybę. Gal kiti gal žinojo ar žino bet kažkur giliai pasąmonėje yra paslėptas kaip mes dabar turim visi daug visokios veiklos. Paprasčiausiai užmiršta tai, tai vat. Jeigu karts nuo karto kažkokiais būdais, reiktų pagalvot,

jeigu per kažkias ar kitas priemones būtų tas vis primenama, kad tas, kad yra ir kokia iš to nauda visai visuomenei mūsų, tai manau, kad nuo to tik visi išloštumėm.